

M. Muggeridge

Valami nagyon szépet
Istenért

Prugg Verlag

MUGGERIDGE: VALAMI NAGYON SZÉPET ISTENÉRT

Malcolm Muggeridge

Valami nagyon szépet
Istenért

A KALKUTTAI TERÉZ ANYA

PRUGG VERLAG

EISENSTADT 1974

Az eredeti mű címe és kiadója:
Something Beautiful for God. Mother Teresa of Calcutta
Collins, London 1971
Fordította Sántha Máté

Egyházi jóváhagyással. — Druck: Prugg Verlag - Eisen-
städter Graphische GesmbH, 7000 Eisenstadt, Österreich.

Számomra a kalkuttai Teréz anya a tevékeny keresztény szeretet megtestesítője. Arcáról Krisztus szeretete sugárzik, amely egész életének középpontja, és szavai ennek üzenetét viszik meg a világnak — egy jobban mint valaha rászoruló világnak.

Ez a könyv róla és az általa alapított szerzetről, a Szeretet Misszionáriusairól szól. Elmondja, hogyan élnek és dolgoznak, hogyan imádják közösen Istent. Nem életrajz a szó közönséges értelmében (ilyesmibe semmiképpen sem egyezne bele), hanem nagyrészt egy filmből keletkezett, amelyet Kalkuttában készítettünk ugyanerről a témáról, ugyanazzal a címmel.

A cím Teréz anyának egyik gyakran használt kifejezése, s egészen találónak látszott. Hogy mennyire az, arra csak akkor jöttem rá, amikor a filmet lepergettük. Az egyik részt egy sötét, barlangszerű épületben vettük fel — ide hozzák be a nővérek a haldoklókat odakintről az utcáról —, és arra számítottunk, hogy a gyér világítás következtében hasznavehetetlen lesz. Az összes érdekeltek megdöbbenésére éppen ellenkezőleg: elragadó fényben fürdött. Teréz anya sugárzásából került bele valami.

A könyv más róla szóló és tőle származó írásokkal együtt tartalmazza azoknak a beszélgetéseknek az áttételét is, amelyeket Kalkuttában folytattam vele. Nagyon remélem, hogy méltó lesz a címéhez, és arra fog bírni másokat, hogy segítsék Teréz anya művét, s ezáltal részesei legyenek az azt ihlető szeretetnek és a velejáró örömnak.

VALAMI NAGYON SZÉPET ISTENÉRT

Először is egy magyarázattal tartozom. Teréz anya azt kérte, ne próbáljak semmiféle életrajzot vagy életrajzi tanulmányt írni róla. „Krisztus életét — írta nekem — nem örökítették meg, míg élt, pedig ő vitte végbe a legnagyobb művet a földön: megváltotta a világot és megtanította az emberiséget Atyja szeretetére. A Mű az ő Műve és annak is kell maradnia, mi mindannyian csak az ő eszközei vagyunk, megteszük azt a kicsit, ami rajtunk áll, és távozzunk.” Ebben is, mint minden másban, tiszteletben tartom óhaját. Mivel foglalkozunk tehát itt? Kifejezetten azzal a munkával, amelyet ő és az általa alapított „Szeretet Misszionáriusai” rend végez, és azzal az étellel, amelyet együtt folytatnak Krisztus szolgálatában, Kalkuttában és másutt. Sajátos hivatásuk az, hogy a szegények legszegényebbjeinek szentelik magukat; és ez igazán széles terület.

Vannak már házaik más indiai városokban, Ausztráliában, Latinamerikában és Rómában is. Továbbá Tanzániában, Ceylonban és Jordániában. Állandóan, szinte maguktól keletkeznek az új meg új házak mindenütt, ahol a nyomor és nélkülözés bilincsei az emberek húsába vág. Teréz anyának azért kell különös figyelmet szentelnünk, mert ő ennek a munkának az ösztönzője és legfőbb rugója, feléje fordulnak a többiek mind. Azt hiszem szinte mindenki, aki csak találkozott vele, egy véleményen van velem abban, hogy egyedülálló személyiség a mai világban. Nem abban a vulgáris értelemben, ahogy mi a hírnévre gondolunk, neonvilágítással a feje körül. Inkább pontosan ellenkezőleg: olyasvalaki ő, aki elmerült az emberiség hétköznapi közösségében, és azonosult az emberi szenvedéssel és nélkülözéssel.

Persze hogy igaz: az egészen odaadott embereknek, amilyen Teréz anya, nincs életrajzuk. Életrajzi értelemben semmi sem történik velük. Másokért és másokban élni — amint ő és a Szeretet Misszionárius Nővérei teszik — annyit jelent, mint kiküszöbölni az énből és az akaratból

fakadó eseményeket. „Nem én élek, hanem Krisztus él bennem” — ez Teréz anya egyik kedves mondása. Egyszer néhány ötletszerű kérdést tettem föl neki saját magáról, gyermekkoráról, szüleiről, otthonáról, első elhatározásáról, hogy apáca legyen. Jellegzetes, egyszerre incselkedő és elbűvölő mosollyal válaszolt: azzal a félmosollyal, amely olyankor jelenik meg az ajkán, ha valami sajátosan emberi dologról van szó, és amelyben saját „javíthatatlan” embersége fejeződik ki. Otthona — mondta — kivételesen boldog volt. Ezért amikor iskoláslány korában megkapta hivatását, az egyedüli akadály éppen ez a szerető, boldog otthon volt, amelyet nehezebbre esett elhagynia. De természetesen a hivatás lett a győztes, és pedig végleg. Átadta magát Krisztusnak és rajta keresztül felebarátainak. Ez volt életrajzának vége és életének kezdete; elvesztette, és ezzel megtalálta önmagát, a keresztfeszítésben és a feltámadásban megnyilvánuló egyedülálló keresztény átalakulás erejében: meghalunk, hogy éljünk.

Ma sokat beszélnek identitásunk fölfedezéséről, mintha bizony ez olyasmi lenne, amit keresni kell, mint a nyerőszámot a lottólistán, aztán pedig, ha egyszer megtaláltuk, halomba rakni és kincsként kuporgatni. Pedig inkább a Keynes-féle elv* áll rá: minél jobban osztogatjuk, annál gazdagabbá válik. Így van Teréz anyával is: miközben egyénisége teljesen háttérbe vonul, éppen így válik teljesen önmagává. Sohasem találkoztam emlékezetesebb egyéniséggel. A vele való pillanatnyi, futó találkozás is kitörölhetetlen benyomást tesz az emberre. Tapasztaltam, hogy emberek könnyekben törnek ki, ha elmegy, pedig csak egy tea alkalmával kerültek össze vele, és egész ismeretségük annyiból állt, hogy rájuk mosolygott. Egyszer alkalmam volt egy nővérrel együtt kivinni a kalkuttai vasútállomásra. Egészen kora reggel volt, az utak tele alvó emberekkel, ahogy India hajléktalan szegényei alszanak, furcsa, szívszaggató önfeledtséggel. Egy hatalmas amerikai gépkocsiban hajtottunk az állomásra — igazán képtelen dolog, de éppen az állt rendelkezésemre. A hordárok várakozásteljesen szaladtak felénk, aztán csalódottan hátráltak, amikor kiszálltam,

* Keynes John Maynard (1893-1946) a politikai gazdaságtan jeles angol képviselője.

a nyomomban két apácával; a nővérek rendjük fehér, a legolcsóbb anyagból készült száriját viselték, egész poggyászuk egy élelmiszeres kosár volt, de tudtam, tartalmának nagyrésztét elosztogatják az úton. Elvittem őket a vonathoz, és beültettem egy harmadosztályú fülkébe. Teréz anyának a kormányzat szabadjegyet adott az indiai vasutakra. Mindenképpen próbálkozott, hogy repülőre is szerezzen ilyen; egyízben felajánlotta, hogy viszonzásul stewardessként dolgozik az út alatt. Micsoda kedves ki látás! Sajnos ajánlatát nem fogadták el.

Mikor a vonat elindult és én kimentem a pályaudvarról, úgy éreztem, mintha a mindenség minden szépségét és örömét hagynám a hátam mögött. Teréz anyára valahogy Isten egyetemes szeretetének a hímpora tapadt, és egyszerű vonásainak észrevehető fényt adott: sugárzik ez az arc. Olyan közel él Urához, hogy ugyanaz a varázs árad róla, amelynek hatására a tömegek kutatták Jézus nyomát, tódultak utána Jeruzsálembe és Galileába, s pusztá jelenlétét a győgyulás zálogának tekintették. Odakinn az utcákon kezdődött a mozgolódás; alvók ébredtek, nyújtóztak, ásítottak; egyesek a hulladékban turkáltak valami ehető után. Vigasztalan jelenet volt; de még ezt is mintha valahogyan sugárzás járta volna át: ez a szeretet, ez a keresztény szeretet rásüt az általunk létrehozott nyomorúságra, beleragyog sötét szívünkbe, amely létrehozta ezt a nyomorúságot; besugároz mindent, egyesít mindent, egyetlen csodálatos harmóniát alkot mindenből. Egy pillanatra megértettem mindezt; aztán hátradőlve amerikai limuzinomban, elvittek reggelizni, turkálni a saját szemétdombomon.

Hozzá kellene tennem talán, hogy Teréz anyának ez a szeretett otthona Albánia, illetve Jugoszlávia volt, és hogy parasztsaládból származik. Ez szembeötlő a megjelenésében, viselkedésében és abban, ahogyan a dolgokat szemléli. Az osztályrészeül jutott különleges kegyelem nélkül talán elég kemény, sőt szűkmarkú egyéniség lenne. Isten ezeket a tulajdonságokat saját céljaira használta fel. Sohasem találkoztam még kevésbé szentimentális, kevésbé olvadékony, józanabb emberrel. Így például míg nem tudja elhelyezni a leprásait megfelelő településeken, akol közösen, hasznot hajtó termelő munkában élhetnek, addig, ha akarnak, mindig kimehetnek kolduzni Kalkutta utcáira. „Ez érdekes nekik” — magyarázta.

Ha éppen látja, amikor visszajönnek, megkérdezi, hogy boldogultak. Azon a napon, mikor ott voltam vele, úgy látszik nem valami nagyon. Résztvevően hallgatta, milyen szegényes volt a bevételük. Roppant kedves látvány volt, amint olyan buzgón, élénk érdeklődéssel vitatta meg ezt a szívükhöz igen közelálló témát. És én arra gondoltam, hogy a szentek sokkal jobban hasonlítanak Quicklyné asszonyhoz, mint Beatrice Webbhez vagy Eleanor Roosevelthez.* És a gondolat nagy elégtétellel töltött el.

A második nagy változás, az ő szavával: a hívás a hivatásban, abban az időben következett be Teréz anya életében, amikor a kalkuttai Loreto nevű rendi iskolában tanított. Alkalma nyílt arra, hogy elmenjen Kalkutta egyik legszegényebb utcájába — lehetnek-e valahol nyomorultabb szegények? — és hirtelen ráébredt: itt az ő helye, nem a Loreto kolostorban, kellemes kertjével, törekvő diáklányaival, hasonló gondolkodású kollégáival és kielégítő munkájával. Új hivatásának egyedüli akadálya megint csak a boldogság volt, azok a boldogító kapcsolatok, amelyeknek elhagyását követelte. Talán furcsának tűnik, hogy valaki egy szerzetet jogosulatlanul kényelmes életmódnak tekint, de Teréz anya így látta a kalkuttai nyomorultak életéhez viszonyítva. Körülbelül két évig kellett várnia, hogy fölmentsék a rendben már letett fogadalmai alól, és így visszamehessen a világba, hogy ott legyen a magafogalmazta, még szigorúbb fogadalmakat. Hozzátennem: ő az egyházi tekintélyt ugyanazzal a kérdést föl sem vető természetességgel fogadja el, mint a parasztok az időjárást, vagy a hajósok a tengeri viharokat. Soha nem jutna eszébe, hogy akár tömjénezz, akár kontesztálja. Hát csak várt türelmesen. Mikor végre megérkezett az elbocsátása, kilépett a ház ajtaján, néhány rúpiával a zsebében, elment a város legszegényebb, legnyomorultabb negyedébe, szállást kerített ott, összegyűjtött néhány elhagyott gyermeket — a választék igazán bő volt —, és megkezdte szeretetszolgálatát.

A nagyszerű, mondhatni kihívó bátorságnak és hitnek ez a gesztusa különösen mély benyomást tett rám, mikor

* Quicklyné Shakespeare Falstaffjának vígjátéki szereplője. Beatrice Webb Sidney Webb századfordulói angol szocialista politikus és író felesége és írói munkatársa. Eleanor Roosevelt Franklin Delano Rooseveltnek, az Egyesült Államok elnökének volt a felesége.

hallottam róla. Történetesen magam is mintegy tizennyolc hónapon át éltem Kalkuttában a harmincas évek közepén, amikor „Az államférfi” c. újságnál dolgoztam, és a várost még az európai élet minden kényelmével együtt is (léghűtés, szolgálk, reggeli lovaglás a Maidan körül vagy ki a Jodhpur klubhoz, és így tovább) éppen csak elviselhetőnek találtam. Pedig az állapotok akkor még semmiképpen sem voltak olyan rosszak, mint ma; hogy egyebet ne mondjak, a menekültek még nem özönlöttek be Pakisztánból. De még így is elég rosszak voltak. Mindig úgy gondoltam erre a városra, mint napjaink egyik sötét helyére, ahol a jutából és más iparágakból szerzett ropant vagyonok csak arra szolgáltak, hogy még magasabbra tornyozzák az emberhulladékot, amelyből kinőttek. Ezt az életet választani, Kalkutta nyomortanyáin, a szenny, betegség, nyomorúság kellős közepén, mint Teréz anyja: ez olyan fékezhetetlen szellem, olyan hajthatatlan hit, olyan túláradó szeretet jele volt, hogy tökéletesen megszégyenített.

Ezen tűnődve, eszembe jutott egy esemény, amely abban az időben erősen hatott rám, úgyannyira, hogy néha még álmodtam is róla. Egyik este kocsin vittek valahová, és a sofőröm elgázolt valakit — ez akkor éppen olyan könnyen megesett, mint most, hiszen az emberi testekkel túltömött járdák valósággal kicsordulnak a kociútra. Nagy talpraesettséggel, tudva, milyen hamar keletkezhet csetepaté, ha egy európai kocsi keveredik utcai balesetbe, kiugrott, felkapta a sebesültet, maga mellé rakta a sofőrülésre, és teljes sebességgel a legközelebbi kórházhoz hajtott. Ott én nagy öntudattal követeltem, hogy az embert szemem láttára megfelelően ellássák (mint kiderült, sérülése nem volt komoly), és mint szahib (úr), utána is mehettem az elsősegélynyújtó helyre. Elképzelhetetlen zűrzavar iszonyatos jelenete: betegek végignyújtózva a földön, a folyosókon, mindenütt. Közben vártam, egy embert hoztak be, aki épp az imént vágta el a torkát, egyik fülétől a másikig. Hát ez már túl sok volt: megfutamodtam, vissza kényelmes lakosztályomba, egy jó erős szódás whisky mellé, hogy az elkövetkező évek során tovább lefetyeljek Bengália átkozott társadalmi állapotairól: micsoda botrány ez, mennyire reméljük, hogy az illetékes hatóságok . . . és így tovább.

Én elmenekültem és távol tartottam magam; Teréz anya odament és ott maradt. Ez volt a különbség. Ő, a meg lehetősön törékeny alkatú szerzetesnő, néhány rúpiával a zsebében, kiemelkedő értelmi képesség, vagy a meggyőzés kiemelkedő adománya nélkül. Eppen csak ennek a keresztény szeretetnek a sugárzásával maga körül, szívében és ajkain. Eppen csak készen arra, hogy kövesse Urát, s tanítása értelmében őt látva minden kitaszított, útszélen haldokló elhagyottban; meghallva minden sorsára bízott gyermek sírásában, még az elhajtott magzat gyenge nyöszörgésében is, a betlehemi Gyermekek sírását; felismerve minden leprás csonkban azt a kezet, amely egykor vak szemeket érintett és látóvá tette őket, háborodott fejeken pihent meg és tisztává tette őket, visszaadta az egészséget a beteg testnek és torz tagoknak. Ami pedig az én szószátyárkodásomat illeti Bengália átkozott társadalmi viszonyairól — sajnos ugyancsak kétes, fölér-e majd mindez az isteni folyószámlán Teréz anya egyetlen talányos félmosolyával, amint egy történetesen elébe akadó utcakölyök felé fordul.

Teréz anya szívesen mondogatja: a szegényeknek élelemnél, ruháznál és szállásnál is inkább (bármilyen égető szükségük van ezekre is) az kell, hogy szeressék őket. Legkeservesebb kínjuk az a kivetettség, amelyre szegénységük következtében vannak kárhozhatóva. Az ő szívébe mindannyian beleférnek. Számára ezek mind Isten gyermekei, akikért Krisztus meghalt, és így minden szeretetet megérdemelnek. Ha Isten mindegyikük fejének hajszálait is számontartja, ha egyikük sincs kizárva a keresztrefeszítés nyújtotta üdvösségből, akkor ki meri kirekeszteni őket a földi áldásokból és tiszteletből; ki meri azt mondani, hogy ez az élet haszontalan, jobb lenne, ha már vége szakadna, vagy soha el se kezdődött volna? Sohasem tapasztaltam meg az emberi egyenlőséget olyan tökéletesen, mint Teréz anyánál szegényei között. Irántuk érzett szeretete, Isten szeretetének ez a tükre, egyelővé teszi őket, ahogyan a fivérek és nővérek a családban egyenlők, bármennyire is különböznek értelmi és egyéb képességeik, külső szépségük és kedvességük.

Ez az egyedüli egyenlőség itt a földön, és ezt nem lehet törvénybe foglalni, kényszerrel bevasalni, vagy tiltakozással és lázadással kivívni, mert Isten szeretetéből ered, amely, mint az eső az égből, egyformán hull iga-

zakra és gonoszokra, gazdagokra és szegényekre. Mikor Teréz anyával végighajtottam Kalkuttán, megfigyeltem: nyugtalanul és kényelmetlenül érezte magát, miközben a gazdagabb városnegyedeket szeltük át. Szomorította annyira egyéb célt szolgáló épület látványa, amelyeket szállásul használhatna szegényeinek. Emlékszem, egy ízben egészen elkomorodott — egy kivételesen csúnya, agyondíszített, de tágas és szilárdan megépített épület mellett, amelyet Curzon emeltetett alkirálysága idején Viktória királynő emlékére. Éppen neki való lenne, mondta. Nem tudom, mit szólna Curzon szelleme ehhez az indítványhoz, de cseppet sem lennék meglepve, ha alkalomadtán meg is valósítaná. Ahogy visszaértünk a saját városrészébe, ott már megint jól érezte magát. Az, hogy ő és a nővérek meg testvérek azonosulnak szegényeikkel, nem pusztán szókép. Ugyanazt az ételt eszik, ugyanazt a ruhát viselik, éppenúgy nincs vagyonuk, nincs megengedve, hogy egy legyezővel, vagy bármi mással enyhítsék az izzó bengáliai hőséget. Még imáikba is betoklakszik kívülről az utca zaja és veszekedése, nehogy egy pillanatra is megfélemedkezzenek róla, miért vannak itt és hová tartoznak.

Személyesen vagy három éve találkoztam Teréz anyával egy szerzetházban a Portland-tér közelében: televízió-interjút készítettem vele a BBC-nek. Londonba vezető utamon, a vonatban szokás szerint jól bemagoltam mindazt, amit csak tudtam róla. Az interjút nagysietve hozták létre, hála Oliver Hunkin kezdeményezésének; örök életemre hálás leszek neki érte. Ott ültem és vártam, megfelelő kérdéseket fogatva a fejemben; a kamera, a világítás, a hangmérnök, minden készenlétben volt. Siváran megszokott kép számomra. Aztán belépett. Van néha így, legalábbis énvelem: egy idáig ismeretlen arc mintha elkülönülne minden más arctól, egyedülálló magányban és jelentőségben, úgyhogy ezután örökké emlékezetes marad. Igaz, mi önző és testies célok után futunk, olyan mohón, hogy — sajnos! — még gyarapodó éveink sem tudnak egészen kigyógyítani ebből, — de azért boldogan ismerjük fel azt a szellemet, amely elszakadt ezektől a céloktól. Amit a legjobban kívánunk, azt ugyanakkor a legjobban meg is vetjük, és a szívünket mégis csak annak ajándékozzuk, akitől a legidegenebbek önző reményeink és vágyaink. Tudtam hát: még ha

soha nem is látom viszont Teréz anyát, emléke mindig velem marad. Így is lesz, semmi kétség.

A televíziós interjú afféle hipnózis. Saját lendülete mozgatja; utána, ha az illető megnézi, tökéletesen idegennek látja és hallja magát, és ez kellemetlen élmény. Az egész folyamat olyan távol áll a valóságtól, mint egy szintetikus ételkészítmény— mondjuk sonkás tojás vagy hús- és vesepestétom szürke, jellegtelen morzsák alakjában, amelyeket csak föl kell melegíteni, és kész a kívánt fogás — a valóságos ennivalótól. Nem mondhatnám, hogy Teréz anyával folytatott interjúm akkor bármiben is eltérőnek látszott a szokásostól. Föltettem neki a rutinkérdéseket: Mikor érezte először ezt a sajátos hivatást? Voltak-e kétségei, megbánta-e valaha? stb. stb. Könnyű létrehozni egy kis univerzális kérdés-készletet, amely mindenkivel, mindenkor használható. Teréz anya válaszai tökéletesen egyszerűek voltak és tökéletesen őszinték, annyira, hogy kicsit nehéz volt kinyújtani az interjút az előírt félórára. Az ilyen programok lényege a vita, arra pedig nem kerül sor olyan emberek esetében, akik — mint Teréz anya — áldott bizonyossággal rendelkeznek. Blake írta: ha a nap és a hold kételkedne, azonnal kiadlna. Hozzátehetne volna: ezzel automatikusan vita tárgyává lenne. Azt élenjáró tévé-csevegők végeérhetetlenül vitatják azt, amit nem tudnak, és próbálják bebizonyítani, amit kénytelenek állandóan kétségbevonni.

A legszélső példája a tisztaszívűek e lakonikus hajlandóságának, amellyel valaha is találkoztam, P. G. Wodehouse volt: mikor megkérdeztem tőle, érdekelte-e valamilyen a vallás, egyszerűen azt felelte: nem. Teréz anya majdnem ugyanilyen lakonikus volt, amikor azt kérdeztem: nem gondolja-e, hogy az a nyomor, amellyel próbál megbirkózni Kalkuttában, kormányintézkedést igényel, igen sokkal nagyobb pénz- és munkaerőforrásokkal, mint amivel a Szeretet Misszionárius Nővérei rendelkeznek, vagy egyáltalán rendelkezhetnek. Ezt mondta: minél többet tesznek a kormánykörök, annál jobb; ő és a nővérek valami mást tudnak nyújtani — keresztény szeretetet. Teréz anyát gyakran éri bírálat abban az irányban, hogy munkája és a nővérek munkája a szükséghez viszonyítva jelentéktelen. Még az a gondolat is fölmerül, hogy tevékenysége nagyobb feltűnést kelt, mint amennyi a valóságos eredménye, s ezzel a hatóságokat olyan önelégült-

ségbe ringathatja, amelyet a helyzet semmiképpen sem tesz kívánatosná, vagy legalábbis mentséget biztosít neki a tétlenségre. Továbbá szükségképpen korlátozott orvosi segélyforrásai és az állítólagosan alkalmazott régi-módi eljárások — hangoztatják — levonnak munkájának hasznosságából. Persze tökéletesen igaz, hogy statisztikailag teljesítménye csekély, sőt elhanyagolható. De a kereszténység nem statisztikai életszemlélet. Az, hogy a mennyben nagyobb az öröm egy bűnbánó bűnösön, mint az igazak minden seregén, statisztikaellenes állítás. Ugyanígy van a Szeretet Misszionáriusainak művével. Teréz anya szívesen fogalmazza így: a szociális intézmények egy célra irányulnak — és ez a cél csodálatos és nagyon is szükséges —, a keresztény szeretet viszont egy személyre. Az egyik számokkal foglalkozik, a másik egy emberrel — és Isten is ember volt. Ez a lényeges különbség a szociális szolgáltatások és Krisztus szolgálata között. Képzeliük el, hogy Bernard Shaw és egy gyengeelméjű együtt van egy hajóhídon, amely csak egyiküket bírja meg. Evilági gondolkodás szerint magától értetőd-nék, hogy Shaw lökje a gyengeelméjűt a tengerbe és mentse a maga életét, hogy még több színdarabot írhas-son az emberiség épülésére. Keresztény szempontból: ha a tengerbe ugrik és a gyengeelméjűt hagyja ott a hídon, ezzel nagyobb dicsőséget ad az emberi életnek, mint minden színdarabja, amit megírt vagy megírhat. Egyszer egy vasárnap délután együtt sétáltam Sidney Webbel, az állami szociális gondoskodás egyik atyjával, Hampshire bozótos vidékén, és fölhoztam neki ezt a szempontot. Nem esett le a tantusz.

Teréz anyával folytatott tévéinterjúmban azt a kérdést is fölvettem: tekintettel arra az általános véleményre, hogy Indiában úgylis túlsokan élnek, érdemes-e csakugyan megmenteni próbálni néhány elhagyatott gyermeket, akik máskülönben föltételezhetően belehalnának az elhanya-goltságba, rosszulápláltságba, vagy valami ezzel össze-függő betegségbe. Később rájöttem: ez a szempont olyan távol áll egész életszemléletétől, hogy alig tudta megér-teni. Az a gondolat, hogy bármi körülmények között túl sok gyerek jöhet világra, pontosan olyan felfoghatatlan volt számára, mint ha valaki azt mondaná, hogy túl sok a harangvirág az erdőn, vagy a csillag az égen. Kalkut-tában készített filmünk egyik jelenetében Teréz anya egy

csöpp kis lánycsecsemőt tart a kezében; olyan pici, hogy csodának tűnik, hogy egyáltalán él. Ahogy ezt a gyereket tartja, azt mondja — és a hangja, az arckifejezése a legbámulatosabb és legmegindítóbb lelkesültséget tükrözi: „Nézzétek! él!” Izzó, diadalmas arccal beszél, mintha valamennyiünk anyja lenne, dicsekedve azzal, ami mindannyiunkban megvan: az élet, bennünk, világunkban, a mindenségben, ez az élet, amely akár gyengén pislákol, akár lobogva ég, mindenképpen isteni láng, és senki emberfia nem merészelteti kioltani, még a leghumánusabb és legfölvilágosultabb indítékokból sem.

Másképpen gondolkozni annyit jelent, mint szentesíteni a halál óhaját. Az élet vagy mindig és minden körülmények között szent, vagy bensőleg értéktelen; elképzelhetetlen, hogy egyes esetekben az egyik, máskor a másik. Arról az Istenről, akit Teréz anyja imád, azt mondták nekünk: egy verebet sem képes látni, amint a földre hull, hogy ne törődne vele. Ha az Isten képére alkotott ember eltér ettől az egyetemes szeretettől és saját félelmei és megkülönböztetései alapján a maga módján ítélkezik, az félelmetes dolog és szükségképpen következményekkel jár. Szeretném tudni, mihez kezd majd az utókor — föltéve, hogy egyáltalán érdekli létünk és tevékenységünk — ezzel a nemzedékkal, amely olyan műszaki ügyességre tett szert, hogy elméletben korlátlan mennyiséget képes termelni mindabból, amit igényel vagy óhajt, sőt ki tudja kutatni és talán gyarmatává tenni a világegyetemet; mindezek után pedig páni félelem szállta meg, hogy hamarosan nem lesz elég ennivalója vagy élettere? Kétségtelenül az egész emberi történelem egyik legnevetesebb, leggyalázatosabb és legmegvetendőbb magatartásának fog ez tűnni, bár önmagában hordja kiigazítását. Miközben ugyanis a születésszabályozás szószólói és gyakorlói egy képzelt szerencsétlenség elkerülésére törekszenek, automatikusan kiirtják saját nemzetségüket, és a jövőt a termékenyek kezére játsszák. Érdekes esete az önkéntes fajirtásnak.

Nem állíthatom, hogy a Teréz anyával folytatott beszélgetés után az lett volna az érzésem: valami különösen emlékezetes dolgot vettünk fel. Föltételeztem, hogy — mint rendszeren — a kamera kiforgatja a fölvett arckép valószínűségét és eleveenségét. Mert éppen erre csodálatos képessége van. Sőt minél pontosabb a fölvétel, annál

inkább erősödik az életteleenné válásnak ez a folyamata. Tökéletes kamera tökéletes valótlan-ságot eredményezne, Madame Tussaud-féle viaszfigura-gyűjteménnyé * formálva át bennünket és emberi világunkat, — már ugyancsak jó úton vagyunk efelé. A Teréz anyával fölvevett interjúról az volt az ítélet, hogy technikailag alig használható, s egyideig kételyek merültek föl, alkalmas-e képernyőre egyáltalán, hacsak késő éjjel nem. Végül — és ez megint csak Oliver Hunkinnak köszönhető — levetítették egy vasárnap este. A visszhang nagyobb volt, mint bármelyik hasonló program esetében tapasztaltam, mind levelekben, mind Teréz anya munkájára küldött pénzadományokban. Jómagam is sok levelet kaptam, bennük csekkek és utalványok, néhány shillingesektől többszáz fontosokig. Küldőik: fiatalok és öregek, gazdagok és szegények, műveltek és műveletlenek, mindenfajta, mindenféle társadalmi helyzetű emberek. És mind körülbelül ugyanazt mondták: ez az asszony úgy a szívemhez szólt, mint még soha senki, úgy érzem, kell, hogy segítsék neki.

Végeérhetetlen viták folynak arról, hogyan lehet felhasználni keresztény célokra egy olyanfajta tömegtájékoztató eszközt, amilyen a televízió; mindenfélét megkísérelnek, tudós ateistákkal és humanistákkal folytatott párbeszédektől kezdve a zsoltárok pop-változatáig és pszichedelikus ugrádozásokig. Hát íme a felelet. Hozzátok csak a képernyőre egy keresztény szeretettől sugárzó és túlárado arcot, valakit, akinek a világ semmi és Krisztus szolgálata minden, valakit, aki újjászületett az én és a test szolgaságából Isten gyermekeinek dicsőséges szabadságára! Akkor nem számít, hogy van megvilágítva vagy milyen elmosódott az arc, szemben látszik-e vagy profilban, premier plánban, közelről, távolról; nem számít, ki kérdez és milyen kérdéseket tesz föl. Az üzenet lenyűgöz, mint annak idején Szent Pál esetében, akinek a nyelve, úgy látszik, szintén nem volt különösebben felvágva, és nem is volt valami jó fényképarca. Első tekintetre talán meglepő, hogy ez az albán eredetű egyszerű szerzetesnő, látható erős idegességével a kamera előtt, kicsit akadozó beszédével, olyan hatást gyakorolt az an-

* Marie Tussaud (1760-1850) viaszfiguráival vált híressé. Ő alapította meg a londoni Baker Street-en azt a gyűjteményt, amelyben máig ott találhatjuk a nevezetes személyek viaszmásait.

gol nézőkre egy vasárnap este, mint soha semmiféle hivatásos keresztény hitvédő, püspök vagy érsek, mérsékelt közvetítő, vagy dorongoló, papigalléros progresszív bizonygató. Pedig pontosan ez történt, minden érintett szakember nagy meglepetésére, jómagamat is beleértve. Az üzenet ugyanaz volt, mint amit kétezer évvel ezelőtt hallottak először a világban; és mint Teréz anya esete mutatta, ma sem változott meg az értelme, ma sem veszítette el varázsát. Mint akkor, most sem „az emberi bölcsesség elragadó szavaiból áll, hanem a Lélek és erő bizonyosságából, hogy hiteteknek ne emberi bölcsesség legyen az alapja, hanem Isten ereje“.

Teréz anya műsorát az első adás után számos ember kérésére hamarosan megismételték, és az ismétlés visszhangja nagyobb volt még az eredetiénél is. Mindent összevéve valami 20 000 fontsterling talált utat Teréz anya munkatársaihoz, ehhez a szervezethez, amelynek sok tagja Kalkuttában él az ő személyes bűvöletében, s állhatatosan és rendíthetetlenül működnek az érdekében. A műsorban nem hangzott el felhívás adakozásra, de természetesen, hogy Teréz anyának pénzre van szüksége, és pedig mindig többre, ahogy műve terjeszkedik. Erről a dologról végtelenül gyakorlatias a felfogása. Mikor a pápa meglátogatta Indiát, elmenetelekor neki ajándékozta fehér díszgépkocsiját. Még csak bele sem ült, hanem furfangosan tombolat szervezett, amelynek nyerevénye a kocsit volt, és így elegendő pénzt szerzett lepratelepének megalapítására. Ha gazdagok jönnek hozzá, valószínű, hogy távozáskor kicsit kevesebb lesz a pénzük, és Teréz anya nézete szerint ez nagyon jól tesz nekik. Másrészt sohasem fogadott el semmiféle segínyt a kormányzattól orvosi vagy szociális munkájával kapcsolatban. Ez — mondja újabb incselkedő mosollyal — könnyveléssel járna. Tökéletesen értem, miről van szó. Egész szervezetének adminisztrációját két szerzetesnő végzi egyetlen rozoga írógéppel. Ha ellenőrökkel és hasonlókkal kellene megbirkózniuk, akkor ezt a részleget ki kellene bővíteni, már pedig Teréz anya sajnál minden pillanatot, amelyet másra fordítottak és minden fillért, amelyet másra áldoztak, mint Krisztus két parancsának, Isten és a felebarát szeretetének megvalósítására. Jelenleg ügyintézésük mindenben feltűnően eredményes. Számítógépek csak elrontanák ezt.

Saját irodai munkáját éjjel végzi, mikor a nővérek már lefeküdtek. Legtöbb levelét sajátkezűleg írja. Jónéhány van a birtokomban ezekből, és igen kedvesek nekem. Senki sem tudja, ő maga mikor megy aludni, de biztos, hogy éjszakai gyakran igen rövidek. Ez persze nem akadályozza, hogy kora reggel meg ne jelenjék az imákon és a szentmisén. A külsején néha észrevehető, hogy fáradt, de a viselkedésén, arckifejezésén, beszédén egyáltalán nem; éppen csak a szeme környéke lesz keményebb, de ezek a szemek még ilyenkor is rendíthetetlen derűvel tekintenek a világba. Szokott-e nyugtalanodni? Legtöbb embert nyugtalanítana ekkora felelősség, mint az övé, a világ különböző helyein levő házakért és minden velük kapcsolatos tevékenységért, meg a folytonosan növekvő számú nővérért, akiknek kiképzésük szakaszaiban nincs semmi biztos jövedelmük vagy bevételi forrásuk. Tudom, voltak idők, amikor egyik-másik házból üzenet jött, hogy egyáltalán nincs már pénzük. Teréz anya nyilván ezt felelte: hát akkor koldulnotok kell. Azt hiszem, ő maga is örömmel vállalja ezt. Krisztusért koldulni igazán gyönyörű dolog, és a legkevésbé sem lealacsonyító. Végre is az első keresztények legnagyobb-részt rabszolgák voltak. Mint Simone Weil mondja, a kereszténység rabszolgák vallása: rabszolgává és koldussá kell válnunk ahhoz, hogy Krisztust kövessük. Amikor pedig eszköze lehettem annak, hogy néhány száz fontot irányítsak Teréz anya felé, ő azzal döbbsentett meg, sőt meg kell vallanom: büvölt el, hogy — a Szeretet Misszionáriusainak e krónikus pénzügyi szorultsága ellenére — kelyhet és cibóriumot vett rajta új noviciátusának. „Így ön naponta ott lesz az oltáron, Krisztus Testének közelében” — írta. Gondolom, ezt az eljárását is kifogásolni lehet ugyanabból a szempontból, mint az illatos nárduskenet elvesztegetését, de nekem akkor és azóta is nagy megelégedésemre szolgált.

A Teréz anyával folytatott interjúnak ez után az élménye után csak úgy égtem a vágytól, hogy elmenjek Kalkuttába, és részt vegyek egy róla és művéről készített tévéműsor felvételében. Ez — hála a BBC-nek — 1969 tavaszán vált lehetővé. Az angol rádiótársaság sok és sokféle kritikát kap, többnyire megérdemelten. Jómagam sem vonakodtam kivenni ebből a részem. Hanem az tény,

hogy kész volt fizetni a mi kalkuttai műsorunkért, amire egyetlen kereskedelmi adó sem vállalkozna, annál is inkább, mert az ilyesmi semmi reklámlehetőséget nem nyújt. Inkább az ellenkezője áll: Teréz anya életszemlélete terméketlen talaj a reklámszövegíróknak, és az ő szemefényei, a szegények legszegényebbjéi, nem sokkal járulnak a termelési mutatók emeléséhez. Tehát igazán hálás vagyok a rádiónak. Gyártásvezetőnk és igazgatónk Peter Chafer volt, akivel azóta már egy csomó különféle műsort készítettem együtt, mindig könnyedén és teljes megelégedésemre; operatőrünk Ken Macmillan, aki Kenneth Clark „Civilizáció” sorozatának filmezésével szerzett magának megérdemelt dicsőséget. Lord Clark ezzel a munkával kapcsolatban megjegyezte nekem, hogy különleges sajátos jellege van, mert Ken művész. Egyetértek vele.

Azoknak a nyomasztó nedves napoknak egyikén érkezünk meg a kalkuttai repülőtérré, amelyről Bengália híres. A levegő mintha vízcseppekké olvadna, amint belélegezzük, és minden mozdulat óriási erőfeszítésbe kerül, mint a vízkóros tagok mozgatása. Elmondták, hogy a következő napra általános sztrájkot szerveznek, és ez még fokozta a feszültség érzését az amúgyis túlterhelt légkörben. Miután csak öt napunk volt a filmezésre, úgy döntöttünk, hogy tüstént elmegyünk a Lower Circular Road 54 A alá, a Szeretet Misszionáriusainak a címére. Teréz anya házuk kicsi udvarában várt ránk. Ha meglátom, vagy csak rá is gondolok, az mindig nagy boldogsággal tölt el. Ezúttal még jobban így volt, mint máskor, akkora ellentétben állt a mindenfelől körülvevő feszült, aggodalmas érzés sötétjével. Jellemző rá, hogy először ugyan ellenszegült még a filmezés gondolatának is, de mikor végre beleegyezett, teljes mértékben támogatást nyújtott a megállapított öt napra. Teréz anyában ugyanis mélyen rejlő és jól megalapozott gyanú él a filmezés egész folyamatát illetően; ezt a gyanút — többek között — Heenan bíboros egy igen kedves hangú rábeszélő levelével kellett eloszlatnunk. Válaszul ezt írta neki: „Ha ez a tévéműsor segít az embereknek, hogy jobban szeressék Istent, hát legyen, de egy feltétellel: hogy vegyék bele a testvéreket és nővéreket is, hiszen ők végzik a munkát.” Állíthatom, hogy ezt a feltételt hűségesen megtartottuk.

A háznak nincs semmi különös építészeti vagy más nevezetessége. Egyszerűen egy nagyobbacska kalkuttai ház, azelőtt talán valami jómódú vakilé (állami megbízotté) és beosztottjainak seregéé volt. De ahogy visszaemlékszem az udvarra, ahol a filmezés napjaiban jónéhány órát töltöttem, abban volt valami nagyon kedves. Mintha egy provence-i udvarban lettünk volna, ahol szőlő fut föl a falakon és szétterülve árnyékot ad, nem pedig egy falaktól körülvevett csupasz köves térségen, tűző napban és odakinn a villamosok csikorgásával, kiáltozással, meztelen vagy szandálos lábak végeérhetetlen vonulásával: a kalkuttai utca lármájával. Míg Ken és a hangmérnök felállították készülékeiket, Teréz anya azt ajánlotta, menjünk fel együtt a kápolnába. Készséggel beleegyeztem. A kápolna egy hosszú terem, ablakai az utcára néznek; a végén oltár, a padlón gyékény, semmiféle dísz. Mint már mondtam, oda is állandóan beszűrődik az utca lármája.

Egymás mellett térdeltünk. A magam részéről mindig nagyon nehéznek találtam bármilyen meghatározott imádságot. Valamiképpen illetlenek, ha nem egyenesen abszurdnak tűnik az a gondolat, hogy különleges kérelmeket terjesszünk Isten elé. Alig tudom lenyelni, amikor „vonalas” lelkészek arra kérik Istent, rendezze el a fizetési mérlegünket, vagy hozza jobban összhangba a kereskedelmi viszonyokat a fejlődésben elmaradt országok érdekeivel, vagy biztosítsa a küszöbön álló általános választásokon a legarravalóbb ember győzelmét. Ugyanígy azt sem, amikor régimódi protestánsok — teljes őszinteséggel, abban bizonyos vagyok — elsorolják, hogyan virágoztatta fel Isten imádságaikra való feleletképpen üzleti ügyeiket, vagy hozta érintkezésbe őket valami különlegesen kiadós ügyféllel. Anyagi jólétünknek ezen az egész — akár egyéni, akár közösségi — területén soha sincs Istennek semmi más mondanivalóm, mint hogy: legyen meg a te akaratod. Ha igaz, amit Szent Pál mond — és bizonyosan az —, hogy minden összeműködik azok javára, akik Istent szeretik, akkor csak ezzel az eggyel tartozunk: hogy szeressük Istent, és szeretetből egyezzünk meg szándékaival. De azért van Szent Agostonnak (hírközlő társamnak, aki egyszer „szóelárusítónak” nevezte magát, ahogy én is kénytelen vagyok) egy imája, amelyet gyakran elmondok, s ezúttal is ezt imádkoztam, Teréz

anya mellett térdelve: „Engedd, hogy áldozatul ajánlhas-
sam neked gondolataim és nyelvem szolgálatát, de elő-
ször add meg nekem, amit felajánlhassek.” A „Vallomá-
sok” egy fűzött kiadásának fülszövegéhez egyszer oda-
firkáltam a saját változatomat: „Ő Istenem, maradj ve-
lem. Ne engedd, hogy ajkamra jöjjön olyan szó, amely
nem a te szavad, eszembe jusson olyan gondolat, amely
nem a te gondolatod, hogy valaha is olyat tegyek vagy
tervezzek, ami nem a te cselekedeted.” Ahogy látom, a
jegyzet dátuma 1968. április 7, Salem, Oregon.

Amikor elhagytam Kalkuttát, Teréz anya ideadott egy
példányt abból a kis imakönyvből, amelyet ő és a nővé-
rek használnak. Éppenúgy, mint a zsolozsmáskönyvük,
stencillel sokszorosított, egyik sem túlságosan olvasha-
tóan. Minden nyomásra fordított költséget megengedhe-
tetlennek tartana. Az én példányomba — drága kincs!
— ezt írta:

Tégy minket méltóvá, Urunk, hogy szolgálhassuk az
egész világon azokat a felebarátainkat, akik szegény-
ségben és éhségben élnek és halnak.

Add meg nekik a mi kezünk által ma a mindennapi
kenyeret, és megértő szeretetünk által adj nekik bé-
két és örömet.

Ezek a szavak igen egyszerűen és gyönyörűen fejezik
ki Teréz anya és a nővérek célját. Amint a jelen kötetbe
belevett imákból látható, legtöbb imádságuk és elmél-
kedésük ilyenforma. „Szeressetek imádkozni — buzdítja
Teréz anya a nővéreket, — mert az imádság kitágítja a
szívet, egészen addig, hogy képes befogadni Isten aján-
dékát: őt magát. Kérjétek, keressétek, és szívetek elég
nagyra fog nőni ahhoz, hogy befogadjátok és megkap-
játok őt.” Ugyanakkor, igazi evangéliumi stílusban, Isten-
hez fordul szükségeivel és nehézségeivel, és mindig ámul,
hogy az milyen bőkezűen teljesíti minden nagy vagy
kicsi kérését. Mi, akik nem tudunk ilyen részletkérdéseket
előterjeszteni, nem annyira intellektuálisan vagyunk fej-
lettebbek, inkább nem vagyunk megáldva ennyi hittel.
Ha Istennek gondja van rá, hogy olyan pompásan fölru-
házza a mezők liliomait, akkor Teréz anyának minden
bizonytal igaza van, amikor hiszi, hogy törődik az ő és
a testvérek meg a nővérek legkisebb szükségleteivel is,
hiszen állandóan arra igyekeznek, hogy őt dicsérjék és
szolgálják.

Együtt jöttünk le a kápolnából, és megkezdődött a filmezés. Nemcsak az én véleményem, hanem az összes érdekeltké, hogy egész kivételesen simán és gyorsan zajlott le. Mindig szinte magától értetődően adódott a következő lépés; semmi letörés, semmi válságos helyzet nem fordult elő, mint máskor szokott. Mindenekfölött pedig semmiféle pörlekedés vagy veszekedés, bár ez a filmfölvétel körülményei között szinte elkerülhetetlen. Egy ötvenperces dokumentumfilm fölvételei — mert a végén ennyi lett — rendszerint két vagy három hónapot vesznek igénybe. Öt nap alatt létrehozni a megfelelő fölvétel-mennyiséget szükségképpen súlyos feszültséget jelentett minden résztvevőnek. A szokásos pihenők beiktatását föl kellett függeszteni; lehetetlen volt, hogy leforgassuk a fölvett filmet, mielőtt máshová megyünk, úgyhogy nem volt mód megismételni azt, ami esetleg nem kielégítő. Ken aggodalmai ebben a tekintetben annál nagyobbak voltak, mivel az égető napsütésben a kamera nagyon átforrósodott, és megvolt a lehetősége, hogy tönkretesz a filmszalagot. Utóbb kiderült, hogy minden rendben van. Menetrendünket gyakorlatilag Teréz anya határozta meg. Csak egyetlen pontban merült fel némi véleménykülönbség. Ezt természetesen kívánsága szerint oldottuk meg. A megváltozott beosztásra való tekintettel némi aggyalom támadt, nem kell-e Teréz anya rozoga, ócska betegszállító kocsijáért küldenünk, amellyel utazgattunk. Peter Chafer, aki nálamnál bölcsebb volt az Istennel járók útjait illetően, azt felelte, valószínűleg megtaláljuk odakint, talán már begyújtott motorral. És így is volt.

Minden tapasztalt filmező tudni fogja, hogy mindez afféle csoda. Történt még egy valóságos csoda is. A nővérek munkájának egyik része, hogy főszedjék a haldoklókat Kalkutta utcáiról és bevigyék őket abba az épületbe, amelyet Teréz anya erre a célra kapott, egy valaha Kali istennő tiszteletére szentelt templomba, hogy ott — amint ő kifejezi — egy szerető arcot látva haljanak meg. Egyesek csakugyan meghalnak, mások életben maradnak, ez utóbbiakról gondoskodnak. A haldoklóknak ezt az otthonát magasan fönt a falban elhelyezkedő apró ablakok csak homályosan világítják meg, és Ken kérelmetlenül keménységgel kijelentette: itt filmezni tökéletesen lehetetlen. Csak egy kicsi lámpa volt velünk, és a rendelkezésünkre álló időben semmiképpen sem lehetett a he-

lyet elég világossá tenni. Úgy döntöttünk, hogy Ken mindenek ellenére tegyen egy kísérletet, de biztonság kedvéért fölvelt néhány filmkockát egy külső udvarban is, ahol a ház néhány lakója üldögélt a napon. Az előhívott film-ből aztán kiderült, hogy a bent fölvelt rész különösen szép, szelíd fényben fürdött, ezzel szemben a kinti meg-
lehetősen homályosnak és zavarosnak bizonyult.

Hogy lehessen megmagyarázni ezt? Ken egész idő alatt kitartott amellett, hogy technikailag ez az eredmény képtelenség. Bizonyítékul legközelebbi filmező útján, a Középkeltemen ugyanilyen szalagot használt hasonlóan gyér világításban, tökéletesen negatív eredménnyel. Nem ad magyarázatot, csak a vállát vonogatja és megengedi, hogy megtörtént a dolog. Én magam teljes mértékben meg vagyok győződve, hogy a technikailag megmagyarázhatatlan fény valóságosan az az Enyhe Világosság, amelyhez Newman fordul jólismert remek himnuszában — ezt ugyan most, mint olvastam, száműzték a korszerű énekeskönyvekből, állítólagos alaptalan pesszimizmusa miatt. Teréz anya haldoklóotthonát túláradó szeretet hatja át, ha az ember belép, azonnal megérzi. Ez a szeretet világít, mint azok a fénykörök, amelyeket a művészek láttak és festettek meg a szentek feje körül. Egyáltalán nem találok meglepőnek, hogy ez a világosság nyomot hogy a fotografáló szalagon. A természetfölötti csak a természetesnek a végtelen kivetülése, amint a legtávolabbi látóhatár az öröklét képe. Jézus sarat kent egy vak ember szemére és visszaadta a látását. Szépséges cselekedet volt ez, megmutatta vele, hogy a sárból is ki tudja váltani a benne rejlő gyógyító és gazdagító hatalmat. A sár egész csodálatos és dicsőséges volta — hiszen évről-évre megadja a teremtményeknek élelmüket, és szemünknek a virágok, fák, bimbók gyönyörű csodáját — kikristályosodott abban, hogy visszaadja a vak szemek látását.

Aki csak látta a filmet, mind megegyezik egy dologban: hogy a haldoklók otthonában mutatkozó fény egész kivételesen kedves. Ez minden szempontból nagyon odaillő. Köznapi elgondolással azt kellene feltételeznünk, hogy az utcáról fölszedett elhagyatott haldoklók, rossz szagukkal, furcsa nyögdécselésükkel meglehetősen visszataszítók. Pedig hát ha a haldoklók otthona tömve lenne virággal és visszhangozna dallamos énekektől — amint

ez így lehetett Kali-templom idejében —, akkor sem lehetne nyugalmasabb és derűsebb. A világítás tehát tökéletesen visszaadja a hely valóságos jellegét: külső, látható fény, amelyben Isten benső, láthatatlan, mindenütt jelenlevő szeretete nyilvánul meg. Pontosan erre valók a csodák: hogy kinyilatkoztassák Isten külső teremtésének benső valóságát. Személyes meggyőződésem szerint Ken az első hiteles foto-csodát vette itt föl.

Annyira élveztem ezt a dolgot, hogy attól tartok, túl sokat beszéltem és írtam róla, úgyannyira, hogy unalmas-sá, néha bosszantóvá vált. A csodák manapság népszerűtlenekek — a tudományos gondolkodásuk előtt azért, mert látszólag ellenkeznek az úgynevezett tudományos csodákkal (teszem azt: tévéműsorok kisugárzása a világra műbolygókról, vagy holdutazások); a látszólag vallásos gondolkodásuk előtt azért, mert olyan esetekre emlékeztetik őket, amelyeket a múltban csodának híreszteltek el, most pedig hitelüket veszítették, és erről jobban szeretnének megfélemedezni. Hatch End-en, ahol Agnellus Andrew atya dícséretes intézménye igyekszik kioktatni a római katolikus papokat és főpapokat a rádió- és tévétechnikára, egyszer bemutattuk Peter Chaferrel Teréz anyáról szóló filmünket egy magasrangú egyházi gyűlekezetnek. Utána beszéltem a haldoklók otthonabeli fény csodájáról. Láttam, hogy megzavarta őket. Nem szívesen hallottak erről. Egy-kettő azt a véleményt kockáztatta meg, hogy semmi kétség, az eredményt a kamera valami véletlen beállítása vagy az anyag minősége hozta létre. Örültek, mikor más tárgyra tértünk. Graham Greene ragyogó szatirikus színdarabjában, „A melegház”-ban, egy szabadgondolkodó család témáját aknázza ki, amelyben csoda történik, és ők nagy huzavonával igyekeznek a csodálatos esemény minden nyomát elpalástolni. Aligha várta, hogy megérje az ellenkező szituációt: amint római katolikusok éppen ilyen serényen palástolják el, vagy legalábbis nem veszik tudomásul a Teréz anya-féle haldoklók otthonában történt csodálatos eseményt. Abban a reményben emlékezem meg itt a dologról, hogy eljövendő években a keresztény hívők talán majd örömmel szereznek tudomást arról: egy sötét korban valahogyan filmre rögződött az a fény, amely a haldokló elhagyottak feje körül világított, mikor Teréz anya szeretetmisszionáriusai behozták őket Kalkutta utcáiról.

A következő reggelen Teréz anya személyesen jött el értünk a hotelünkhöz betegszállító kocsián. Az általános sztrájk napja volt ez, az utcán szinte a mienk volt az egyetlen jármű. Szokatlan csend uralkodott mindenütt: baljós csendesség. Minden európai bölcsen otthon maradt! Bizonyára mi is ezt tettük volna, ha nincs ott Teréz anya, aki nem látta értelmét, hogy elveszítsünk egy napi munkát. Alig hiszem, hogy egyetlen más európai is dolgozott volna aznap. De mi övele teljes biztonságban filmeztünk az utcákon, és kedvünkre járkáltunk. Peter Chaffer mutatott rá arra, hogy az ő társaságában az ember soha a legkisebb aggodalmat sem érezte: még sofőrjének kiszámíthatatlan vezetése miatt sem, noha az ócska járművével olyasmit produkált, ami rendes körülmények között is hajmeresztő színjáték lett volna. Egyébként Péter magatartását „T. anya” iránt — így hívta — roppant érdekesnek találtam. Természetesen teljesen meghódította őt is, mint mindnyájunkat, de nem állíthatom, hogy ez észrevehetően megrázkódtatta volna szokatlanul heves szkepticizmusát. Viszont lovagi szenvedéllyel védelmezte őt mindenáron, amit egészen elbűvölő volt szemlélni. A legapróbb rávonatkozó tréfás vagy kicsinylő megjegyzésre olyan vad visszautasítás volt a felelete, hogy ez gyakran döbbenetbe ejtette az illetőt. Teréz anya egyben afféle mércét szolgáltatott neki a BBC vallási osztályán folytatott munkájához. Más, kereszténynek számító magatartásokat és állásfoglalásokat az övével mért össze — tartok tőle, gyakran azzal az eredménnyel, hogy „könnyűnek találtattak”. Maga Teréz anya teljesen respektálta Péter álláspontját, és a megfelelő magatartással viszonzta. Egyízben arra kérte, imádkozzék érte. Barátunk nem vall színt arra vonatkozólag, hogy mit felelt erre a kérésre, és hogy történt-e valami ebben az irányban. Hozzátehetem még azt is, hogy Teréz anyát legkevésbé sem kápráztatta el az én silány hírközlői hírnevem — hogy tudniillik szavaim itt-ott bizonyos benyomást keltettek, és ebben a minőségemben valamelyest ismert személy voltam. Számára Péter volt az irányító. Egyszer — szeretem hinni, kicsit pajzán szándékkal — egyik buzdító beszédét a nővéreknek arról a tárgyról tartotta: látják, milyen föltétlenül engedelmessé válnak mi mindnyájan igazgatónk legkisebb intésének is, mennyivel inkább kell nekik, a nővéreknek Istennek engedelmessé válniuk. El-

képzeltető, milyen mulatságosnak találtuk mi többiek ezt a témát.

Először elmentünk a Lower Circular Road-ra, hogy fölvegyük a nővérek reggeli miséjét. A sztrájk miatt a kápolna szokatlanul nyugalmas volt. Csakugyan ez volt az az egyedüli reggel a Szeretet Misszionáriusainak a házba való beköltözése óta, amikor a hanghatások használhatóságának némi reményében lehetett fölvenni egy misét. A pap Andrew atya volt, egy ausztráliai jezsuita, aki külön előjárói engedéllyel hagyta el a rendet, amikor Teréz anya arra a feladatra választotta ki, hogy gondot viseljen férfi munkatársaira, a Szeretet Misszionárius Testvéreire, és a gondjukra bízott fiúkra. Aki látta a filmünket, tudja, milyen csodálatosan szelíd az arca. Arra gondoltam, hogy mivel nincs sem köz-, sem magánközlekedés és könnyen akadhat útközben ellenséges érzelmű tömeg, jó lenne, ha a betegszállító kocsit vinné vissza. De mielőtt ezt elintézhettük volna, máris elindult egymagában. A kápolna egyik ablakából láttuk, amint nagy léptekkel halad az izzó, néptelen utcán, papi fölszerelését egy ócska katonai oldalzsákba gyömöszölve.

Később meglátogattuk és lefilmeztük a házat, amelyben lakik, vagy harminc kítaszított fiúval, akiket leginkább a vasútállomáson szedtek föl: abban a korban, amikor szerencsésebb gyermekek óvodába járnak, ezek itt találnak megélhetést a maguk emberségéből. Sose felejttem el a hangját, mikor azt kérdeztem tőle, hogy történt, hogy éppen ezt a munkát választotta: „A szükség olyan kézzelfogható.” Mindannyiunk előtt kézzelfogható, de — nem úgy, mint Andrew atya — mi könnyen beletörődünk, hogy keveset, vagy semmit sem teszünk érte. Arra is élénken emlékszem, amikor azt a kérdést tettem föl: megéri-e a próbálkozás, hogy megmentsenek egy párat ezek közül a fiúk közül, s erre ő elmondta egyikük esetét, aki ugyan — így fejezte ki magát — egy kicsit dilis, de bohóckodásával és bolondozásával fölbecsülhetetlen segítség abban, hogy az újonnan érkezettek otthonosabban érezzék magukat a házban, és így kevésbé legyenek hajlamosak a meglógásra. Nem mondhatok nagyobb dicséretet Andrew atyára, mint ha azt állítom, hogy tökéletes társa Teréz anyának.

A nap a nővéreknek imával és elmélkedéssel kezdődik hajnali fél ötkor, ezt követi a szentmise. Mise után

nagy lendülettel elvégzik a mosást és a többi házimunkát. Mindent lendületesen csinálnak. Mindegyiküknek van egy tisztaságtól ragyogó vödre — ruháikat és imakönyveiket leszámítva ez az egyedüli vagyonuk. Ezután jön a reggeli; reggeli után szétszélednek különféle házonkívüli kötelességeiket végezni: egyesek a haldoklók otthonába, mások iskolákba és beteggondozókba, megint mások a leprásokhoz, néhányan pedig a nemkívánt csecsemők és gyermekek gondozására; ilyenek mind nagyobb számban kerülnek hozzájuk, amint köztudomásúvá válik, hogy bármennyire túl vannak is terhelve munkával és bármilyen túlszűfolt is a rendelkezésre álló hely, soha senkit vissza nem utasítanak.

A kisbabák a bábáktól kerülnek oda, vagy néha személtládákból szedik ki őket. A középosztálybeli indiai lányok és fiatal emberek, vetélkedve a civilizált Nyugattal, kezdik kultiválni a szabadszerelmet; minthogy pedig a civilizációnak addig a pontjáig még nem jutottak el, amelyen a születésszabályozó óvszerek meg a magzat-elhajtás könnyen igénybevehető, könnyen megeshik, hogy nemkívánt gyermekeket hoznak világra — egyesek rendkívül picik, mert koraszülöttek. A nővérek gondjai alatt hamarosan dundi csecsemők lesznek belőlük. Mások később, az éhhalál szélén kerülnek hozzájuk; ezek is hamarosan egészségessé válnak. Ahová csak a nővérek munkájuk során jutnak, a leprások közé, a haldoklók otthonába, mindenüvé gyógyulást és segítséget visznek. Csodálatos látvány nézni őket, amint reggelenként szerzeteszednek, mindegyik egy teli kenyérzsákkal a vállán (ezzel különben, dícséretükre legyen mondva, angol iskolásgyerekek látták el őket), a város forgalmába és zajába; a szó betűszerinti, legteljesebb értelmében végrehajtva azt az utasítást, hogy világosságuk világítson az emberek előtt.

Életük evilági mértékkel mérve kétségtelenül kemény és szigorú; mégsem láttam soha ilyen elégedett, boldog embereket, vagy az örömnél olyan légkörét, mint amelyet ezek teremtenek. Teréz anya, mint szívesen magyarázza, igen sokat ad erre a vidám magatartásra. A szegények — mondja — nemcsak szolgálatunkat és odaadásunkat érdemlik meg, hanem azt az örömet is, amely hozzátartozik az emberi szeretethez. A nővérek bőségesen megadják nekik ezt. Manapság a szerzetesrendek

közismerten hivatáshiányban szenvednek. És ez a hiány attól sem enyhül, hogy megengedik az apácáknak az ajakrúzs használatát, a miniszoknya viselését, meg hogy osztozzanak a kor egyéb jóléti formáiban és kellemességeiben. A Szeretet Misszionáriusai viszont fantasztikus arányban szaporodnak. Kalkuttai házuk pukkadásig tömött, és amint egy-egy új ház megnyílik, máris ott dörömbölnék az önkéntes vállalkozók, hogy bejussanak. Ahogyan a kereszténység egész története mutatja: ha az embertől mindent kérnek, akkor mindent — sőt még többet is — odaad; ha keveset, akkor semmit sem. Ha pedig ez ilyen nyilvánvaló, akkor ugyancsak furcsa, hogy manapság az ellenkező tételt tartják elfogadhatóbbnak, és azon igyekeznek, hogy enyhítsék Krisztus szolgálatának szigorúságát, csökkentsék kockázatát, azzal a szándékkal, hogy odacsalogassák az embereket. Végre is Szent Ferenc egy leprás undorító sebeinek a megcsókolása közben találta meg azt a vidámságot, amellyel meghódította a világot és maga köré gyűjtött egynéhányat korának legmerészebb szellemei közül, nem ajánlva nekik semmi egyéb dicsőséget, mint hogy mezítelenül járjanak a mezítelen földön Krisztus kedvéért. Ha az igény kisebb lett volna, olyan lett volna a felelet is. Jó néhány éves indiai tapasztalataim alapján sohasem tartottam volna lehetségesnek, hogy jó családból származó indiai lányokat rá lehet bírni a kalkuttai utcákról behozott páriák és érinthetetlenek gondozására, — már pedig pontosan ez a legelső feladat, amelyet Teréz anya a felvételre jelentkezőknek ad. És mgteszik, nemcsak éppen engedelmségből, hanem vidáman és tüzes buzgalommal, s mind többen és többen gyűlnek köréje azért a kiváltságért, hogy megtehessék.

Miközben elkísértük Teréz anyát ezeknek a különféle tevékenységeknek a helyére, hogy filmet készítsünk róluk; a haldoklók otthonába, a leprásokhoz, a nemkívánt gyermekekhez — úgy vettem észre, három fejlődési szakaszon mentem keresztül. Az első szánakozással kevert borzadás volt, a második tiszta és egyszerű részvét, a harmadik pedig a részvétnél is sokkal több, valami, amit azelőtt soha nem tapasztaltam: ráeszméltem, hogy ezek a haldokló, elhagyott férfiak és nők, ezek a leprások, csonkokkal a kezük helyén, ezek a nemkívánt gyermekek nem szánalomraméltó, visszataszító vagy reménytelen lények, hanem inkább kedvesek és drágák; szinte régi

barátok, fivérek és nővérek. Hogy lehet megmagyarázni ezt — a keresztény hit leglényegét, misztériumát? Megsimogatni ezeket a nyűtt öreg fejeket, megszorítani ezeket a szegény csonkokat, karunkba venni ezeket a szemétládába kidobott gyerekeket azért, mert ez az ő feje, ezek az ő csonkjai, az ő gyermekei — azé, aki azt mondotta: ha valaki befogad egy ilyen gyermeket az ő nevében, őt fogadja be.

Filmezésünk idején minden reggel résztvettem a misén a nővérekkel. Egyikük mindig ott őrködött, hogy beernessen, a kápolnában egy hely várt Teréz anya mellett, és a megfelelő lapon kinyitott misszálé. Teljesen kiélégített, hogy együtt imádkozhattam velük, bár nem részesülhettem a szentségekben, és nem is kívántam ezt. Teréz anya számára a hit személyes viszony Istennel és a megtestesült Krisztussal; a mise az a lelki eledel, amely fenntartja, enélkül — mint mondta — egyetlenegy napig vagy óráig sem bírná azt az odaadott életet, amelyet választott; az Egyház az a szervezet, amelyhez hozzátartozik, amelyet szolgál, amelynek engedelmeskedik, mert Isten szándékait nyilatkoztatja ki és viszi végbe a földön. Azok a különféle polémiák és konfliktusok, amelyek most az Egyházat megrázzák, alig érintik őt; majd elmúlnak — mondja —, az Egyház pedig megmarad, hogy teljesítse Istentől ihletett és irányított feladatát.

Tudom, Teréz anya nem képes megérteni azt a habozást, azokat a kételyeket, amelyek lehetlenné teszik számomra, hogy elfogadjam az Egyház jelenlegi kínos helyzetére vonatkozó szemléletét, vagy hogy másnak lássam, mint intézménynek, amelyet a halandó hierarchia és papság létrehozhat vagy tönkretelhet, fenntarthat vagy lerombolhat. „Nem tudom miért — írta nekem —, de igen gyakran érzem azt a kívánságot a szívemben, hogy Angliában legyek akkor, amikor magához veszi Jézust első szentáldozásában. Nem tudom — de Jézus sohasem ad olyan vágyat, amelyet nem szándékozik teljesíteni.”

Más alkalommal ezt írta:

„Azt hiszem, a film közelebb vitte az embereket Istenhez, és így teljesedett a reményünk, az öné és az enyém. A szokottnál is többet gondolok most arra, hogy élnie kellene azzal a gyönyörűséges adománnyal, amelyet Isten az Ő nagyobb dicsőségére önnek adott. Mindaz,

amije van, mindaz, ami, mindaz, amivé lehet, amit tehet — hadd legyen mind Érte, Érte egyedül. Ami ma az Egyház felületén történik, el fog múlni. Krisztus számára az Egyház ugyanaz ma, tegnap és holnap. Az apostolok a félelem és bizalmatlanság, kudarc és hűtlenség ugyanilyen érzésein mentek keresztül, és Krisztus mégsem szidta meg őket. Csak éppen: „Kisgyermek, kishitűek — miért féltetek?” Szeretném, ha úgy tudnánk szeretni, mint Ő — most!”

Az adomány, amelyre Teréz anya olyan nemesen — nagyon is hízelgően — utal, most és mindig is rendelkezésre áll, neki és Mesterének. Kevés dolgot szeretnék jobban, mint hogy neki tetszésére tegyek. Úgyannyira, hogy ez szinte kísértés számomra: fogadjam el útmutatását az Egyházba való belépés ügyében, csak azért, mert az ő egyháza. De minden azt mondja bennem, hogy ez helytelen lenne. Simone Weil hasonló helyzetben volt Perrin atyával szemben, és a hozzá írt levelek során (írásainak gyűjteménye, az „Istenre várva” tartalmazza ezeket) megmagyarázza — olyan bizonyító erővel, amelynek megközelítését a magam részéről nem remélhetem —, milyen okok vezették arra a döntésre: „Isten akarata, hogy jelenleg ne lépjek be az Egyházba”. Ugyanakkor ezzel a gondolattal vigasztalta magát: „Ha az az Isten akarata, hogy belépjek az Egyházba, akkor ő ezt az akaratát ellenállhatatlan erővel fogja majd tudtomra adni pontosan abban a pillanatban, amikor odáig jutok, hogy megérdemlem, hogy tudtomra adja.” Végül pedig: „Újra meg újra azon kell tépelődnöm: vajon ezekben a napokban, amikor az emberiség akkora része materializmusba süllyedt, nem kívánja-e Isten, hogy legyenek olyan férfiak és nők, akik odaadták magukat neki és Krisztusnak, mégis kívül maradnak az Egyházon.” Megvallom, magam is így tépelődtem.

Nehezebb fogalmat adni arról a vágyról, amit az ember érez, hogy az Egyházhoz tartozzék. Valósággal irigylem azokat, akiket a harang misére hív. Hányszor elnéztem őket, különösen Franciaországban — ezeket a csodálatos öregasszonyokat, feketében, ráncos arcukkal, imakönyvüket szorongatva; a vasárnapi ünneplőbe öltöztetett gyerekeket, a hallgatag apákat és a sürgő-forgó anyákat, falatnyi fekete fátyollal a fejükön, amint vasárnap reggel valamennyien a templomba tartanak! Milyen

öröm lenne egynek lenni közülük! Letérdelni velük, közeledni velük az oltárhoz, és ott egymás mellett venni magunkhoz az Úr testét. Aztán a miseénekek, a lobogó gyertyák, az ünnepélyes, meghitt szavak, a szagos tömjén . . . Minden szándék közül, amely az embereket összehozza — izgatottság, kapzsiság, kíváncsiság, kéjelgés, gyűlölet — ez az egyetlen, az imádás az, amely mintha szerető családdá tenné őket, eltörölve osztály és faj, vagyon és tehetség válaszfalait és összeütközéseit, amint térdreesnek a mennyei Atya és megtestesült Fia előtt; megvallják bűneiket, megújítják reményüket, erőt találnak arra, hogy újból kiszakítsanak egy halandó napot halhatatlan lakóhelyüknek: az örökkévalóságnak eléjük táruló ragyogó kilátásából.

Hát akkor miért nem? Azért, mert tőlem ez család lenne. És drága Teréz anya, nem lehet a hitet színlelt ösztönökön megvenni — a hitet legkevésbé. Minden kétséget kizáróan tudom, hogy — bármennyire vágyom is az ellenkezőjére — a harang nem nekem szól. Az oltár-rácsnál sincsen számomra hely, ahol ők térdelnek, hogy Krisztus Testét vegyék. Ott is kívülálló maradnék. Az egyház végre is olyan intézmény, amelynek története van: múltja és jövője. Keresztes hadjáratokat vezetett, inkvizíciót állított fel, botrányos pápákat emelt a trónra és szörnyű gonoszságokat tűrt el. Az intézmény oldaláról tekintve mindez tökéletesen érthető, sőt emberileg szólva megbocsátható. De ha ez az egyház Isten földi szócsöve, és így nemcsak a történelemé, hanem az örökkévaló igazságé is, akkor ezek nem menthetők. Legalábbis számomra nem.

Ma ehhez még hozzájárul az a körülmény, hogy az egyház, valami kikutathatatlan okból, úgy döntött, hogy reformációt foganatosít, éppen akkor, amikor az előző, Lutheré, végre homokba fúl. Nem mondok ítéletet olyasmiről, ami — minthogy nem vagyok tagja — nem az én dolgom; de ha tagja lennék, szükségképpen azt kellene mondanom: Véleményem szerint ha a templomok aijtájába embereket állítanának, hogy ostorral kergessék el az imádkozni jövőket, vagy a szerzetekben külön tagokat tartanának azzal a speciális hivatással, hogy elriasz- szák a hivatásokat, vagy a papság soraiban, hogy riadalmat és csüggedést keltsenek, — mindezek nem remélhetnének akkora sikert céljuk elérésében, mint azok az

irányok és intézkedések, amelyek ma úgy látszik uralkodnak az Egyházban. Ha pedig így érzek, akkor abszurd dolog lenne fölvételemet kérni. Annál is inkább, mert ha az ökumenikus irányzat teljesen kibontakozik, akkor annak az egyháznak a jelességei, amelyhez névleg tartozom (mint mondjuk a volt woolwichi püspök,* akit — enyhén szólva — nem becsülök túlságosan nagyra), a kellő időben elfoglalják majd helyüket a római katolikus hierarchia sorában, Szent Péter örökösei között.

Jól tudom, mindez kevés vagy éppen semmi benyomást nem tenne Teréz anyára, akinek az Egyházhoz való ragaszkodása egészen más dimenzióba tartozik, mert forrása az Isten iránti szeretet, felebarátjának szeretete, akit Krisztus bízott rá, és az ezzel járó odaadás a szegények legszegényebbeinek szolgálatára. A magam részéről csak annyit mondhatok: ha valaha is világossá válnék előttem, hogy becsületesen és igaz lélekkel beléphetek az Egyházba, akkor hanyatt-homlok megtenném, annál buzgóbban és örömeztőbb, mert tudnám, hogy ez boldoggá teszi Teréz anyát. Hadd idézem újból Simone Weil:

„Az is lehet, hogy életem véget ér, mielőtt megérzem ezt az ösztönzést. De egyvalami tökéletesen bizonyos. És ez az, hogy ha egy napon odáig kerül a dolog, hogy eléggé szeretem Istent a keresztség kegyelmének kiérdemlésére, akkor még azon a napon csálhatatlanul meg fogom kapni ezt a kegyelmet, abban a formában, amelyben Isten akarja, akár a szó szoros értelmében vett keresztséggel, akár valami más módon. Akkor pedig miért aggódnám? Nem az a dolgom, hogy magamra legyen gondom. Az a dolgom, hogy Istenre legyen gondom. Az meg az Isten dolga, hogy rám gondja legyen.”

Így hát Teréz anyával folytatott, el nem hangzott párbeszédeimben arra a következtetésre jutok, hogy nem törekedhetem becsülettel az Egyházába való befogadásra, még azért sem, hogy a kedvére tegyek — pedig rendszerint jóformán mindent megtennék ezért. Persze valószínűleg úgysis visszautasítanak egy ilyen az elégedetlenség csíráit melengető, zavart keltő tag fölvételét. Teréz anya saját hűsége rendíthetetlen, s egészen bizonyos

* John Arthur Thomas Robinson anglikán püspökről, a „Honest to God” szerzőjéről van szó, aki 1969-ig működött ott.

vagyok benne, hogy túl fog élni minden még elkövetkeztető képtelen bolondságot. Útja sokkal világosabb annál, semhogy letévedhetne róla; az Úr, akit követ, sokkal közelebb van hozzá annál, semhogy elszakadhatna tőle. Szavaiból az ember kihallhatja, életében megláthatja az első Pünkösöd világosságát, amely ragyogni fog egészen az utolsó napig. Ez az Egyház egyetlen igazi folytonossága és egysége; amint a régi himnusz mondja, egyedüli alapja, amely nem igényel újra-megvetést, újraértelmezést, sem újabb megerősítést az egységre irányuló alkudozás által. Változatlan a változó világban; örökkévalóan igaz a múlt idő örvénylő álmoképeiben.

Éppen minthogy a hite olyan biztos, Teréz anyának nincs szüksége arra, hogy a régi propagandista értelemben vett hirdetője legyen az evangéliumnak. Minden nap minden pillanatában Krisztust prédikálja azzal, hogy érte és benne él. A legtöbb mai keresztény misszionárius, még mielőtt valamit is mondana a munkájáról, előrebozsátja: álmában sem jut eszébe azt ajánlani, hogy a kereszténységet részesítsék előnyben más vallásokkal szemben, és leereszkedő lesajnálással néz vissza elődeire, akik jobban betű szerint vették a parancsot, hogy menjenek és hirdessék az evangéliumot az egész világon. Az ilyen leereszkedés nem helyénvaló; egy napon, más nézetek uralkodása idején, majd megadják a megillető elismerést a keresztény misszionáriusok ragyogó teljesítményeinek az evangelizálás és a felebarát szolgálata terén, Indiában, Afrikában és más távoli országokban, s ezekkel összehasonlítva a mai lanyha igyekezet nagyon soványnak fog tűnni. Esztelenség lenne azt állítani, hogy Teréz anya állásfoglalása kereszténység és hinduizmus között semleges. Mindenki világosan láthatja és megértheti, melyiket részesíti előnyben. És ennek ellenére mindig nagyobb számban sikerül rávennie felsőbb kasztokba tartozó indiai hölgyeket a művében való részvételre.

Ha visszanezék a Teréz anyával Kalkuttában eltöltött napokra, érzem: arany napok voltak azok. Állandó gyönyörűség volt beszélgetni vele. Spontán módon cselekszik; például mikor egy nyomdagépet vett a leprásoknak, hogy füzetkéket, röplapokat nyomhassanak és egy kis pénzre tegyenek szert. Jóságos Isten — kérdeztem magamtól —, ugyan honnan tudta, melyik gépet vegye meg és hol? És hogyan remélhetik a leprások, hogy a csonk-

jaikkal betűket szedjenek? Ostoba kérdések! A gép ott van, dolgozik; a leprásoknak nagy örömük telik benne. Úgy találtam, Teréz anyának saját földrajza van — a részvét földrajza. Valahogy füléhez jut, hogy Venezuelában elhagyatott szegények élnek; nosza, a nővérek odamennek, és egy ház jön létre. Azután hogy Rómában — ez esetben magától a pápától veszi tudomásul — szintén vannak elhagyatottak, mint Kalkuttában. Máskor meg, hogy Ausztráliában a bennszülötteknek és a félvéreknek szeretetre és gondoskodásra van szükségük. Minden egyes esetben, akárhol is fordul elő, meghallja a hívást és felel rá.

Ha Európában vagy Amerikában jár, egyedüli vágya, hogy megint Kalkuttában legyen a szegényeivel. Ezek a kedvencei. Amikor vele együtt köztük voltam, amint sorba álltak a betegellátónál, köréje tolongtak a lepratelepen, mindig újra, félhangosan ezt a szót hallottam: „Anyá!” Nem mintha valami mondani- vagy kérdezni-valójuk lett volna, egyszerűen csak arra vágyódtak, hogy kapcsolatba lépjenek vele, hogy tudják: ott van. Teljesen megértettem ezt. A nővérek ugyanígy rászorulnak jelenlétére, és ha elhelyezik őket Kalkuttából, óhajtva várják látogatásait. Amikor a többi indiai házat meglátogattam, mindig ez volt az első kérdés: „Hát ő mikor jön?”

Az én számomra Teréz anya lényegében a tevékeny szeretetet képviseli, és minden bizonnyal ez a kereszténység értelme. Néha azt gondolom: a fajkutatóknak és családtervezőknak talán sikerül majd megszerkeszteniök egy költőgépet, amely fölöslegessé és észrevétlenné tenné a Teréz anyához hasonló embereket. De azért még akkor is lesznek félresikerült, gyógyítást igénylő sebesültek, kielégítésre váró vágyak, megmentésre szoruló lelkek. És ilyenkor majd megjelenik ő a nővérekkel. Mint ahogyan bármilyen vastagon és szilárdan fektették is le az úttest betonját, valahol, valahogy egy rés támad rajta, s abból egy picike zöld hajtás tör elő, hogy emlékeztessen bennünket: ez az élet, amelynek része vagyunk, elpusztíthatatlan, s eredete és beteljesedése máshonnan való.

TERÉZ ANYA SZERETET-ÚTJA

ISTEN SZERETETE

„Szeresd a te Uradat Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből.” Ez a nagy Isten parancsa, és ő nem parancsolhat lehetetlent. A szeretet minden időben beérő gyümölcs, mindenkinek csak a kezét kell kinyújtania érte. Mindenki begyűjtheti, és nincsen benne határ. Mindenki elérheti ezt a szeretetet elmélkedés, az imádság szelleme és áldozat által, intenzív belső élettel.

IMÁDSÁG

Lehetetlen elkötelezni magunkat a közvetlen apostolkodásban úgy, hogy nem vagyunk imádságos lelkek. Tudatában kell lennünk Krisztussal való egységünknek, amint ő tudatában volt Atyjával való egységének. Tevékenységünk csakis abban a mértékben igazán apostoli, amennyire megengedjük, hogy ő dolgozzék bennünk és általunk, az ő hatalmával, az ő vágyával, az ő szeretetével. Szentté kell lennünk, nem azért, mert szentnek szeretnénk érezni magunkat, hanem azért, mert Krisztusnak el kell érnie, hogy teljesen élje bennünk életét. Egészen szeretetté, hitté, tisztasággá kell válnunk a szegényekért, akiket szolgálunk. És ha egyszer megtanultuk, hogy Istent és az ő akaratát keressük, akkor a szegényekkel való érintkezésünk nagy életszentség eszközévé lesz sajátmagunk és mások számára.

Szeressetek imádkozni, — napjában többször is érezétek szükségét az imádságnak, és vegyétek rá a fáradtságot. Az imádság kitágítja a szívet, egészen addig, hogy képes befogadni Isten ajándékát: őt magát. Kérjétek és keressetek, és szívetek elég nagyra fog nőni ahhoz, hogy befogadjátok és megkapjátok őt.

CSEND

Szükségünk van rá, hogy megtaláljuk Istent, őt pedig nem lehet zajban és nyughatatlanságban megtalálni. Is-

ten a csend barátja. Nézzétek, milyen csendben nő a természet: fák, virágok, fű; nézzétek, milyen csendben járják útjukat a csillagok, a hold és a nap. Nem az-e a küldetésünk, hogy Istent adjuk a nyomornegyedek szegényeinek? Nem halott Istent, hanem élő, szerető Istent. Minél többet kapunk csendes imában, annál többet tudunk adni tevékeny életünkben. Csendre van szükségünk ahhoz, hogy képesek legyünk lelkeket megérinteni. Nem az a lényeg, amit mi mondunk, hanem az, amit Isten mond nekünk és általunk. Minden szavunk haszontalan lesz, ha nem belülről jön, — mert akkor nem Krisztus világosságát sugározza, csak a sötétséget növeli.

ÉLETSZENTSÉG

Haladásunk az életszentségben Istentől és sajátmagunktól függ — Isten kegyelmétől, és a mi akaratunktól, hogy szentek legyünk. Igazi, eleven elhatározásnak kell élnie bennünk, hogy el akarjuk érni az életszentséget. „Szent akarok lenni”, ez annyit jelent, hogy ki akarok vetközni mindaból, ami nem Isten; el akarom szakítani szívemet minden teremtett dologtól; szegénységben és belső függetlenségben akarok élni; le akarok mondani akaratomról, hajlamaimról, szeszélyeimről és ábrándjaimról, és Isten akaratának készséges rabszolgájává teszem magam.

ALÁZATOSSÁG

Ne engedjétek, hogy munkátokhoz büszkeség vagy hiúság tapadjon. A mű Isten műve, a szegények Isten szegényei. Helyezkedjétek teljesen Jézus befolyása alá, úgyhogy az ő gondolatait gondolhassa elmétekben, az ő munkáját végezhesse kezetekkel, mert akaratotok mindenhatóvá válik övele, aki megerősít titeket.

ENGEDELMESSÉG

Legyen gondotok rá, hogy Isten kegyelmét működni engedjétek lelketekben azáltal, hogy elfogadjátok, amit csak ad nektek, és odaadjátok, amit csak elvesz tőletek.

Az igazi életszentség abban áll, hogy mosolyogva tesszük Isten akaratát.

SZENVEDES

Szenvedésünk nélkül munkánk csupán szociális munka lenne, igen jó és segítséget nyújtó, de nem Jézus Krisztus műve, nem a megváltás része. Jézus azzal kívánt segíteni, hogy megosztotta életünket, magányunkat, kínjainkat, halálunkat. Csak azzal váltott meg, hogy eggyé vált velünk. És nekünk szabad megtennünk ugyanezt; a szegények minden nyomorúsága, nemcsak anyagi szegénységük, hanem lelki nélkülözésük is, megváltásra szorul, és minékünk meg kell mindezt osztanunk, mert csak ha eggyé válunk velük, akkor tudjuk őket megváltani, vagyis akkor vihetjük el Istent az életükbe és akkor vihetjük el őket Istenhez.

ÖROM

Az öröm imádság — az öröm erő — az öröm szeretet — az öröm a szeretet hálója, amellyel lelkeket foghattok. Isten a jókedvű adakozót szereti. Az ad legtöbbet, aki örömmel ad. Legjobb módja annak, hogy kimutassuk hálánkat Isten és az emberek iránt, az, ha mindent örömmel fogadunk. Az örvendező szív természetes következménye a szeretettől égő szívnek. Sohase engedjétek, hogy bármi annyi szomorúsággal töltsön el, hogy feledtesse veletek a Feltámadott Krisztus örömét.

Mindannyian vágyakozunk a mennybe, ahol Isten lakik, de hatalmunkban áll, hogy már most a mennyben lakozzunk övele — hogy éppen ebben a pillanatban boldogok legyünk övele. Az pedig, hogy most boldogok legyünk övele, azt jelenti, hogy
szeressünk, ahogy ő szeret,
segítsünk, ahogy ő segít,
adjunk, ahogy ő ad,
szolgáljunk, ahogy ő szolgál,
embereket mentünk, ahogy ő ment,
vele legyünk huszonnégy órán át,
megérintsük őt fájdalmas áruhájában.

KEDVESSÉG

Legyetek kedvesek és könnyőreletesek. Senki se jöjjön hozzátok úgy, hogy ne mint jobb és boldogabb ember távozzék. Legyetek Isten kedvességének élő kifejezői:

kedvesség ragyogjon az arcotokon, kedvesség a szemekben, kedvesség a mosolyokban, kedvesség meleg köszönésekben. A nyomornegyedekben mi vagyunk Isten kedvességének világossága a szegényeknek. Mindig boldog mosollyal forduljatok a gyermekek, a szegények, minden szenvedő és magányos ember felé. Ne csak gondoskodást nyújtsatok nekik, hanem a szívüket is.

MIASSZONYUNK

Kérjük Miasszonyunkat, tegye szívünket „szeliddé és alázatossá”, amilyen Fiáé volt. Olyan nagyon könnyű büszkének és keménynek és önzőnek lenni, olyan könnyű; de mi nagyobbra vagyunk teremtve. Milyen sokat tanulhatunk Miasszonyunktól! Ő nagyon alázatos volt, mert egészen Istenért élt. Tele volt kegyelemmel. Mondjátok Miasszonyunknak, hogy szóljon Jézusnak: „Nincs boruk”, az alázat és szelídség, a kedvesség és jóság bora. Biztosan azt feleli: „Tegyétek, amit ő mond nektek.” Fogadjátok vidáman mindazt az alkalmat, amelyet küld. Azzal tanulunk alázatosságot, ha vidáman fogadjuk a megaláztatásokat.

FIGYELMESSÉG

A figyelmesség nagyfokú életszentség kezdete. Ha megtanuljátok a másokkal való törődés művészetét, mindinkább hasonlónak lesztek Krisztushoz, mert az ő szíve szelíd volt és mindig másokra volt gondja. Hogy hivatásunk igazán szép legyen, ahhoz mindig másokra kell gondolnunk. Jézus körüljárt jót cselekedve. Miasszonyunk Kánában semmi mást nem tett, mint mások szükségére gondolt, és tudtul adta őket Jézusnak.

LORETO ELHAGYÁSAKOR

Urunk azt kívánja, hogy szabad szerzetesnő legyek, a Kereszt szegénységébe öltözve. De ma nagy leckében részesültem. A szegények szegénysége nagyon kemény dolog lehet számukra. Amikor ház (központ) után néztem, addig mentem, míg kezem-lábam hasogatott. Arra gondoltam, mennyi fájdalmat kell öneik éreznük testen-lélekben, amikor lakás, élelem és egészség után

járnak. Akkor megkísértett Loreto kényelme, de Istenem, az irántad való szeretetből és a magam szabad választásából maradni akarok, és tenni azt, ami csak engem illető szent akarated. Adj nekem bátorságot most, ebben a pillanatban.

BÉKE *

Ezt az esztendőt különösképpen a béke évévé tesszük. Hogy ezt véghezvihessük, próbáljunk többet beszélni Istenhez és Istennel, és kevesebbet az emberekkel és az emberekhez. Hadd hirdessük Krisztus békéjét, úgy, amint ő tette. Ő körüljárt jót cselekedve; nem hagyta abba szeretetműveit azért, mert a farizeusok és mások gyűlölték, vagy megkísérelték elrontani Atyja művét. Csak egyszerűen körüljárt jót cselekedve. Newman biboros írta: „Segíts, hogy a te illatodat szórjam szét mindenfelé, ahová csak megyek — engedd, hogy prédikálás nélkül prédikáljalak téged, nem szavakkal, hanem példám megragadó erejével; annak rejtett vonzásával, amit teszek, annak a szeretetnek nyilvánvaló túlradásával, amellyel szívem irántad viseltetik.” A mi szeretetműveink semmi mások, mint békeművek. Tegyük őket nagyobb szeretettel és hatásosabban, mindenki a saját mindennapi munkájában, otthonotokban, felebarátotok érdekében. Mindig ugyanaz a Krisztus szól ezekben hozzánk:

„Éhes voltam — nemcsak ételre, hanem a tiszta szívből fakadó békére.

Szomjas voltam — nem vízre, hanem békére, amely eloltja a háborús szenvedély izzó szomját.

Mezítelen voltam — nem a ruha hiányzott, hanem hogy a férfiak és nők nem becsülik meg testük szépséges méltóságát.

Hajléktalan voltam — nem téglából épült szállást nélkülöztem, hanem egy szívet, amely megért, védelmez, szeret.”

Ahol csak a Szeretet Misszionáriusai és munkatársaik élnek, legyen ez az év Krisztusé felebarátunkban. Sugározzuk Isten békéjét, s így gyűjtsuk meg az ő világosságát, és oltunk ki a világban és minden ember szívében minden gyűlöletet és hatalomvágyat. A Szeretet Misszio-

* Kivonat egy a munkatársaknak szóló levélből.

náriusai és a Munkatársak minden országban, ahol csak vannak, mosolyogva találkozzanak Istennel — mindenütt, ahová mennek és mindenkiben.

A NEMKIVÁNATOSAK APOSTOLA

A legborzasztóbb betegség ma nem a lepra vagy a tuberkulózis, inkább az az érzés, hogy valaki nemkívánatos, senkisémet törődik vele, mindenki elhagyja. A legnagyobb rossz a jóakaró és jótét szeretet hiánya, a szörnyű közönyösség az útszálon tengődő felebarát iránt, akit gyötör a kizsákmányolás, korrupció, szegénység és betegség.

Minthogy ennek a Társaságnak minden tagja Krisztus munkatársává kell hogy váljék a nyomornegyedekben, mindegyiküknek meg kellene értenie, mit vár tőle Isten és a Társaság. Engedje, hogy Krisztus sugározza és élje az életét benne és általa a nyomortanyákon. A szegények, ha látják, Krisztus vonzását érezzék meg, őt hívják benne magukhoz, hogy lépjen be otthonukba és életükbe. A betegek és szenvedők igazi erősítő és vigasztaló angyalt találjanak benne, a kis utcagyerekek csüggjenek rajta, mert őrá, a kicsik barátjára emlékezteti őket.

Életünk szegénysége éppen olyan szükséges, mint maga a munka.

Csak a mennyben fogjuk majd látni, mennyivel tartozunk a szegényeknek azért, mert segítenek nekünk, hogy miattuk jobban szeressük Istent.

SZENTÁLDOZÁS

A szentáldozásban Krisztus mienk lesz a kenyér színe alatt. Munkánkban megtaláljuk őt a test és vér színe alatt. Ugyanazt a Krisztust. „Éhes voltam, mezítelen voltam, beteg voltam, hajléktalan voltam.”

JÉZUS AZ ÉN BETEGEM *

Legdrágább Uram, add, hogy ma és mindennap téged lássalak betegeid személyében, és őket ápolva neked szolgáljak.

* Mindennapi imádság a gyermekotthon számára.

Ha az ideges, a követelőző, az értelmetlen ember kevéssé vonzó álruhájába rejtőzöl el, akkor is ismerjelek föl és mondjam:

„Jézus, én betegem, milyen édes téged szolgálni!”

Uram, add nekem ezt a látó hitet, akkor is munkám sohasem lesz egyhangú. Mindig örömet fogok találni abban, hogy eltűrjem minden szegény szenvedő szeszélyeit, teljesítsem kívánságait.

Ó szeretett betegek, milyen kétszeresen drágák vagytok nekem, hisz Krisztust személyesítitek meg: és micsonda kiváltság az enyém, hogy ápolnom szabad benneteket!

Legédesebb Uram, add, hogy megbecsüljem magas hivatásom méltóságát és sok felelősségét. Soha ne engedd, hogy szégyent hozzak rá, engedve a hidegségnek, barátságtalanságnak vagy türelmetlenségnek.

És Istenem, ha egyszer te vagy Jézus, az én türelmes betegem, légy kegyesen türelmes hozzám:* nézd el hibáimat, csak szándékomra tekints, hogy téged akarlak szeretni és szolgálni minden egyes beteged személyében.

Uram, növeld hitemet, áldd meg erőfeszítéseimet és munkámat, most és mindörökké. Amen.

MENJ ÉS MONDD MINDENKINEK

Isten Lelke él a szivemben,
Ő hívott és különített el engem.
Ez az, amit tennem kell,
Amit tennem kell.

Elküldött, hogy az örömhírt elhozzam minden nyomorultnak,
Megmondjam a foglyoknak, hogy kiszabadultak,
A vakoknak, hogy látniuk szabad,
Meggzabadítsam a leigázottakat,
És menjek, hirdesse mindenkinék: elközelgett Isten országa,
És menjek, hirdesse mindenkinék: elközelgett Isten országa.

* Jesus, my patient — a patient Jesus. Lefordíthatatlan szójáték: a „patient” szó mint főnév beteget, mint melléknév „türelmes”-t jelent.

Ahogy az Atya küldött engemet,
Én is úgy küldelek benneteket,
Hogy tanúim legyetek szerte a világon,
Tanúim az egész világon.

Tömött táskát az útra ne vigyetek,
Ne legyen váltó ingetek,
Megkeresi a munkás, ami életéhez kell,
Ami az életéhez kell.

Ne aggódjatok, hogy mit mondjatok,
Mert azon a napon — hát ne aggódjatok —
Isten Lelke beszél majd szívetekben,
Ő beszél szívetekben.

AMIT CSAK TESZEL

Amikor éhes voltam, ennem adtál,
Amikor szomjas voltam, innom adtál.

Amit csak teszel a legutolsóknak testvéreim közül,
nekem teszed azt.
Lépj be most Atyám házába.

Amikor hajléktalan voltam, megnyitottad ajtódat,
Amikor mezítelen voltam, nekem adtad ruhádat,

Amikor fáradt voltam, segítettél, hogy nyugalmat találjak,
Amikor aggódtam, minden félelmemet elcsitítottad,

Amikor kicsi voltam, olvasni tanítottál,
Amikor magányos voltam, szeretetet adtál,

Amikor börtönben voltam, eljöttél a cellámba,
Amikor betegágyon, törődtél szükségemmel,

Idegen országban otthont teremtettél nekem,
Mikor alkalmazást kerestem, állást kerítettél nekem,

Amikor megsebeztek a csatában, bekötötted sebeimet,
Amikor megértő kedvességet kerestem, kinyújtottad kezéd,

Amikor kigúnyolt, megsértett néger, kínai vagy fehér
voltam,
hurcoltad a keresztemet,

Amikor öreg voltam, vetted magadnak a fáradságod,
hogy rám mosolyogj,
Amikor nyugtalan voltam, meghallgattál és törődtél
velem,

Láttál köpésekkel és vérrel elborítva,
S fölismerted vonásaimat, bár mocskos izzadság fődte el,

Amikor kinevettek, mellém álltál,
Amikor boldog voltam, megosztottad örökömet.

TERÉZ ANYA BESZÉL

MALCOLM: Teréz anya, mikor kezdődött mindez önnel? Nemcsak a házukra gondolok itt. Hanem mikor érezte először, hogy a szegényeknek kell szentelnie magát?

TERÉZ ANYA: Sok évvel ezelőtt, otthon a hazámban.

MALCOLM: Hol volt az?

TERÉZ ANYA: Skopjeban, Jugoszláviában. Még csak tizenkét éves voltam akkor. Otthon éltem a szüleimmel; mi gyerekek nemkatolikus iskolába jártunk, de igen jó papjaink is voltak, akik segítettek a fiúknak meg a lányoknak, hogy Isten hívása szerint követhessék a hivatásukat. Akkor ismertem föl először, hogy a szegényekhez szóló hivatásom van.

MALCOLM: Akkor kezdődött az egész.

TERÉZ ANYA: Igen, 1922-ben.

MALCOLM: Akkor határozta el, hogy az életét nem a maga gyönyörűségére fogja szánni, hanem egészen sajátos módon Istennek adja.

TERÉZ ANYA: Misszionárius akartam lenni. Elmenni és Krisztus életét adni az embereknek a missziós országokban. Akkoriban néhány misszionárius ment Jugoszláviából Indiába. Azok elmondták nekem, hogy a Loreto apácák dolgoznak Kalkuttában és más helyeken. Felajánlkoztam, hogy kimegyek a bengáliai misszióba. 1929-ben Indiába küldtek.

MALCOLM: Mikor tette le az utolsó fogadalmait?

TERÉZ ANYA: Első fogadalmimat Loretóban tettem le 1931-ben. Azután 1937-ben letettem az örökfogadalmat Loretóban.

MALCOLM: Tizenkét éves kora és örökfogadalma között voltak-e valaha kétségei, habozott-e, hogy ezt az igen nehéz életutat válassza?

TERÉZ ANYA: Az elején, tizenkét és tizennyolc éves korom között nem akartam apáca lenni. Nagyon boldog család voltunk. De amikor tizennyolc éves lettem, elhatároztam, hogy elhagyom az otthonomat és apáca leszek.

És azóta, ebben a negyven évben, soha egyetlen másodpercig sem kételkedtem, hogy a helyeset tettem: Isten akarata volt: Az ő kiválasztása.

MALCOLM: És ez tökéletes békét és boldogságot adott önnek.

TERÉZ ANYA: Azt a boldogságot, amelyet senki el nem vehet tőlem. És sohasem volt bennem kétely, vagy boldogtalanság.

MALCOLM: Loretóban tanított. Szeretett tanítani?

TERÉZ ANYA: Mindennél jobban szeretek tanítani. Loretóban a bengáliai részleg egyik iskoláját vezettem. A legtöbb lány, aki most velem van, akkoriban iskoláslány volt ott. Tanítottam őket.

MALCOLM: És ennek mind vége lett, amikor észrevett bizonyos körülményeket a külvilágban.

TERÉZ ANYA: Hívás volt ez a hivatásomon belül. Egy második hívás. Hívás arra, hogy adjam oda még Loretót is, ahol nagyon boldog voltam, és menjek ki az utcára, hogy a szegények legszegényebbjeit szolgáljam.

MALCOLM: Hogyan történt ez a második hivatás, Anyám?

TERÉZ ANYA: 1946-ban Darjeelingbe mentem lelkigyakorlatra. Abban a vonatban hallottam meg a hívást, hogy adjak oda mindent és kövessem őt a nyomornegyedekbe, hogy a szegények legszegényebbjei között szolgáljam.

MALCOLM: Így hát elhatározta magát — persze bizonyos értelemben készen kapta a döntést, de elfogadta, amit a belső hang kívánt.

TERÉZ ANYA: Tudtam, hogy az ő akarata ez, és nekem követni kell őt. Semmi kétség nem volt, hogy ez az ő műve. De megvártam az Egyház döntését.

MALCOLM: Engedélyt kellett kapnia az egyházi hatóságoktól, hogy kijöhessen a Loreto kolostorból; mennyi ideig tartott ez?

TERÉZ ANYA: Először a kalkuttai érsekhez kellett folyamodnom. Aztán az ő beleegyezésével a loretoi nővérek általános főnöknője engedélyt adott, hogy írjak Rómába. Azért kellett így tennem, mert olyan szerzetesnő voltam, aki már letette végső fogadalmait, ezeknek pedig nem szabad elhagyniuk a zárdát. Írtam a Szentatyának, XII. Pius pápának, és postafordultával megkaptam a választ, április 12-én. Azt írta, hogy kimehetek, és lehetek klauzúrán kívüli apáca. Vagyis szerzetesi életet élek, de a kalkuttai érseknek alávetve.

MALCOLM: Hány éve ennek?

TERÉZ ANYA: 1948-ban történt.

MALCOLM: Mit írt a pápának szóló levelében arról, hogy mit akar csinálni?

TERÉZ ANYA: Elmondtam neki, hogy hivatásom van; Isten arra szólít, hagyjak ott mindent és a nyomornegyedekben élő legszegényebb szegények szolgálatában adjam át magam neki.

MALCOLM: Láttam a loretoi zárdájukat, igen kedves. Nehéz dolog lehetett kimenni ebből a gyönyörű kertből, erről a nyugodt, békés helyről, ezekre a szörnyű lármás utcákra.

TERÉZ ANYA: Ez volt az áldozat.

MALCOLM: Mit csinált azután?

TERÉZ ANYA: Elhagytam a Loreto kolostort és először a Patnában élő nővérekhez mentem, hogy egy kis kiképzést kapjak az orvosi munkában és így beléphessek a szegények házaiba; odáig csak tanító voltam, ezt a munkát pedig nem kezdhettem tanítással. Először az ott-honukba kellett mennem, megnézni a gyerekeket és a betegeket. Az első kis iskolában, amelyet az első nap megindítottam, öt gyermek volt. Utána lassanként mindig több és több gyermekünk lett. Jelenleg azon a helyen több mint ötszáz gyerek jön mindennap iskolába.

MALCOLM: Azon a helyen, ahol megindította a munkát?

TERÉZ ANYA: Igen, ott, ahol megindítottam, egy család telkén, a nyomornegyedben.

MALCOLM: Ha Kalkuttára gondolok és arra, hogy mennyi visszataszító dolog van benne, egészen rendkívülinek látszik, hogy egy szál ember egyszerűen nekiindul és elhárítja, hogy megbirkózik vele.

TERÉZ ANYA: Olyan biztos voltam akkor a dolgomban. És még ma is meg vagyok győződve, hogy ő az, és nem én. Ezért nem féltam. Tudtam: ha ez a mű az enyém, akkor meghal velem együtt. De tudtam, hogy ez az ő műve, élni fog, és sok jót terem.

MALCOLM: Nyilván az utcáról fölszedett kölyköket tanított. Mit tanított nekik?

TERÉZ ANYA: Az ábécé tanításával kezdtem, mert bár mind nagy gyerekek voltak, sohasem jártak iskolába és egy iskolának sem kellett. Azután gyakorlati óráink voltak egészségtanból; elmondtam nekik, hogyan mosa-

kodjanak. Másnap két vagy három lány jött abból az iskolából, ahol tanítottam, azok segítettek a gyerekeknél. A munka fokozatosan növekedésnek indult, és odajött néhány kalkuttai hölgy is, akik velem együtt tanítottak azelőtt az iskolában. Így kezdett a mű nőni.

MALCOLM: Föltételezem, hogy valami pénzének is kellett lennie; honnét?

TERÉZ ANYA: Először csak öt rúpiám volt, de ahogy az emberek megtudták, hogy mit csinálok, egymásután hoztak mindenfélét, meg pénzt. Ez mind isteni gondviselés volt, mert kezdettől fogva sohasem kértem pénzt.

MALCOLM: A pénznek önkéntes hozzájárulásnak kellett lennie.

TERÉZ ANYA: Mind adomány volt. Tisztán Isten iránti szeretetből akartam a szegényeket szolgálni. Azt akartam megadni a szegényeknek, amit a gazdagok pénzen szereznek.

MALCOLM: Szóval megindította az iskoláját, és most már növekszik; kapott néhány segítőt, egy kis pénzt, valamennyi adományt. Mi történt azután?

TERÉZ ANYA: 1949-ben kezdtek jönni a nővérek; az első, aki csatlakozott a kongregációnkhoz, Ágnes nővér volt. Most ő az asszisztensem.

MALCOLM: Ugye ő is loretoi iskoláslány volt?

TERÉZ ANYA: Igen. Az első tíz lány, aki jött, mind tanítványom volt az iskolában. Egymásután adták át magukat Istennek, hogy a szegények legszegényebbjét szolgálják. Mindenüket Istennek akarták adni. Azután más segítők jöttek: orvosok és ápolónők mint önkéntes segítség. 1952-ben megnyitottuk az első Haldoklók Otthonát.

MALCOLM: Amikor haldoklók otthonáról beszél, arra gondol, hogy ezek az utcáról behozott emberek, akiket elhagytak, és a halállal küzdenek.

TERÉZ ANYA: Igen, az első asszonyt, akit láttam, én magam szedtem föl az utcáról. Már félig megették a patkányok és a hangyák. Elvittem a kórházba, de semmit sem tudtak tenni érte. Csak azért vették föl, mert azt mondtam, addig nem mozdulok, míg be nem fogadják. Onnan a városházára mentem és azt kértem, adjanak nekem egy helyet, ahová elvihetem ezeket az embereket, mert még aznap más haldoklót is találtam az utcán. A városi egészségügyi hivatalnok elvitt a Kali templomhoz és

megmutatta a „dormashalah“-ot, ahol az emberek megpihentek Kali istennő tisztelete után. Egy üres épület volt ez. Megkérdezett, elfogadom-e. Nagyon boldog voltam, hogy ez a hely az enyém lehet, sokféle okból, de különösen mert tudtam, hogy ez a hinduk egyik istentiszteleti és ájtatossági központja. Huszonnégy órán belül ott voltak a betegek, és megindítottuk az elhagyott betegek és haldoklók otthonának művét. Azóta több mint huszónháromezer embert szedtünk föl Kalkutta utcáiról, ezeknek körülbelül ötven százaléka meg is halt.

MALCOLM: Csak olyanokat akarnak, akik sehová más-
hová sem kerülhetnek be, akiknek ez a végső menedék,
igaz?

TERÉZ ANYA: Igen, az otthont csak az utcai eseteknek
szánjuk és az olyanoknak, amelyeket egy kórház sem
vesz be, vagy olyan embereknek, akiknek egyáltalán
senkiük sincs, aki gondot viselne rájuk.

MALCOLM: Ahogy a munka fejlődött, és az iskola után
következett a betegek gondozása, mindig több és több
segítő kézre volt szüksége. Megkapta?

TERÉZ ANYA: Isten igazán csodálatos volt hozzánk,
mert ahogy a mű növekedett, úgy nőttek a hivatásaink
is. 1950 októberében a Szentatya kis közösségünket egy-
házmegyei kongregációvá tette. Tizenöt évvel később
pápai kongregációvá emelte; ez azt jelenti, hogy most
közvetlenül a Szentatya alá tartozunk. Ez volt mind kö-
zött a legnagyobb csoda, mert a kongregációkat rend-
szerint nem emelik ilyen gyorsan erre a rangra. Legtöbb-
jüknél sok évig, néha harminc-negyven évig tart, mielőtt
pápai jogúvá lesznek. Ez mutatja a Szentatya nagy sze-
retetét és megbecsülését munkánk és kongregációnk
iránt.

MALCOLM: Mennyivel növekedett nővéreik száma az
első néhány évben?

TERÉZ ANYA: Amikor a kongregáció egyházmegyei lett,
csak tizenketten voltunk; ez 1950-ben történt. A szám las-
san, állandóan növekedett. Tíz évig nem mozdultunk ki
Kalkuttából, mert ki kellett képezni a nővéreinket a mun-
kára. 1959-ben megnyitottuk az első házat Dranchiban,
utána Delhiben; akkor a nővérek száma növekedésnek
indult, és magukról azokról a helyekről kezdtünk kapni
lányokat, ahol házakat nyitottunk.

MALCOLM: Többnyire miféle lányok voltak ezek?

TERÉZ ANYA: Leginkább középosztálybeliek, de egyesek a gazdagabb és magasabb osztályból is. Abban az időben nagyszámú angol-indiai lány csatlakozott a kongregációhoz.

MALCOLM: Iskolázott lányok.

TERÉZ ANYA: Legtöbbjük nagyon jól iskolázott.

MALCOLM: Nem volt szörnyű élmény iskolázott lányok, középosztálybeli, vagy felső osztályból származó lányok számára, hogy egyszerre az utcák legszegényebb, legnyomorultabb, legbetegebb népével kerültek össze?

TERÉZ ANYA: Ezek a lányok a tőlük telhető legjobbat akarták adni, mert a mi társaságunkban mindenestül oda kell adni magunkat Istennek; ez a közösség szelleme. Úgy akarták elérni ennek a teljességét a saját életükben, hogy mindent odaadtak Istennek, lemondtak az állásukról, az otthonukról, a jövőjükéről, és egész életüket teljesen a szegények legszegényebbjeinek szentelték. Úgy gondolták, nem adhatnak eleget Istennek azért, hogy megadta nekik ezt a gyönyörű hivatást: szolgálni a szegények legszegényebbjeit.

MALCOLM: Hogy találnak erőt erre az odaadásra?

TERÉZ ANYA: Attól a naptól fogva, hogy csatlakoznak a közösséghez, sok időt fordítunk a nővérek képzésére, különösen a társaság szellemét és életét illetőleg, amit a rendalkotmány nagyon szépen meghatároz. Ez Isten írott akarata számunkra. A lelki képzéssel egyidejűleg látogatniok kell a nyomornegyedeket. A nyomortanyákon való munka és a találkozás azok népével a noviciátusi képzésnek egy része. Ez a mi kongregációnk sajátossága, mert a noviciák rendszerint nem mennek ki a házból. De ez arra való, hogy meg tudják érteni negyedik fogadalmunk jelentését, amelyben megígérjük, hogy egész szívből a szegények legszegényebbjeinek szabad szolgálatára szenteljük magunkat — azaz Krisztusnak, ebben az ő elszomorító álruhájában. Emiatt szükséges, hogy szemtől-szembe kerüljenek a valósággal és így meg tudják érteni, milyen lesz az életük, amikor majd leteszik a fogadalmaikat, és az lesz a dolguk, hogy naponta huszonnégy óra hosszat találkozzanak Krisztussal a szegények legszegényebbjeiben, a nyomornegyedekben.

MALCOLM: Voltak-e sokan, akik túl soknak találták ezt, Anyám?

TERÉZ ANYA: Nagyon kevesen, nagyon-nagyon kevesen mentek el. Az ujjunkon megszámlálhatjuk őket. Igazán rendkívüli dolog, hogy annyi nővérünk olyan hűséges volt a kezdet legkezdetétől.

MALCOLM: Bár ilyen szigorú volt a próba, megtalálták benne kielégülésüket.

TERÉZ ANYA: Kihívás volt ez számukra. Mindent oda akartak adni, és a legkeményebb életet akarták. Ezt az életet, ezt a kemény életet azért kell élnünk, hogy képesek legyünk folytatni a munkát az emberek közt. Ez a munka csak Isten iránti szeretetünk kifejezése. Valakire ki kell árasztanunk szeretetünket. Az emberek az eszközei annak, hogy kifejezzük szeretetünket Isten iránt.

MALCOLM: Mikor most néhány napot önökkel töltöttem, roppantul megragadott engem ezeknek a nővéreknek a vidámsága, hiszen olyan feladatokat végeznek, amelyekről egy kívülálló azt gondolhatná, hogy szinte lehetetlenül nehezek és kínosak.

TERÉZ ANYA: Ez társaságunk szelleme, ez a teljes odaadás, szerető bizalom és vidámság. Képeseknek kell lennünk, hogy sugározzuk Krisztus örömét, kifejezzük ezt cselekedeteinkben. Ha cselekedeteink csak hasznosettek, amelyek nem adnak örömet az embereknek, akkor szegényeink sohasem emelkednek föl odáig, mint szeretnénk: nem hallják meg a hívást, hogy közeledjenek Istenhez. Azt akarjuk megéreztetni velük, hogy szeretik őket. Ha szomorú arccal mennék hozzájuk, akkor csak még levertébbé tennénk őket.

MALCOLM: Még ha olyasvalamit vinnének is nekik, amire szükségük van.

TERÉZ ANYA: Nagyon gyakran nem „valamire” van szükségük. Sokkal inkább arra van szükségük, amit mi nyújtunk nekik. Ez alatt a húsz év alatt, mióta a nép közt dolgozom, mindig jobban tudatára ébredtem: a legsúlyosabb betegség, amely egy emberi lényt sújthat, az, hogy fölösleges. Manapság megtaláltuk a lepra orvosságát, és a leprások meggyógyulhatnak. Van orvosság a tbc-re, és a tuberkulotikusak meggyógyulhatnak. Mindenfajta betegségre vannak orvosságok és kúrák. De ami a nemkívánatos embereket illeti, hacsak nincsenek készséges kezek, hogy szolgálják őket, és nincs egy szerető szív, hogy szeresse őket, nem gondolom, hogy ezt a rettenetes betegséget valaha is meg lehet gyógyítani.

MALCOLM: És önök ezzel a betegséggel törődnek?
TERÉZ ANYA: Erre törekszünk: hogy megvigyük az embereket a készsége kezeiket a szolgálatra, és a szíveket, amelyek állandóan szeressék őket, és úgy tekintsenek rájuk, mint Krisztusra.
MALCOLM: A betegek mellett egy csomó gyerek is van a gondjaik alatt, ugye?
TERÉZ ANYA: Igen.
MALCOLM: Honnan jönnek?
TERÉZ ANYA: Sokan közülük nemkívánatosak a szüleiknek; egyeseket fölszedtünk, másokat a kórházakból kapunk: szüleik otthagyták őket. Van akit a börtönből hozunk, van akit a rendőrség hoz ide. Akárhogy is kerültek hozzánk, idáig még sohasem utasítottunk vissza egyetlen gyereket sem.
MALCOLM: Valahogy bedugják, akármennyi is jön?
TERÉZ ANYA: Mindig van még egy ágyunk még egy gyereknek.
MALCOLM: Így hát soha nem kellett elutasítaniok egyetlen sem?
TERÉZ ANYA: Nem.
MALCOLM: Egyesek azt mondják, Indiában túl sok a gyerek. És önök mégis sok gyereket megmentenek, aki különben meghalna.
TERÉZ ANYA: Igen, sok meghalna, különösen a nemkívánt gyerekek közül. Nagyon is lehetséges, hogy vagy kidobnák, vagy megölnék őket. De ez nem a mi utunk; a mi utunk az, hogy őrizzük az életet, Krisztus életét a gyermek életében.
MALCOLM: Szóval ön nem ért egyet azokkal, akik szerint túl sok a gyerek Indiában.
TERÉZ ANYA: Nem értek egyet, mert Isten mindig gondoskodik. Gondoskodik a virágokról és a madarakról, mindenről a világon, amit csak teremtett. És ezek a kisgyerekek az ő élete. Sohasem lehet ebből elég.
MALCOLM: És a leprások? Hogyan kezdődött a munkájuk értük, Anyám?
TERÉZ ANYA: 1957-ben öt leprással kezdtük, akik az otthonunkba jöttek, mert kidobták őket a munkából. Nem tudtak hajlékot találni, koldulni kellett járniok. Velük együtt hamarosan jött egy orvos, hogy segítségünkre legyen, és még mindig velünk van: ez Dr. Senn. Ő képezi ki nővéreinket is a leprásokkal való munkára, mert

ennek a szakorvosa. A leprások között sok iskolázott ember van, sok gazdag és tehetséges ember. De betegségük miatt kihajították őket a társadalomból, ki az otthonukból. Rokonaik teszik ezt velük, és igen gyakran még saját gyermekeik sem kívánják látni őket többé. Elszigetelődnek a saját családjuktól és nincs más választásuk, mint hogy koldulni kezdjenek. Igen gyakran lehet látni olyanokat, akik délről följönnek Bengáliába, a bengáliaiak meg elmennek a legtávolabbi északra, csak-hogy messze kerüljenek azoktól az emberektől, azoktól a helyektől, ahol ismerték és kiszolgálták és szerették őket. Itt Kalkuttában a leprásaink között akadnak igen tehetséges emberek, akik nagyon magas állásokat töltöttek be életükben. De betegségük miatt most a nyomor-nyegedekben élnek, senki sem ismeri, senki sem szereti őket, senki sem törődik velük. Hála Istennek ott vannak a mi nővéreink, hogy szeressék őket, barátaik legyenek, és a gazdagokat közelebb hozzák hozzájuk.

MALCOLM: Rettenetes betegség ez, és sok a leprás. Mit tudnak — ugyan mit tudnak a nővérek tenni értük?

TERÉZ ANYA: Legtöbb nővérünk különleges kiképzést kap a leprások közti munkában. És azokkal az új orvos-ságokkal, amelyeket az Egyesült Államokból és Angliából kapunk, meg tudjuk állítani a betegséget, ha az emberek időben jönnek. Ezért bár Kalkuttában igen sok betegünk van — majdnem tízezer ember áll a gondozásunk alatt —, mégis igen boldogok vagyunk, mert ez annak a jele, hogy a leprások kezdenek tisztába jönni ezzel a betegséggel, és meg akarnak gyógyulni. Ha azonnal jönnek, mihelyt észreveszik, hogy leprás folt van a testükön, akkor minden kilátásuk megvan arra, hogy két éven belül teljesen meggyógyulnak.

MALCOLM: És mi történik azokkal, akiket már nem lehet meggyógyítani?

TERÉZ ANYA: Próbálunk egy béke-várost építeni azon a 34 hold földön, amelyet néhány évvel ezelőtt a kormányzat adott nekünk. Ennek a helynek a neve Shanti Nagar. Rehabilitációs központot építünk, úgyhogy azok a leprások, akik meggyógyultak, kiképzést kapjanak rendes munkára, képesek legyenek kis ipart űzni a saját otthonukban. És így rendes polgári életet élhessenek, ha visszakerülnek a lakóhelyükre. Akkor nem kell majd csavarogniok és koldulniok.

MALCOLM: Az önök közössége növekedik és terjed. Így fog ez tovább menni? elterjednek az egész világon?

TERÉZ ANYA: Jelenleg huszonöt városban működünk Indiában, Indián kívül pedig Ceylonban, Tanzániában, Venezuelában és Rómában. Amíg Isten hivatásokat ad nekem, ez annak a jele, hogy a terjedésünket kívánja, és ahol csak szegények vannak, oda elmegyünk és szolgáljuk őket.

MALCOLM: Tehát a folyamat valószínűleg folytatódik?

TERÉZ ANYA: Hát ha hivatások vannak, az annak a jele, hogy ő azt kívánja, menjünk a szegények közé.

MALCOLM: Jó sok hivatást adott, igaz-e?

TERÉZ ANYA: Igen. Hála Istennek ez az év rendkívüli év, és azt várjuk, hogy még sokkal többen csatlakoznak hozzánk júniusban, és a következő januárban is.

MALCOLM: Egy lány hall a legszegényebbek közt végzett munkájukról és úgy érzi, ez az ő hivatása. Mi történik azután?

TERÉZ ANYA: Ha ezek a lányok hozzánk jönnek, csatlakoznak az aspiránsokhoz. Körülbelül hat hónapot töltenek azzal, hogy figyelik a munkánkat. Meg kell látniok, ez-e a számukra az Isten akaratja. Nekünk is látnunk kell, igazán van-e hivatásuk az ilyen fajta életre és munkára. Közben angolt is kell tanulniok, mert ez közösségünk nyelve, és minthogy nincs elég lelki könyvünk indiai nyelveken, angol könyveket kell használnunk. Különben is Indiában igen sokféle nyelven beszélnek, a nővérek pedig India minden részéből jönnek, ezért igen nehéz lenne kiképezni őket a lelkiéletben, ha annyiféle nyelvet használnánk egyetlen közösségben; mindezt tekintetbe véve elfogadtuk, hogy az angolt használjuk. Ezután hat hónapot kell posztulánsként tölteniök; itt kezdik tanulni a lelkiélet elemeit. E hat hónap után a noviciátusba lépnek két évre. Ez idő alatt beható lelki képzést kapnak teológiából, egyháztörténetből és szentírásból, különösen pedig közösségünk szabályaiból és alkotmányából. Mint-hogy a nővérek fogadalommal kötik le magukat, pontosan kell tudniok, mit jelentenek számukra ezek a fogadalmak. A szegénység fogadalma nagyon-nagyon szigorú a mi kongregáciánkban, mert ahhoz, hogy szeretni tudjunk és ismerjük a szegényeket, magunknak is szegényeknek kell lennünk. Letesszük a szüzesség fogadalmát, va-

gyis szívünket teljesen és osztatlanul Krisztusnak adjuk — teljes odaszentelés ez Krisztusnak. Megvan nálunk az engedelmesség fogadalma is, és minden más fogadalmunkat az engedelmesség értelmében tesszük. Mindenben Isten akaratát kell cselekednünk. Egy különleges fogadalmunk is van, amelyet más szervezetek nem tesznek: az, hogy egész szívünkből, szabad elhatározásból a szegényeket szolgáljuk. Ez a fogadalom azt jelenti, hogy nem dolgozhatunk a gazdagokért; pénzt sem fogadhatunk el azért a munkáért, amit csinálunk. A mi szolgálataunknak önkéntesnek kell lennie, és a szegények javára szolgálnia.

MALCOLM: Ez igen nagy kívánság, nem? Azt kérik ezek től a lányoktól, hogy úgy éljenek, mint a szegények legszegényebbjai, hogy minden idejüket, erejüket, egész életüket a szegények szolgálatára szenteljék.

TERÉZ ANYA: Ha egyszer ezt akarják adni. Mindent Istennek akarnak adni. Nagyon jól tudják, hogy az éhező Krisztusnak, a mezítelen Krisztusnak, a hajléktalan Krisztusnak teszik. És ez a meggyőződés, ez a szeretet teszi az adást örömmé. Ezért látja olyan boldognak a nővéreket. Nem erőltetjük őket, hogy azok legyenek; természetesen boldogok, mert érzik, hogy megtalálták, amit kerestek.

MALCOLM: De egyvalami, úgy gondolom, mindenkit meglep, aki látja az életüket: hogy milyen nagy dolog az, amivel birkóznak, és — eltekintve az ön saját rendkívüli hitétől és nővéreinek csodálatos hitétől — milyen kicsinyek a segélyforrásaik. Sohasem csügged el? Egyesek úgy vélik, hogy ezeket a dolgokat nagy állami szervezeteknek kellene megtenni, úgy érzik, képtelenség, hogy néhány szerető lélek próbáljon ilyesmivel zöldágra vergődni. Mit gondol minderről?

TERÉZ ANYA: Ha a munkára csak a magunk szemével és a magunk módján nézünk, akkor mi magunk persze semmit sem tehetünk. De Krisztusban megtehetünk mindent. Ezért vált lehetővé ez a munka, mert mi meg vagyunk győződve, hogy ő az, aki dolgozik velünk és általunk a szegényekben és a szegényekért.

MALCOLM: Ebből származik az a lendület, az a tűz, az az erő, amivel dolgoznak?

TERÉZ ANYA: Krisztusból származik és a szentségekből.

MALCOLM: Ezért kezdenek minden napot misével?

TERÉZ ANYA: Igen. Őnékülé semmit sem tehetnénk. És ott az oltárnál találkozunk szenvedő szegényeinkkel. És benne látjuk meg, hogy a szenvedés eszköz lehet nagyobb szeretetre és nagyobb nemeslelkűségre.

+

MALCOLM: József nővér, mikor tette le utolsó fogadalmait?

JÓZSEF NŐVÉR: 1964 április 14-én tettem le.

MALCOLM: Tehát öt éve. Rettenetes lépés ez, nem? Sokan úgy gondolnák, tökéletesen holdkóros lépés. Ott-hagyja az érdekes és izgató dolgokkal teli világot, és idejön ezt a szigorú életet élni, a szegények életét. A szegények életszínvonalát teszi magáévá, és minden idejét a legszegényebb, legalacsonyabb emberekre szánja. Hát nem bolond dolog ilyet tenni?

JÓZSEF NŐVÉR: Pontosan ezért jöttem ide; azért jöttem, mert nagyon kemény életet kívántam. Azt akartam, hogy képes legyek odaadni valamit.

MALCOLM És ez boldoggá tette?

JÓZSEF NŐVÉR: Boldoggá? De még milyen boldoggá! Mert úgy érzem, olyan sokat tudok adni, ami segítségére van másoknak.

MALCOLM: De ez a feladat, hogy haldoklókkal, leprásokkal, nemkívánatos gyerekekkel töltse az idejét A minap láttam ezekkel az emberekkel. Mind segítségért kiáltott. Nem kíván mindennek a hatására néha másfajta életet?

JÓZSEF NŐVÉR: Nem. Néha holtfáradt vagyok, igazán halálosan fáradt, de ugyanakkor nagyon-nagyon boldog, hogy tehettem valamit valakiért.

MALCOLM: Miért választotta ezt az életformát?

JÓZSEF NŐVÉR: Hallottam ennek a kongregációnak a szigorúságáról, és úgy éreztem, ilyen sokat akarok adni Istennek. Ezért jöttem éppen ide. Kihívás volt ez a számomra.

MALCOLM: Hány éves volt?

JÓZSEF NŐVÉR: Huszonnégyéves koromban jöttem ide.

MALCOLM: Szóval már mindent tudott a világról?

JÓZSEF NŐVÉR: Igen, tudtam. Nyolc évig hivatalban dolgoztam, zenetanár is voltam. És nem bántam meg.

MALCOLM: Az élete itt beteljesedés, és boldoggá teszi.
JÓZSEF NŐVÉR: Tökéletesen. Egy napig, egy pillanatig sem sajnálom.

MALCOLM: Pedig ez az élet megfosztotta éppen azoktól a dolgoktól, amelyek főleg a maga korában az emberek felfogása szerint az életet élni érdemessé teszik.

JÓZSEF NŐVÉR: Úgy gondolom, nekem a boldogság az, hogy segíteni tudok másokon és másokkal lehetek. Persze sok minden hiányzik nekünk.

MALCOLM: Például?

JÓZSEF NŐVÉR: A zene. Szeretek zongorázni. Most nem csinálom. De boldog vagyok, hogy odaadhattam valamit.

MALCOLM: De énekelni tud, hallottam.

JÓZSEF NŐVÉR: Próbálok.

MALCOLM: Nagyon szépen énekel.

JÓZSEF NŐVÉR: Próbálok.

+

MALCOLM: Teréz anya, londoni találkozásunk után csak arra vágytam, hogy eljöjjenek ide, lássam itt önt és a művét. Hát most láttam. Ragyogó fényesség ez. De a mű mögött, amely csodálatos és nagy szükség van rá — mint ahogy egyre mondogatja, és biztosan igaza is van —, valami más rejtőzik: a hite. Beszéljen nekem erről, mert úgy gondolom, egyetért velem abban, hogy ez nagyon hiányzik a mai világban.

TERÉZ ANYA: A hit Isten adománya. Enélkül nem lenne élet. És ahhoz, hogy a mi művünk termékeny legyen, egészen Istenért legyen és hibátlanul szép legyen, a hitre kell épülnie. A Krisztusba vetett hitre, aki azt mondta: „Éhes voltam, mezítelen voltam, beteg voltam és hajléktalan voltam, és ti nekem tettétek ezt.” Ezekon az ő szavain alapul a mi egész munkánk.

MALCOLM: Hogyan tegyenek szert az emberek erre a hitre, amely hiányzik a mai világból?

TERÉZ ANYA: Azért hiányzik, mert annyi az önzés és annyi az önző nyereszkedés. Ahhoz pedig, hogy a hit igazi legyen, adakozó szeretetnek kell lennie. Szeretet és hit együtt jár. Kiegészítik egymást.

MALCOLM: Hogy találják meg ezt az emberek? Embertársaink, vagy legalábbis sokan közülük, talán saját ma-

gamat is beleértve, utat vesztek. Ön megtalálta az utat. Hogyan segít nekik, hogy ők is megtalálják?

TERÉZ ANYA: Úgy, hogy érintkezésbe hozom őket az emberekkel, mert az emberekben meg fogják találni Istent.

MALCOLM: Úgy érti, hogy a hit útja és az Istenhez vivő út embertársainkon keresztül vezet?

TERÉZ ANYA: Minthogy Krisztust nem láthatjuk, nem tudjuk kifejezni neki a szeretetünket; de felebarátainkat mindig láthatjuk, és megtehetjük nekik azt, amit Krisztusnak szeretnénk tenni, ha látnánk.

MALCOLM: Nem gondolja-e, hogy ebben az a veszedelem, hogy az emberek összetéveszthetik az eszközt a céllal, és úgy érezhetik, felebarátaik szolgálata önmagában való cél? Mit gondol, megvan ez a veszedelem?

TERÉZ ANYA: Mindig megvan az a veszedelem, hogy pusztán szociális munkásokká leszünk, vagy éppen csak a munka kedvéért dolgozunk.

MALCOLM: Igen, erre gondoltam. Nem veszedelem ez?

TERÉZ ANYA: De veszedelem, akkor, ha elfelejtjük, kinek tesszük, amit teszünk. A mi munkáink csak Krisztus iránti szeretetünk kifejezései. Szívünknek tele kell lennie szeretettel iránta, minthogy pedig ezt a szeretetet cselekedetben kell kifejeznünk, természetes, hogy a szegények legszegényebbjéi Isten iránti szeretetünk kifejezési eszközei.

MALCOLM: Ezt megértem, és még ez alatt a rövid látogatás alatt is annyira éreztem, mint azelőtt soha. Ezek a leprások és ezek a kisgyerekek, akiket az utcáról szednek össze, nemcsak szánalomraméltó elhagyott emberek, hanem csodálatos emberek. Mindenki, aki jól érzi magát, sajnálkozhat egy beteg emberen. Mindenki, akinek elege van, szánkozhat azon, akinek nincs elege. De azt gondolom, önök azt tudják megcsinálni, hogy az ember meglátja: ezeken az embereken nemcsak szánkozni kell, ezek csodálatos emberek. Hogy csinálják ezt?

TERÉZ ANYA: Pontosan ugyanezt mondta egy hindu úr: hogy ők is, mi is szociális munkát végzünk, de a különbség köztük és közöttünk az, hogy ők valamiért végzik, mi pedig valakinek. Itt kerül bele az egészbe a tisztelet, a szeretet és az odaadás: hogy mi ezt Istennek, Krisztusnak adjuk és tesszük, és ezért próbáljuk olyan nagyon szépen tenni, ahogy csak lehet. Mert ez állandó kapcsolat Krisztussal az ő munkájában, ugyanaz a kapcsolat,

amiben mise alatt és az Oltáriszentségben részesülünk. Ott a kenyér színe alatt kapjuk meg Jézust. De itt a nyomorgyedekben, a törött testben, a gyerekekben látjuk és érintjük meg Krisztust.

MALCOLM: „Nagyon szép” (beautiful) az ön kedves szójárása, igaz-e? Akkor is, amikor kértük, hogy fölvegyük ezt a műsort — és tudom, nagyon vonakodva ment bele —, azt mondta: — No hát akkor csináljunk valami nagyon szépet Istenért! De azt akarom mondani: hogyan érik el — hogyan érjük el — hogyan tudják megláttatni ezt másokkal, hogy nemcsak szánakozásról van szó, nemcsak fizikai szükségletek, anyagi szükségletek kielégítéséről, bár ezek égetők és ki kell elégíteni őket, de valami több van az egészben, és az adja a valóságát?

TERÉZ ANYA: A munkánkban sok ember vesz részt, akikét munkatársaknak hívunk, és szeretném, hogy a két kezükkel szolgálják az embereket és a szívükkel szeressék őket. Mert ha nem kerülnek egész szoros kapcsolatba velük, akkor nagyon nehezen tudják meg, kik a szegények. Ezért különösen itt Kalkuttában sok nemkeresztény és keresztény együtt dolgozik a haldoklók otthonában és más helyeken. Vannak csoportok, amelyek a kötéseket és az orvosságot készítik a leprásoknak. Például a múltkoriban egy ausztráliai jött ide azzal, hogy egy nagy adományt akar adni. De miután ideadta, azt mondta: „Ez valami rajtam kívülálló, de szeretnék valamit önmagamból adni.” És most rendszeresen jön a haldoklók otthonába, megborotválja az embereket, elbeszélget velük. Ezt az időt sajátmagára is fordíthatta volna, meg a pénzét is. De önmagából akart adni valamit, és ad is.

MALCOLM: Más szóval ez a másik rész bizonyos értelemben csakugyan nagyobb adomány.

TERÉZ ANYA: Ez a nehezebb rész.

MALCOLM: A nehezebb rész. De természetesen az ön befolyása alatt tette; látja önt, és mindenki, aki önt látja vagy önnel beszél, bizonyos mértékig ugyanúgy érezne, mint ő. De én a nyugati világra gondolok, ahol élek, amelyet ön is néha meglátogat. Ez a világ, ha más módon is, szintén nagyon boldogtalan világ, Anyám. Vannak ott gazdag emberek, akiknek fölös vagyonuk van és jótétre hajlamos felbuzdulásaik. Ami hiányzik nekik, az ez a szikra, ez a személyes érzés, amit a hit ad meg; ez egyszerűen lehetségessé tenné számukra, hogy megtegyék

mindazt, amit meg kellene tenni. Hogyan vinné meg nekik ezt a hitet?

TERÉZ ANYA: Úgy, hogy velük dolgozom. Mindig azt hangsúlyozom, hogy az emberek dolgozzanak velünk és értünk és az emberekért. Sohasem beszélek nekik pénzről, nem kérek tőlük természetbeni adományokat. Egyszerűen azt kérem tőlük, hogy jöjjenek és szeressék az embereket, adják ide a kezüket a szolgálatukra és a szívüket a szeretetükre. És mikor érintkezésbe kerülnek velük, akkor az első ösztönzésük az lesz, hogy tegyenek valamit értük. Mikor legközelebb jönnek, már belesodródtak a dologba. Ha egyideig itt voltak Kalkuttában, vagy akármelyik másik helyen, érzik, hogy ők is része a népnek. Egyszeriben rájöttek, milyen szeretetreméltók ezek az emberek, egyszerűen meglátják, hogy milyenek, és hogy milyen sokat adhatnak nekik.

MALCOLM: Nem kellene-e az egyházaknak befolyásolni nyugaton az embereket ebben az irányban, talán jobban, mint amennyire most történik?

TERÉZ ANYA: Nem tudok valami sokat a nyugati helyzetről, hiszen olyan hosszú ideje távol vagyok — negyven éve. De most mindig inkább fejlődik ez a böjti gyűjtő akció, hogy segítsék a legszegényebbeket. Egyre növekszik, és az emberek mindjobban tudatára kezdenek ébredni, hogy vannak a világon éhes emberek, mezítelenek, betegek, hajléktalanok. És a gazdagok néha egy-egy kicsit meg akarják osztani valamiképpen a nélkülözést; a nehézség az, hogy odáig azért nem mennek el az adakozásban, hogy meg is érezzék. Az új nemzedék, főleg a gyerekek megértőbbek. Az angliai gyerekek áldozatokat hoznak, hogy egy karaj kenyeret adjanak a mi gyerekeinknek, a dániaiak áldozatokat hoznak, hogy minden nap egy pohár tejet adjanak a mi gyerekeinknek, a németországi gyerekek áldozatokat hoznak, hogy naponta egy multivitamin tablettát adjanak egy gyereknek. Ezek a nagyobb szeretet felé vezető utak. Ha ezek a gyerekek felnőnek, ezekben lesz hit és szeretet, meglesz az a vágy, hogy szolgáljanak, és hogy többet adjanak.

MALCOLM: Egyetértene-e velem abban, hogy az egyik baj az: a huszadik századi ember mindig úgy gondolja, hogy valami kollektív megoldásnak kell létrejönnie. Ez az ember azt mondaná: itt van Teréz anya, mennyi embert ment meg, hánynak segít, mennyi gyermeket ment meg! De

ez éppen annyi, mint egy csepp a tengerben; valahogy másképpen kell ezt elintézni. És mert így érez a dologról, ez elveszi a kedvét attól, hogy az ön által kívánt módon belevesse magát abba a munkába, amelyet ön csinál.

TERÉZ ANYA: Nem értek egyet azzal, hogy nagy stílusban csináljuk a dolgokat. Nekünk az egyén számít. Ahhoz, hogy szeretni tudjunk egy személyt, közeli kapcsolatba kell kerülnünk vele. Ha addig várunk, míg nagy számban lesznek, akkor beleveszünk a számokba. És sohasem leszünk képesek megmutatni a személyiség iránti szeretetet és tiszteletet. Én a személytől-személyig terjedő kapcsolatban hiszek; az én számomra minden egyes személy Krisztus, és minthogy csak egyetlen Jézus van, ez a személy az egyetlen személy nekem a világon abban a pillanatban.

MALCOLM: Biztos vagyok benne, hogy ez igaz. De abban látom a nehézséget: hogyan lehet ezt világossá tenni ezek előtt az emberek előtt, akiknek a gondolkodását a mai körülmények alakították ki. Még az egyházak is — pedig nekik meg kellene érteniök, hiszen ez nem más, mint az evangélium, amelyen alapulnak — kudarcot vallanak azon a téren, hogy beleoltsák az emberekbe ezt a személytől-személyig terjedő sajátos érzést.

TERÉZ ANYA: Azt hiszem, a mai emberek nem gondolják úgy, hogy a szegények hozzájuk hasonló emberi lények. Lefelé néznek rájuk. De ha meglenne bennük a mély tisztelet a szegények méltósága iránt, akkor, bizonyos vagyok benne, könnyű lenne számukra, hogy közelebb kerüljenek hozzájuk és meglássák, hogy ők is Isten gyermekei, és éppen annyi joguk van az élet javaira, szeretetre és szolgálatra, mint bárki másnak. A fejlődésnek ebben a korában mindenki siet, mindenki rohan, és az úton a földre hullnak azok az emberek, akik nem versenyképesek. Ezeket akarjuk mi szeretni, szolgálni és gondozni.

MALCOLM: És nagyon szépeket tenni velük Istenért.

TERÉZ ANYA: Mi magunk is érezzük, hogy amit teszünk, az csak egy csepp az óceánban. De ha ez a csepp nem volna benne az óceánban, akkor — úgy gondolom — az óceán kisebb lenne ezzel a hiányzó cseppel. Például ha nem lennének iskoláink a nyomornegyedben — ez igazán semmi, éppen csak kis elemi iskolák, ahol megtanítjuk a gyerekeket, hogy szeressék az iskolát, legyenek tiszták,

és így tovább — de ha nem lennének meg ezek a kis iskoláink, akkor azok a gyerekek, az a több ezer gyerek az utcán maradna. Így hát választanunk kell aközött, hogy vagy gondunkba vesszük őket és megadjuk nekik csak éppen ezt a keveset, vagy az utcán hagyjuk őket. Ugyanígy van a haldoklók otthonával és a gyermekotthonunkkal. Ha nem lett volna ez az otthonunk, akkor azok az emberek, akiket fölszedtünk, az utcán haltak volna meg. Én úgy gondolom, érdemes volt megalapítani ezt az otthont még azért a pár emberért is, hogy szépen haljanak meg, Istennel és békében.

MALCOLM: Egyetértünk. Számomra az egyik legcsodálatosabb az önök munkájában az, hogy kinyitják a többiek szemét arra, hogy ezek a szegények csodálatos emberek, ezek a gyerekek kiváló gyerekek. Ez, és az a tény, hogy az önök elvei szerint sohasem szabad elutasítani senkit. Hogy nincs megszorítás, nincs válogatás. Most már ugye férfiáguk is van? Hogyan keletkezett ez, Anyám?

TERÉZ ANYA: 1963-ban az érsek engedélyt adott nekem, hogy megalapítsam a testvéreket. Úgy éreztük, férfiakra van szükségünk, akik gondot viselnek a fiúkra az iskolában és a férfiakra a haldoklók otthonában. És vannak más dolgok, amelyeket mi mint nők nem tehetünk meg a kikötőkben dolgozó férfiakért, stb. Az érsek úr megadta az engedélyt, és a legutóbbi két évben a testvérek kongregációja már egyházmegyei jogú. Andrew atya, aki jezsuita volt, engedélyt kapott a Szentatyától, hogy a testvérekhez csatlakozzék. Most ő az előljáró, ő visel gondot rájuk.

MALCOLM: Hányan vannak, Anyám?

TERÉZ ANYA: Jelenleg kilencvenketten.

MALCOLM: Ők is mennek és fölszedik az embereket, és így tovább?

TERÉZ ANYA: Pontosan ugyanazt a munkát végzik és ugyanazt az életet élik, mint mi.

MALCOLM: De főleg azokon a területeken működnek, amelyek inkább férfiaknak, mint nőknek valók?

TERÉZ ANYA: Igen. Ők is dolgoznak a nyomornegyedekben a nőkért, de sokkal inkább a fiúkért és a nyomorék férfiakért.

MALCOLM: Szóval őket is befogták, hogy valami nagyon szépet tegyenek Istenért.

NYÍLJÉK AJTÓ A SZÓNAK

Amikor a különféle nehézségek a Teréz anyáról és a Szeretet Misszionáriusairól szóló filmünk útjából mind elhárultak, és végre hozzáfoghattunk, Teréz anya azt írta nekem: „Now let us do something beautiful for God, hát most csináljunk valami nagyon szépet Istenért.” Elragadó-nak találtam ezt a mondatot, a rá oly jellemző sziporkázó vidámság árnyalatával. Nem ment ki a fejemből, és mikor eljött az ideje, hogy címet adjunk a filmnek, természetesen tűnt, hogy ez legyen: „Something Beautiful for God”. Ugyanúgy a könyvé is

Teréz anya számára ez az élet értelme: valami olyat tenni, amiben Istennek gyönyörűsége telik. Minden gyönyörűvé válik, amennyiben az Istené, bármi legyen is; azzá lesz minden emberi lélek is, ha bekapcsolódik ebbe a célba, bárki legyen is. Amikor Teréz anya és a Szeretet Misszionáriusai megmutatják ezt sajátmagukon, életükben és munkájukban, ezzel élő bizonyosságot adnak annak hatalmáról és igazságáról, aminek hirdetésére Jézus eljött. Az ő fényessége világít bennük. Ha Kalkuttára gondolok — és ez gyakran megesik —, nem a sivár ház merül föl emlékezetemben a sötét nyomornegyedben, hanem sugárzó világosság és túlradó öröm. Látom őket, amint szorgalmasan és vidáman alkotnak a körülvevő emberi nyomorúságból és szenvedésből valami nagyon szépet Istenért. Egyik lepratelepük egy vágóhíd közelében van, amelynek a bűze rendes körülmények között fölfordítaná a gyomromat. Ott, Teréz anyával, alig vettem észre; valami más illat nyelte el.

Számunkra, akik nehezen fogjuk föl Krisztus szeretetének nagy ajánlatait — ezek teszik lehetővé az ilyen odaadást —, egy Teréz anya-féle ember isteni adomány. Ő maga ez a szeretet; általa elérhetjük, birtokunkba vehetjük, megtestesíthetjük saját magunkban. Mindenki érzi ezt. Nemrég megfigyeltem az emberek arcát, amint hallgatták — egyszerű mindennapi embereket, akik egy iskola nagytermében szorongtak, hogy hallják őt. Minden

arc — fiatal és öreg, egyszerű és kiábrándult — elragadtatást tükrözött, csüggött a szavain; nem magukért a szavakért: azok igazán mindennapiak voltak, hanem ömiatta. Valami a szavakon át és a szavakon túl kiáradó kötötte le a figyelmüket. Mintha fényesség töltötte volna be az iskolatermet, megvilágítva az elragadtatott arcokat, behatolva minden lélekbe és szívbe.

Mikor befejezte és a gyűlés végetért, mindenki meg akarta fogni a kezét, egy pillanatra fizikailag közel akart lenni hozzá, mintegy részt kapni belőle. Olyan kicsinek, törekenynek és fáradtnak látszott, amint ott állt és adta magát. És én elgondolkoztam: hát így találjuk meg az üdvösséget. Adással, nem kapással; a reklámellenes, az osztogató, nem pedig a fogyasztó társadalomban; meghalva, azért, hogy éljünk. Egy öregember nem elégedett meg azszal, hogy csak megfogja a kezét, hanem ráhajtotta szürke fejét, hogy megcsókolja. Mint a királynőkét, magas egyházi méltóságokét, nagyurakét. Ebben az esetben azonban ez az Isten iránti tökéletes hála gesztusa volt — és ebben én is osztoztam —, amért azzal segít szegény botladozó elménknek és szorongó szívünknek, hogy örökkévaló igazságát egy egyszerű arcban mutatja meg nekünk, egy olyan ember arcában, aki az ő szeretetművét végzi.

Igy, a Krisztust szerető emberek szeretetében, érthetőbben és hozzáférhetőbben jut kifejezésre a keresztény hit, mint metafizikai vagy etikai állításokban. A kereszténység inkább élmény, mint következtetés, inkább életmód, mint ideológia; inkább képzeletünkkel ragadjuk meg, mint értelmünkkel, inkább a lelkiség, mint az intellektuális megértés birodalmába tartozik; messze túlterjed a szavak és gondolatok dimenzióján. Ahogy Szent Ágoston tapasztalta abban a csodálatos ostiai együttlétben édesanyjával, röviddel annak halála előtt, amikor mindketten valahogy egészen közelébe kerültek Isten jelenlétének, és onnan visszatérve a szavakat otromba szerzőszámoknak találták, akár a sebész a fémfűrész, vagy a művész a mázolóecsetet: „És ahogy így az örök Bölcseségről beszélgettünk, szívünk egész erejéből vágyódva és törekedve utána, egy futó pillanatra elértük és megérintettük. Azután, lelki aratásunk kévét benne hagyva, egy sóhajjal visszatértünk saját beszédünk hangjaihoz, ahol minden szónak kezdete és vége van — mérhetetlenül másképp, mint a te Iged, Urunk, aki mindörökké

Önmagában lakozik, de sohasem vénül meg, és új életet ad mindennek.”

Mint a negyedik evangélium prológusa olyan gyönyörűen mondja: „És az Ige testté lett és miköztünk lakozott, tele kegyelemmel és igazsággal.” A kereszténység története egyszerűen ennek a folyamatnak végnélküli megjelenése: amint az Ige testté lesz, s kegyelemmel és igazsággal teljesen közöttünk lakozik. Talán a misztikusok végső csendjében, ahogy Szent Ágostont és anyját burkolta be — ez a csend magába foglal mindent, amit csak valaha is el tudtak, el fognak és el lehet mondani, megérteni, érezni, az idők kezdete előttől az idők vége utánig. Vagy egy Teréz anyában és nővéreiben, a Szeretet Misszionáriusaiban, ahogy körüljárnak a világban, és felragyogtatják fényüket legsötétebb helyein. Vagy a művészi alkotás pompájában: az Isten nagyobb dicsőségére ég felé törő nagy katedrálisokban, az izzó szavakban, az érzővé vált kőben és festékben, a zene hőmpölygő hangjaiban. Vagy a magányos lélekben, amely az igazságot keresi, létünk legapróbb szerkezeteiben éppúgy, mint a világegyetem határtalan távlataiban. Vagy az istentisztelet boldogító színjátékában, egyhangúan ismételtetett könyörgéseivel, bűnvallomásaival és reményeivel, a Glóriákkal és Misererékkal, népénekeivel és allelujakórusaival; a szemek jámborul lesütve, és a térdek jámborul meghajtva a világ kemény kővén. Minden, minden olyan megnyilvánulásban, ahol halandó létünkre a halhatatlant keressük, vagy ideigvalóságunkban az örököt, vagy tökéletlenségünkben a tökéleteset. Ahol emberek az Isten után nyúlnak, és Isten szeretettel és részvétellel lehajlik az emberekhez.

Teréz anya mindennap találkozik Jézussal; először a misén, ahonnét támaszt és erőt merít; azután minden nélkülöző, szenvedő lélekben, akit meglát és gondoz. Egy és ugyanaz a Jézus, az oltáron és az utcákon. Egyik sem létezik a másik nélkül. Mi, a történelem foglyai, hajótöröttek az idő, a múlt, jelen és jövő kopár partjain — mi egy másik Jézust keresünk. A történelmi Jézust, ami tulajdonképpen önmagában való ellentmondás; olyan, mint az örökkévalóság órája, vagy a végtelenség mérőszalagja. Jézus csakis most létezhet; és azzal, hogy most létezik, a most-ot „mindig”-gé teszi. Teréz anya számára így a két parancs — Isten és felebarátunk szeretete —

együtt teljesedik be, elválaszthatatlan. Életében és munkájában a kettő közötti viszony példáját adja: ha nem szeretjük Istent, nem szerethetjük felebarátunkat, és ha nem szeretjük felebarátunkat, nem szerethetjük Istent.

Korunk gondolkodásában rendkívülinek tűnhet, hogy valaki, aki, mint Teréz anya, folyvást az emberi szenvedéssel érintkezik, legkeservesebb és legsivárabb formájában, a tökéletes derű ilyen benyomását tegye, és akkora bizalma legyen Istennek teremtményei iránti szeretetében és gondjában. Lehet, hogy részben éppen ez vonzza feléje szinte varázslatos módon azokat, akik látják és hallják. A szenvedés minden másnál jobban kikristályosítja az Isten nélküli élet dilemmáit és lidércnyomásait. Mint egy gyulladásban lévő idegszál, amely, ha hozzáérünk, a düh és gyötrelem üvöltését váltja ki, különösen manapság. Hogyha el tudunk jutni a holdra és a fény sebességénél gyorsabban száguldunk a világűrben, ha még a génjeinket is számontartjuk és a szerveinket pótolni tudjuk, ha képesek vagyunk úgy intézni, hogy együnk, de ne hizsunk, párosodjunk, de ne szüljünk, sugárzóan mosolyogjunk anélkül, hogy boldogok lennénk — akkor azt is el kellett volna érniük, hogy száműzzük életünkéből a szenvedést. Ez csak világos! Hogy mi továbbra is szenvedünk és tanúi legyünk mások szenvedésének, az gyalázat; és az az istenség, amelynek hatalmában lenne ezt megszüntetni, és mégis engedi, hogy folytatódjék, szörnyeteg lenne, nem szerető Isten. Simone de Beauvoir, amikor tanúja volt rákban szenvedő édesanyja halálának, „igazolhatatlan erőszak”-nak látta ezt; valami „olyan erőszakos és előre nem látott dolognak, mintha egy motor állna meg az ég közepén”. A kép jelentéstartalmatlan. Ha gépek elakadnak és elromlanak, akkor gyűlöljük őket, és körülnézünk, hol a gyáros vagy gépész, akit elátkozhatunk. Azoknak a szemében, akik az embereket gépeknek látják, ez a gyáros Isten, a gépész pedig az ő papja.

Teréz anya persze egészen másképp látja a dolgot. Szenvadás és halál az ő számára nem egy gép meghibásodása, hanem Teremtőnkkel való viszonyunk örök drámájának része. Egyáltalán nem igazolhatatlan erőszak vagy gyalázat, hanem emberi állapotunk példázója és kidomborítója. Ha valaha is lehetővé válnék — mint néhány elbizakodott kortárs-elme bolondul hisz benne — kiküszöbölni halandó életünkéből a szenvedést és végső

soron a halált, akkor ezáltal az élet nem magasztosabbá, inkább közönségesebbé válnék, úgyannyira, hogy egyáltalán nem is lenne érdemes végigélni, mert túlságosan jelentéktelen, túlságosan banális. Valahogy olyanformán, mint ha a szegény öreg Lear király iránti emberbaráti részvétből az első felvonás végén olyan erős nyugtatót adnának neki, hogy átalussza a többi négy felvonást. Ezzel megkímélnénk, az igaz, de hol maradna a színdarab? Így van velünk is: ha valaha is megvalósul az eugenisták álma, azaz fájdalomtalanul kiirtanánk a betegeket, az öregeket, az elmebajosokat, mindenkit, aki gyöngé, aki fizikailag nem egészen tökéletes és zökkenésmentesen funkcionáló, és csak a szépségkirálynőket és az atlétákat, a legmagasabb intelligenciakvócienssel rendelkezőket és a jutalmak nyerteseit hagynánk meg emberi családjunkban — ha ez valaha is megtörténnék (amint egy-egy hűtött levegőjű skandináv bacchanálián, vagy jéggel körülvett pénztári folyosókon már borzongva nézünk szembe ezzel a lehetőséggel), akkor Isten igazán halott lenne. Ez lenne az egyedüli módja Isten halálának: ha olyan messze hátrálnánk vissza saját énkünkbe és testünkbe, olyan széles szakadékot vetnénk közénk és közéje, hogy kérlelhetetlenül el lennénk szigetelve egymástól. Akkor, és csakis akkor, Isten meghalna, és a függöny mindörökké legördülne ránk és aprócska földünkre.

Történetesen éppen akkor, amikor Teréz anyával kapcsolatban minderről gondolkodtam, résztvettem egy a szenvedésről szóló televíziós műsorban, s ennek eredményeképpen többszáz levelet kaptam; majdnem valamennyi a szenvedésnek, vagy a szenvedés látásának egy-egy élményét mondta el. Éppen minthogy a televízió, minden eddigi hírközlő eszköztől eltérően, többé-kevésbé mindenkit, minden társadalmi és értelmi színvonalon elér, a kiváltott levelek hasonlóképpen széleskörűek. Akadnak a levélírók közt csaknem analfabéták és egyetemi profok, lelkesek, hivatalnokok, és így tovább. Ebben az esetben az egymástól különböző stílusokon és kifejezés-módokon áttört az a mély megrendülés, amelyet mind-egyik érzett. Egyszeriben kicsinek látszott a különbség a professzor Blake-et citáló, formás levele és egy rokkant nyugdíjas dadogó irkafirkája között; a szóbanforgó tárgy fönsége előtt eltörpültek a bemutatás módjának és hatásosságának változatai. Amint ezeket a leveleket forgat-

tam, élesebben tudatában voltam, mint valaha: mennyire egyek vagyunk mi mindannyian, ha reményeinkben és vágyainkban nem is, annál inkább a sebekben és sebhelyekben, amelyeket viselünk, vagy győtrődve láttunk szeretteink húsába mélyedni — vagy még keservesebb győtrelemmel sötétségbe boruló elméjébe. Még mindig össze tudunk gyülekezni a Kereszt körül, még ha be is zárjuk a fülünket annak az Emberek a szavai előtt, aki meghalt rajta.

Minden összevéve kínzó olvasmány volt, bár sok gyönyörű és fölemelő elbeszélés fordult elő a levelekben legyőzött szenvedésről, jóra fordult kínról — ahogyan néha az összegyűlt sötét felhőket megaranyozza a lenyugvó nap. Így például egy hölgy leírja, hogyan lett egy néhány éve elszenedett lelki összeomlás révén „sokkal jobb valaki, mint eddig voltam. Betegtársaim segítenek nekem, ha mélyponton vagyok, én pedig nekik segítek, ha szükségük van rá.” Közös szenvedésük során kölcsönös segítőkészségben és szeretetben forrtak össze, olyan kapcsolatokat alakítva ki, amelyek tovább folytatódtak és erősödtek, mikor fölmerültek betegségük árnyékából. Ez is gyönyörű látvány az Istennek, átragyog az orvosságtól eltompult arcoknak és érzéketlen testeknek azon a vigasztalanságán, ami egy elmeosztály meglátogatása után üldözi az embert.

Egy másik hölgy köszönetet mond a műsorért, „amelyet a vastüdöm tükréből néztem.” Micsoda mesés, istenadta bátorság! Én, aki saját kényelmes körülményeim határait tűrhetetlen megkötésnek érzem — ugyan mit kezdenék én egy vastüdőben? „Csodálatosnak látom — folytatja tovább —, hogy az Isten fogta ezt a gonosz szenvedést és megrakta anyni pozitív jóval, azzal a részvétellel és megismeréssel, amiről ön beszélt. Ami az egyes embert illeti, úgy gondolom, ez az egyik út, amelyen 'többek leszünk, mint hódítók'. Nemcsak kellő erőnk van arra, hogy elviseljük a szenvedést, hanem így ezt a rosszat a jó eszközévé is tehetjük mások számára.” Egy másik levélíró viszont, aki izomsorvadásban szenvedett, leírja: mikor az orvosok azt mondták neki, hogy állapotának súlyosbodása elkerülhetetlen, és előírták, hogy napjában valami húsz tablettát nyeljen le, elvitte betegségét „a Nagy Orvoshoz, és ő teljesen meggyógyított. Azóta egyetlen tablettát sem vettem be, és az egészségem töké-

letes.” Ezzel fejezi be: „Tudom, miért szenvedtem. Azért volt, hogy megtanítson részvétre, és méginkább hogy megtartson alázatosnak e csodálatos kegyelem tudatában.”

Vég nélkül folytathatnám ezeket az idézeteket, nem azért — tanúm az ég —, hogy önteltséget keltsek mások szerencsétlenségei láttán, inkább büszkén, hogy ugyanahhoz az embercsaládhoz tartozom, mint ezek a hősi lelkek, eleven példái Blake elbűvölő sorainak, amelyeket gyakran mondok el magamban, ha elszomorít, milyen látszólagos igazságtalansággal oszlanak meg az élet adományai és fájdalmai:

Öröm s bú finom szövete
Égi lelkünk öltözete;
Minden szomorúság alatt
Selymes szálú öröm szalad.
Jól van ez így belénk oltva:
Öröm és bú: ember sorsa,
S ha ezt tudjuk igazában,
Bizton járunk a világban.

Másfelől volt néhány — de sokkal kevesebb — levél, amely a keserűség különféle fokán panaszolta fel azt a látszólag értelmetlen szenvedést, amelyet az illetőnek vagy szeretteinek el kellett tűrnie. Hadd hozok fel egy példát. Egy édesanya leírja, hogy volt egy aranyos fia, aki kék betegséggel született. Két nagyobbfajta szívoperáció, öt- és tizenhároméves korában, valamennyire helyrehozta ezt. A gyerek vidám fiatalemberré serdült, matematikai díjat nyert Oxfordban, és egyszerre „kivirágzott és megérett”. Hátra volt még egy utolsó operáció, hogy végre bezárják a lyukat a szívéen. Megtörtént ez is, a fiú hazajött; majd néhány hét múlva vissza kellett térnie a kórházba, ahol megállapították, hogy a lyuk újból kinyílt. Az újabb kétségbeesett operáció már nem segített: a fiú meghalt.

„Éppen huszonkétéves volt — írja az anyja. — Utolsó szavai, válaszul az anyémekre: ‚Hát akkor viszontlátásra holnap, Ralph’, ezek voltak: ‚Sajnos nem hiszem. Isten hozzád.’ Micsoda erőslelkű istenhozzád, csukott szemmel és hamuszínű arccal. Én elmentem, hogy ne terheljem gyöttrődésemmel és szomorúságommal; ő elküldött, hogy kíméljen a szenvedéstől.”

„Hát hol az Isten — folytatja —, és miért engedi meg, hogy ilyen kegyetlen dolgok történjenek? A kereszténységgel rokonszenvező agnosztikus vagyok, ilyen volt a fiam is. Úgy éreztem, a világ jóindulatú befolyás alatt áll, és boldog voltam . . . Másoknak még szörnyűbb tragédiáik vannak — bár az én sorsomat kegyetlenebbé teszi, hogy olyan mérhetetlenül hittem és reméltem: egy nap egészséges lesz a fiam. Ha akkor halt volna meg, amikor kicsi, beteg gyerek volt, akkor becézhettem és vigasztalhattam volna, és beletörődöm: jobb neki, ha nincs már ezen a világon. De miért kellett akkor elmennie, amikor már küzdött és harcolt azért, hogy remek fiatalember legyen? Nem akart meghalni . . . Talán csak sajátmagamra gondolok, és a fiamnak csakugyan jobb ott, ahol most van — de honnét tudja ezt? Én csak a nagy vigasztalanságot érzem, hogy elment ebből a világból, keserves úrt hagyva szülei és fivére életében. Hol az Őn Istene?”

Hol az én Istenem? Kedves Mrs. . . ., mindenütt; még a fia szívéen tátongó lyukban is, — vagy pedig sehol. Amint ezeket a szavakat írom, kinézek az ablakomból az élém táruoló téli tájra. A méhek és a borzok alusznak; a madarak éhesen gubbasztanak a kopár ágakon; úgy tűnik, a természet mindörökre halott. Pedig nincs úgy. A hit megmondja nekem, hogy a borzok és a méhek hamarosan felébrednek, a fák megrakodnak levelekkel, a madarak vidáman énekelnek, újból fészkeket építgetve, a halott föld megújul, és egy újabb aratás zöldjében pompázik.

Ebben könnyű hinni. Tudjuk — vagy azt hisszük, tudjuk —, hogy a tavasz mindig visszatér. Most tekintetemet az ablakról a saját szívemre fordítom, és látom benne az elvesztegetett évek limlomát és porát. Régi, nem teljesen kialudt irigykedés, régi kívánczóságok, amelyek még most is új életre kelhetnek, régi remények és vágyak, amelyek tovább izzanak, bár minden várható eredményük régésrég csalókéának bizonyult. Ez is — a szívem belseje — halott tájéknak látszik. De a hit azt mondja nekem: ennek is lehet tavasza, abban a mindnyájunknak megígért újjászületésben, amely a Krisztustól a világba hozott új renddel jár. A régi irigység szent szeretetben hamvad el; a régi gerjedelem lelki kívánczóság lángjában; a régi re-

mények és vágyak új rendeltetésre lelnek Isten egyetemes szeretetének ragyogó sugárzásában.

Túl, túl minden emberileg megtapasztalható tavaszon az ablakunk előtt vagy a szívünkben, ott árad Isten határtalan gondoskodása teremtéséről és teremtményeiről, magába zárva szenvedést és boldogságot, és mind a kettőt meghaladva. Senki, akit az élet megkímélt, nem merheti azt mondani szomorkodóknak, — én legalább bizonyosan nem —, hogy boldogok a szomorúságukban, nem ajánlhat általánosságokban maradó vigaszt sajátos egyéni bánatukra. De az ember homályosan láthatja és alázatosan elmondhatja, hogy a szenvedés emberi drámánk lényeges kiegészítő része. Hogy mindannyiunkra rászakad, különböző fokban és formában, és ezek összehasonlítása meghaladja illetékességünket. Hogy beletartozik Istennek ránk vonatkozó szándékába itt a földön, úgy-hogy végül is minden élettapasztalat annak kimondására tanítson meg: Legyen meg a te akaratod. Ezt kell mondanunk a kereszt előtt állva, a kereszt előtt, amely Isten szenvedését jelenti egy Ember személyében, és egy Ember megváltó művét Isten személyében. A legnagyobb fájdalom és a legnagyobb öröm együtt jár a Golgotán.

Mindezt Teréz anya sokkal meggyőzőbben és egyszerűbben elmondja egy mosolyával vagy mozdulatával; ahogyan láttam, mikor éppen csak rátette a kezét egy kétségbeesett leprás szomorú fejére, s az ettől nyomban megvigasztalódott és új bizalom töltötte el. Számomra maga a létezése ilyen vigasztaló és bizalmat sugalló. De tudatában vagyok annak, hogy irántam való magatartásában van valami — ha nem is éppen szemrehányás, de csalódott várakozás. Mintha várna valamire, amit még nem adtam meg. És természetesen pontosan tudom, mi ez: teljes odaadás Krisztusnak, ami az ő szemében csakis az Egyházon keresztül történhet meg, és a Szentség magunkhoz vételével oltáraitól.

Megbeszéltük ezt a dolgot, téli napsütésben sétálgatva a Hyde-parki tó mellett, a többi sétáló között; egyesek kutyáikat sétáltatták, mások magányosan járkáltak, az olyan ember kikutathatlan, tartózkodó arckifejezésével, aki lézeng, míg mások dolgoznak. Én behúzódtam jól elkészített védekező állásomba a mögé az Egyház mögé, amelynek hiányosságait, szétomló barrikádjait és gyá-

szos jövőjét hosszasan — bár csekély hatással — fejtegetem. Miután elment, egy levelet kaptam tőle, saját kezeírásával; föl kell tennem, hogy éjjel írta, hiszen nappalait teljesen kitöltötte az utazás és néha hat-hét gyűlés is naponta. A levéllel együtt egy kis ájtatossági könyvecske is jött: szerzője P. Paul de Jaegher, egy jezsuita. A könyv teljesen őrá emlékeztet, fűzött, kopott, és azt hiszem sokadkézből jutott el hozzám. Benne áll az eredeti tulajdonosnak szóló ajánlás: „Peggynek, azzal a forró kívánsággal, hogy igazán ‚egy légy Jézussal‘: Regina nővér.” Mindig őrizni fogom ezt a könyvet.

Íme a levél:

„Holnap Párizsba utazom, azután vasárnap Venezuelába. Biztos vagyok benne, hogy imádkozik értem. Ezek a napok Angliában tele voltak állandó áldozattal, vagy inkább a Szentmise folytatásával. Úgy gondolom, most jobban megértem Önt . . . Nem tudom miért, de valahogy olyan nekem, mint Nikodémus, és bizonyos vagyok benne, hogy a felelet ugyanaz: ‚Hacsak nem leszel kisgyermek‘ . . . Biztosan gyönyörűen megértene mindent, ha kisgyermekké ‚válna‘ Isten Kezében. Hisz olyan mély a vágya Isten után, és Ő mégis távol tartja Magát öntől. Kényszerítenie kell Magát arra, hogy így tegyen, hiszen annyira szereti — annyira, hogy halálra adja Jézust önért és értem. Krisztus vágyódik arra, hogy az Eledele legyen. Körül van véve az élő kenyér bőségével, és hagyja, hogy éhen vesszen. Krisztus személyes szeretete ön iránt végtelen; az a kicsiny nehézség, amelyet Egyházzal kapcsolatban érez, véges. Győzze le a végeset a végtelennel. Krisztus azért teremtette önt, mert akarja önt. Tudom, mit érez — kínzó vágyakozást, sötét ürességgel. Pedig hát Ő szereti önt . . . Biztos vagyok benne, hogy tetszeni fog ez a könyv. Azoknak egyike, amelyeket sokszor el tudok olvasni, és mindig új és friss. Szívemben azzal a boldogsággal utazom el, hogy Jézusnak hamarosan eggyel több kis tabernákuluma lesz, amelyet a Szeretet Misszionáriusai rendeznek be Londonban. Remélem, hogy a megáldása december 8-án lesz. Igen kedves lenne, ha a bíboros mondaná a szentmisét, de nem tudom, meg lehetne-e kérni. Mégis úgy gondolom, ha Jézus el tud jönni, akkor biztosan eljöhet a bíboros is.”

Mondanom sem kell, hogy a bíboros eljött, és a házat — Southallban — annak rendje-módja szerint fölszentel-

ték, úgyhogy most Londonban is ott vannak a Szeretet Misszionáriusai, akárcsak Kalkuttában, és itt sincs kevesebb szükség rájuk.

Amikor Teréz anya először jelezte azt a szándékát, hogy Londonban házat nyit a Szeretet Misszionáriusainak, általában azt várták, hogy úgy hat hónap alatt fejlődnek be az előkészületek. A valóságban nem egészen két hét alatt minden rendben volt. Megvettek egy házat Southallban, ahol sok indiai bevándorló él; végrehajtották a lehető legkisebb számú lényeges alakítást, és elkészítették a kápolnát az első misére. Teréz anya és egy maroknyi nővér Frederick nővér vezetése alatt ragaszkodott ahhoz, hogy beköltözzenek a házba, még mielőtt rendes fogalmak szerint lakható lett volna. A rendes fogalmak az ő szemében nem érvényesek. Vezetésével önkéntes segítők csapata tetőtől-talpig kisúrolta a házat. Amint ez lenni szokott, megjelentek a színen a segítségük az odavalósiak és a munkatársak közül, amiben és amikor szükség volt rájuk, és december 8-ára minden készen állt. Megtudtam, hogy ennek elérésére elég keményen kellett sürgetni a házban dolgozó kőműveseket, úgyszólván, hogy Teréz anya és a nővérek egy egész napon át okosabbnak gondolták, ha az egyik hátsó szobában maradnak, himnuszokat énekelve, együtt imádkozva és elmélkedve, nehogy megjelenésükkel kirobbantsák a munkások dühét.

Heenan bíboros fölszentelte a kápolnát és elmondta az első misét. A leggyönyörűbb istentisztelet volt, amelyen valaha is résztvettem. Történetesen az elektromosági munkások éppen szabotáltak, így csak gyertyavilágításunk volt, és ez valahogy fokozta a cselekmény titokzatoságát és fönségét. Az a hiú nyereszkeskedési harc járt az eszemben, amely aznap London nagyrészét sötétségbe merítette, és hogy az ilyen harcok és az ilyen sötétség a történelem folyásához tartoznak és megváltatlan halandó természetünk gyümölcsei. Itt, ennek a kis külvárosi háznak a szobáscskájában, ahová egy oltárt és egy keresztet állítottak (néhány anglikán apáca ajándékképpen), egy apró tisztást vágtak az emberi akarat sötét dzsungelében. El voltam ragadtatva, hogy ott lehetek.

Annak a férfinak az arca, aki az Evangéliumot olvas-ta, különlegesen szép volt; a bíboros miseruhájában olyan, amilyennek még sohasem láttam azelőtt, valami

különös ragyogás vette körül; a nővérek elénekelték himnuszaitak abból a stencilezett zsolozsmás könyvből, amelyet a kalkuttai reggeli misékről ismertem. A kápolna volt a ház egyedüli helyisége, amelyről azt lehetett állítani, hogy be van rendezve. Ez volt az Úr szobája, és így egyedül ez számított. Igaz — tűnődtem —, a mi esztelen viselkedésünk miatt London sötétbe borult, de Teréz anya ragyogóbb világosságot gyújtott benne, mint minden elveszett világosság együttvéve. Ezt a világosságot sohasem lehet kioltani.

Nagyon is tisztában vagyok vele, mennyire sikertelen fáradozás, hogy Istennek erről az asszonyáról és munkatársairól többet nyújtsak szavaimmal ködös és elégtelen benyomásoknál. Munkám során gyakran ismétetem Szent Pál imáját, amelyet a kolosszei keresztényektől kért önmagáért: hogy Isten nyisson ajtót szavának (Kol 4,3). Az utókor dolga, hogy eldöntse: szent-e Teréz anya. Én csak azt mondom róla, hogy egy sötét korban égő és világító fényesség; egy kegyetlen korban Krisztus szeretetevangéliumának eleven megtestesülése; egy istentelen korban a közöttünk lakozó Ige, telve kegyelemmel és igazsággal. Ezért örök hála van kötelezve mindazok, akik abban a fölbecsülhetetlen kiváltságban részesültek, hogy ismerik őt, vagy tudnak róla.

FÜGGELÉK

1. „TERÉZ ANYA MUNKATÁRSAI NEMZETKÖZI TÁRSULATÁNAK” SZABÁLYZATA

(Ez a társulat a Szeretet Misszionáriusaihoz tartozik)

1. „Teréz anya Munkatársainak Nemzetközi Társulata” olyan férfiakkól, nőkből, fiatalokból és gyermekekből áll az egész világon, akik — bármilyen valláshoz vagy vallásfelekezethez tartozzanak is — embertársaikban törekszenek szeretni az Istent, teljes szívből fakadó szabad szolgálattal minden társadalmi osztály és hitvallás legszegényebbjei iránt, és akik az imádság és áldozat szellemében egyesülni kívánnak Teréz anya és a Szeretet Misszionáriusai munkájával.

2. Teréz anya óhaja az, hogy minden munkatárs, nővér és testvér, valamint a szegények egyesüljenek egymással imádságban és áldozatban, és így

a) segítsenek az embereknek föllismerni Istent a szegények személyében;

b) segítsenek az embereknek, hogy jobban szeressék Istent a segítő szeretet művei és a szegények szolgálata által;

c) a Szeretet Misszionáriusai és a Munkatársak egyesüljenek az egész világon imában és áldozatban;

d) őrizzék meg a családi szellemet;

e) mozdítsák elő a kölcsönös segítséget különböző országok között, és küszöböljék ki azt, hogy a Szeretet Misszionáriusainak egyes központjai fölösleges erőparlással többfelől kapják meg ugyanazt a segítséget.

3. „Szegényeken” azokat értjük, akiknek nincs elég enivalójuk, akiknek életkörülményei összeegyeztethetetlenek az emberi személy méltóságával, és akik anyagi, szellemi vagy társadalmi téren környezetükhöz viszonyítva komoly nélkülözést szenvednek. A szegények panaszára figyelve a munkatársak különösen azokkal törődjenek, akik nemkívánatos elemek és akiket nem szeretnek.

4. Minden munkatárs Isten iránti szeretetét a szegények szolgálatával fejezi ki, ahogyan maga Jézus Krisztus mondta:

„Amit a legutolsónak tettetek e testvéreim közül, nekem tettétek” (Mt 25,40).

„Mert éheztem és ennem adtatok, szomjúhoztam és innom adtatok, hajléktalan voltam és befogadtatok, mezítelen és felruháztatok, beteg voltam és meglátogattatok, börtönben voltam és fölkerestetek” (Mt 25,35).

5. Teréz anya munkatársai érzékenyen figyelnek a közelükben élő szegények szükségére és segítségükre sietnek; ugyanakkor támogatják Teréz anyát és leányait, a Szeretet Misszionáriusait, a szegények legszegényebbjéi iránti szeretetmissziójukban, ahol csak vannak ilyenek, és így osztoznak abban a „szegényeknek teljes szívből végzett szabad szolgálat”-ban, amit a nővérek és testvérek Istennek fogadnak.

6. Elismerik minden emberi élet méltóságát, egyéni voltát és végtelen értékét.

7. Az adás vezérmotívuma: szeretet és szolgálat.

8. Teréz anya munkatársai elismerik, hogy e világ minden java — beleértve a lelki és testi adottságokat, születési és neveltetési előnyöket — Isten ingyenes adománya, és hogy senkinek joga fölös vagyona, míg mások éhenhalnak és mindenféle hiányt szenvednek. Igyekeznek jóvátenni ezt a súlyos igazságtalanságot az önkéntes szegénység gyakorlásával és minden fényűzésről lemondó életmódjukkal.

9. Ugyanakkor és ugyanebben a szellemben Teréz anya munkatársai a Szeretet Misszionáriusainak rendelkezésére bocsátják minden szabad idejüket és anyagi segítségüket.

10. Teréz anya munkatársai a következő imádság mindennapi elmondásával egyesülnek imában a szeretet misszionáriusaival:

Urunk, tégy méltóvá bennünket, hogy az egész világon szolgálhassuk azokat az embertársainkat, akik szegénységben és éhségben élnek és halnak meg. Add meg nekik a mai napon a mi kezünk által mindennapi kenyerüket, és a mi megértő szeretetünk által adj nekik békét és örömet.

Uram, tégy engem a Te békéd csatornájává, hogy ahol gyűlölet lakik, oda szeretetet vigyek; ahol sér-

tés, oda a megbocsátás szellemét; ahol egyenetlenség, oda egyetértést; ahol tévedés, oda igazságot; ahol kétely, oda hitet; ahol kétségbeesés, oda reményt; ahol árnyék, oda fényt; ahol szomorúság, oda örömet.

Uram, add, hogy inkább én igyekezzem vigasztalni, mint hogy vigaszra várjak; inkább én törekedjem megértésre, mint hogy megértést óhajtsak; inkább én szeressek, mint hogy szeretetet igényeljek; mert önmagunkat elfelejtve találjuk meg magunkat, és ha meghalunk, azzal ébredünk az örök életre. Amen.

11. A munkatársak versenyezzenek a szeretet misszionáriusaival a szegénység és alázatosság szellemében, kerüljék találkozóikon a szükségtelen kiadásokat, és minden üzleti ügyüket takarékosan és puritánul intézzék.

12. Amint a Szeretet Misszionáriusai teljes szívből fakadó szabad szolgálattal szolgálják a szegényeket, úgy tesznek a munkatársak és minden ügyintéző is.

13. Teréz anya kívánságának megfelelően az egész világon élő munkatársak a NEMZETKOZI BIZOTTSÁG útján tartásuk fenn az érintkezést egymással és cserélik ki gondolataikat és értesüléseiket.

Elnök: Teréz anya M. C. (alapítónő)

Állandó titkár: Sr. M. Frederick M. C. (Missionaries of Charity, 54A Lower Circular Road, Calcutta 16, India).

Ügyvezető: Mrs. Ann Blaikie (2 Silvermere, Byfleet Road, Cobham, Surrey, England). Helyettes ügyvezető: országonként egy-egy, az intézőbizottság kinevezésében. Pl. Németországban Josepha Gosselke Dusternweg 55, D-478 Lippstadt, Ausztriában: Johanna Tschbull Töschling 55, A-9210 Pörschach.

Befeg és szenvedő munkatársak összekötője: Mlle Jacqueline de Decker (Prins Albertlei 24, B-2600 Berchem [Antwerp], Belgium).

14. Ügyintéző bizottság: A körülményekhez és a szükséghez képest az elnök, az ügyvezető és az állandó titkár, valamint hivatalbeli utódaik alkotják az ügyintéző bizottságot. Ez elhagyható „Teréz anya Munkatársai Nemzetközi Társulatának” alkotmányi szabályaiból, javíthat rajtuk, vagy újakat adhat hozzá. Senki más egyetlen országban sem változtathat a célkitűzésen, vagy az alkotmányon. Minden hivatalvállalás önkéntes.

15. Évi értesítő:

a) A helyettes ügyintézők megállapított időben rövid összefoglalót küldenek az ügyintézőnek országukról, az elmúlt évben megvalósított tervekről és a segítségnyújtásról, hogy ezeket bevegyék az évi jelentésbe. A gyermekek tevékenységét külön kell említeni.

b) A bulletin a következőket tartalmazza:

- (i) A Szeretet Misszionáriusaira vonatkozó híreket.
- (ii) Jelentéseket, l. a) alatt.
- (iii) Haláleseteket a munkatársak, testvérek és nővérek között (ezeket küldjék be az ügyintézőnek).
- (iv) A helyettes ügyintézők címét.
- (v) Egyéb közleményeket.

c) A helyettes ügyintézők felelősek azért, hogy saját országukban kiadják ezt az értesítőt és szétosszák példányait.

16. Imalapok: Mindenkit kérünk, hogy használja az imalapokat, és a találkozások előtt néhány percig elmélkedjék egy kiválasztott szakaszon.

17. Imanap: Október 7-én az egész világon könyörgő és hálaadó napot tartunk, mert ezen a napon alakult meg a Szeretet Misszionáriusainak Társasága 1950-ben. Mindenkit kérünk, hogy ezen a napon egyesüljön a nővérekkel és testvérekkel az Istennek való hálaadásban.

18. A Társulat ágai: Ilyenek több országban alakultak. Rendes körülmények között a munkatársak egy-egy kis csoport tagjaként, vagy egyénileg vesznek részt Teréz anyja munkájában.

19. Beteg és szenvedő munkatársak: A betegek és munkaképtelenek szoros munkatársai lehetnek egy-egy testvérnek vagy nővérnek azáltal, hogy imájukat és szenvedésüket ezért a testvérért vagy nővérért ajánlják.*

* Szívesen látnak tagként mindenkit, aki kor, testi fogyatékoság vagy betegség miatt nem tud tevékeny szeretetmunkát végezni. Továbbá klauzúras szerzeteseket és olyanokat, akik életüket betegek vagy szenvedők gondozásában töltik. A nemzetközi szervező egyenesen megküldi a jelentkezőnek annak a testvérnek vagy nővérnek a címét, akivel kapcsolatba kerül és akinek írhat. A jelentkezők ne várjanak állandó levelezést ettől a nővértől vagy testvértől, de mindig emlékezzenek meg róla imáikban, és igyekezzenek maguk is a Szeretet Misszionáriusainak szellemében élni. Ezt örömet, bizalmat, szegénységet jelent. (Kivonat a beteg és szenvedő munkatársak irányleveiből.)

20. Pecsét: A Szeretet Misszionáriusainak pecsétjét csak hivatalos levelezésben alkalmazzák.

2. BANGLADESHI INTERJÚ TERÉZ ANYÁVAL

Sajátságos közös élet

— Miközben a munkának élnek, van-e helye életükben a közös imának is?

— Elmélkedéssel, szentmisével és szentáldozással kezdjük a napot. A nap folyamán nem elégszünk meg azzal, hogy egyszerűen elvégezzük a munkánkat, hanem imádóssá tesszük.

— Azt hallottam, egyszer egy héten nem mennek ki munkára, hanem együtt vannak a közösségben.

— Mi együtt élünk, együtt imádkozunk, mindent együtt csinálunk, hogy így képessé váljunk megérteni szegényeinket. Minden héten van egy nap, amelyet együtt töltünk, hogy megújítsuk lelki erőinket: a kitett Oltáriszentség imádatával, szentmisével, gyónással, a pap tanításával. Lelkiélet nélkül nem tudnánk dolgozni; akkor csak társadalmi segítőszemélyzet lennénk. De mi úgy tekintjük munkánkat, mint Krisztus megváltásában való részvételt.

Mintha Krisztus tenné

— Közel tudják egy kicsit hozni az Evangéliumot azokhoz, akiken segítenek? Van alkalmuk Krisztusról beszélni nekik, vagy csak a munkán át szól hozzájuk?

— Tetteink beszélnek Krisztusról, ahogyan a Ram Krishna hindu misszió egyik főnöke mondta: hiszik, hogy Krisztus egyszer eljött a világra, és most is járja a világot, jót téve a nővérek által. Ez a mi híradásunk: Krisztusnak tetteiben megvalósuló szeretete. A mi nagy gondunk az, hogy öregjeink Istenben haljanak meg. Senki se haljon meg közülük anélkül, hogy ne kérne és kapna különös áldást. Ugyanazt tesszük, amit Krisztus tette ezekkel az emberekkel, ha Ő szedné fel őket az utcáról.

— És önök ezt akarják tenni?

— Ő nem, mi nem! Hagyjuk, hogy Ő tegye! Engedjük, hogy használja a kezünket, a szemünket, engedjük, hogy élje az életét mibennünk.

Más társulatok segítsége

— Társulatunkban nemcsak nővérek vannak, hanem férfiak is, akiket szintén a szeretet misszionáriusainak hívnak. Az indiai kormány valami nagyon szépet csinált: megengedte tizenkét különféle nemzetiségű nővérnek, hogy eljöjjen Indiába és együtt dolgozzék velünk. Most Kalkuttában vannak.

— Milyen társulatokból?

— Hét vagy nyolc különböző társulattól: amerikaiak, mexikóiak, franciák, angolok, írek és kanadaiak.

— Csatlakoztak az önök társulatához?

— Nem: megmaradnak a sajátjukban, de hat hónapig nekünk segítenek. A kormány megengedte nekik, hogy folytassák a mi rendes munkánkat Kalkuttában, mert mi nagyon el voltunk foglalva a menekülttáborokban. 1961 áprilisa óta dolgoztunk ott. Így azután kalkuttai munkánk sem állt meg. Az, hogy megkaptuk számukra a hathónapos tartózkodási engedélyt, valóságos csoda. Szerencsére a menekültek problémája most már megoldódott. Kértem a bangladeshi kormányt, hogy idejöhessenek dolgozni.

— Indiában megoldódott a menekültek problémája?

— Igen, mindenki idejött; csodálatos dolog ez ilyen rövid idő alatt. Az indiai kormány igazán szépen viselkedett: nagy tisztelettel, sok gonddal és igazi szeretettel volt ezek iránt az emberek iránt. Soha sem láttam ehhez hasonlót. Természetesen félreértésekre sor került a tízezer ember között.

— Teréz anya, tudna-e nekünk valami fogalmat adni arról a munkáról, amelyet nővéreivel itt Bangladesh-ben végez?

— Itt Daccában, az Islampur Road 26. szám alatt van egy Shishu Bobhon-unk, egy gyermekotthonunk, mint Kalkuttában. Hasonló házat nyitottunk Khulnában is nem elhagyott gyermekek számára.

— Milyen tervei vannak Bangladeshre vonatkozólag, és hány közösségük van itt?

— Csak kettő, Daccában és Khulnában. Rövidesen nyitunk egy házat betegek, haldoklók és elhagyottak számára, hogy főlsszedjük őket az utcáról, mint más nemzetek között csináljuk.

— Csak Daccában és Khulnában szándékozik dolgozni, vagy több házat is nyit?

— Holnap Rajshahiba utazom, hogy megnézzem, mit tudunk ott csinálni. A bangladeshi kormány arra kért bennünket, hogy sok helyen telepedjünk le.

— Örült neki, hogy a kormány meghívta?

— Igen, meghívtak bennünket, és kértek, hogy dolgozzunk a lehető legtöbb városban.

— Szeretnék egy szót kérni az ifjúság számára. Azok, akik önt ismerik, és főleg azok, akik érdeklődnek a népek fejlődése iránt, nagyon fognak örülni egy nekik szóló külön szavának.

— Azt kérem a fiataloktól, adják nekem a szívüket, hogy szeresse a mi népünket, ezt a mi szegény népünket, és a kezüket, hogy szolgálják a szegényeket. Erről jut eszembe: Olaszországban néhány nővérünk a római barakkokban dolgozik. Sok fiatal segít nekik, legalább százötvenen.

— Mi a fő munkájuk Rómában?

— Ennivalót osztunk, házakat látogatunk, gondoskodunk az öregekről, a betegekről, elkészítjük az ételt, hitelt tanítunk . . .

Virágzó hivatások

— Hallottam, hogy az önök társulata gyakorlatilag az egyetlen, ahol nem érződik a hivatások problémája. Igaz, hogy a jelenlegi válság ellenére sok hivatásuk van?

— Úgy gondolom, Isten megáld bennünket: sok hivatásunk van.

— Isten áldásán túl nem gondolja, hogy még más okai is vannak ennek?

— Azt gondolom, az áldozat és imádság élete lesz az oka. A munka, amelyet végzünk, Istennel való egységünk külső kifejezése.

— Sok embernek az a benyomása, hogy mindig odakinn vannak az emberekkel, ön pedig az imádság életéről beszél nekünk. Nagyon fontos ez a mindennapi életükben?

— Ez a legfontosabb: enélkül nem vállalunk semmi munkát. Mert az éhezõ, meztelen és hajléktalan Krisztusért tesszük azt, amit tesszünk. Máskülönben a munkánknak nem lenne értelme.

(Nuestro Tiempo en notas y comentarios
c. folyóirat, 1973 január, 41-44. o.)

3. INTERJÚ TERÉZ ANYÁVAL A BBC „HIT ÉS ÉLET” C. SOROZATÁBAN

1973. január 15.

ROLF ROLLS: Teréz anyának és alapításának, a Szeretet Misszionáriusainak műve kiterjedt az egész világra. Mintha a szeretetről nevezett testvéreivel és nővéreivel együtt mindenütt ott volna, ahol csak viszály, egyenetlenség vagy szerencsétlenség adódik, gyógyítva és a szeretet műveit gyakorolva Krisztus nevében. Ennek a szeretetküldetésnek világot átölelő jellegéről kérdeztem őt, amikor kevéssel ezelőtt rövid látogatást tett nálunk. Éppen Belfastból tért vissza, és én azt kérdeztem tőle, mit tehet a keresztény egy olyan országban, amelyet ilyen viszálykodás szaglat.

TERÉZ ANYA: A kereszténynek meg kell tanulnia megbocsátani. Csak ha megbocsátanak nekünk, akkor jövünk rá: rászorolunk a megbocsátásra ahhoz, hogy képesek legyünk megbocsátani. Azt gondolom, ha az emberek Belfastban és Északírországban, meg a világ minden helyén — Bangladesben, Ammanban és New Yorkban, vagy másutt — csak megbocsátának, eljönne a világra a béke.

ROLLS: Hogyan tanulunk meg megbocsátani?

TERÉZ ANYA: Ha tudjuk, hogy szükségünk van bocsánatra.

ROLLS: És látta most Belfastban ennek a megbocsátásnak a bizonyosságát?

TERÉZ ANYA: Láttam néhány családban, amelyet meglátogattam, ahol valakit meggyilkoltak, vagy a tartós szenvedés súlya alatt hirtelen összetört és meghalt, hogy ezek igazán megbocsátottak. Nem ápolnak neheztelet magukban, megbocsátottak, és valóban nem gyűlölik azt a kezet, amely gyermeküket megölte. Azt gondolom, ez az első lépés.

ROLLS: Belfaston kívül hol tudott még házakat alapítani a Szeretet Misszionáriusaival?

TERÉZ ANYA: Két házuk van Ausztráliában, egy a bennszülötteknél, a másik Melbourne-ben. Alapítottunk egy „részvét háza”-t hajléktalan alkoholistáknak, és noviciátusunk is van ezen a területen.

ROLLS: Ez tehát Ausztrália.

TERÉZ ANYA: Van azután egy házunk Jordániában, Ammanban. Ott is igen nagy munkát végeznek a nővérek: múlt évben felszólították őket, hogy dolgozzanak a be-
duinok között. Félek, ezen a területen még senki sem volt velük olyan szoros kapcsolatban, mint most a mi nővéreink. Gondozzuk ott azokat a palesztinai arabokat is, akik az utóbbi huszonöt évben menekülteként éltek, és még most is menekülteknek tekintik őket; így kerültek érintkezésbe a nővéreink munkájával. Azt hiszem, ennek az volt a hatása, hogy kölcsönösen sokkal jobban megismerték egymást.

ROLLS: Ugye nemrég Ammanban volt?

TERÉZ ANYA: Igen, a múlt hónapban. A tavalyi szükség-helyzet már nem áll fenn. Észrevehető, hogy a béke mindjobban terjed. Hanem az nagyon szép, hogy Jordánia lakói kezdenek ráébredni saját felelősségükre a nyomorban lévő emberek iránt, és úgy gondolom, igen keményen dolgoznak ebben a tekintetben. Mi most először is egy házat építünk az öregeknek és hajléktalanoknak, magában a városban; ez nagy dolog az embereinknek, mert őket messze távol tartják a városok központjától, hogy megfeleldkezhessenek róluk. Megint csak ugyanahhoz a felelethez érünk vissza — hacsak nem tudjuk, hogy szükségünk van megbocsátásra, mert mi vagyunk ennek a szenvedésnek az oka, tehát megbocsátásra szorulunk, nem leszünk képesek mi is megbocsátani másoknak. Mindnyájunknak mindig jobban tisztában kell lennünk azzal, hogy ha igazán szeretünk, és igazán azt akarjuk, hogy a béke és szeretet együtt járjon, akkor nem emelhetünk válaszfalakat, és ezért meg kell lenni a megbocsátásnak.

ROLLS: Kereszténynek kell-e lenni ahhoz, hogy meg tudjunk bocsátani?

TERÉZ ANYA: Nem, egyáltalán nem. Minden emberi teremtmény Isten kezéből származik, és mindannyian megtapasztaljuk Istennek irántunk való szeretetét. Akármilyen módon, de hiszünk, és így tudjuk, hogy ha igazán szeretni akarunk, meg kell tanulnunk megbocsátani.

ROLLS: Ez tehát Amman. Hol vannak még misszionáriusai?

TERÉZ ANYA: Nővéreink Rómában is ott vannak. Itt Angliában két házunk van. Azután New Yorkban, Harlemben is laknak nővérek. Venezuelában két helyen, továbbá Taborában, — ott most éppen igen sok a tenni-

valójuk a Burundiból jövő menekültekkel, akik ezerszámra érkeznek a határon át rettenetes nyomorban. Mauritius szigetén is vannak nővérek, Indiában pedig 42 helyen. ROLLS: Milyenek találja most Angliát ezen a rövid látogatáson?

TERÉZ ANYA: Úgy gondolom, Angliában az embereknek mindig jobban meg kell tudniok, kik a szegények. Azt hiszem az angolok nem ismerik a szegényeiket, ha pedig nem ismerik, akkor nehéz szeretni, még inkább segíteni őket. Tehát arra gondolok: bár közvetlen érintkezésbe tudnánk hozni az embereket! Mint például egy nővér próbál szállást, otthont találni, hogy odahozhassuk ezeket az embereket, akik odakinn meghalnak a hidegtől, akik olyan öregek, senkinek sem kellene, akiket senki sem szeret, akik olyan magányosak. Vannak emberek, akik London utcáin alszanak, vannak, akik pakundeklin alszanak, vannak, akik London kellős közepén reszketnek a hidegtől és félig megfagynak, az embereknek pedig sohasem volt alkalmuk vagy nincs idejük törődni velük — nincs idejük az ilyenekre. És ez a mi szegényeink legnagyobb kínja. Az öregjeink magánya, akik egyedül élnek egy kis szobában. Még a közvetlen szomszédja sem tudja a nevét, nem hogy arra gondolna, hogy egy pohár vizet vagy bármit adjon neki. Azt hiszem, ma ez a legnagyobb, a legeslegnagyobb betegség a világon. Anglia lakóinak oda kellene adni a szívüket, hogy szeresse az embereket, és a kezüket is, hogy segítsen nekik. De nem tudják megtenni, amíg meg nem ismerik őket. A megismerés vezet el a szeretetre, a szeretet pedig a szolgálatra.

ROLLS: Még mit figyelt meg a mai angol társadalomban?

TERÉZ ANYA: Egy másik dolog, amit tapasztalok: úgy látszik, Angliának nehezebbre esik a kisgyermek, a meg nem született gyermekek életével törődni, és ezért próbálnak megszabadulni tőlük.

ROLLS: Az abortuszról beszél.

TERÉZ ANYA: Igen, erre gondolok. Megszabadulnak tőlük úgy, hogy megölik az életet. Ez az én számomra borzasztó jele annak, hogy az ország vagy nagyon szegény és nem engedheti meg magának, hogy gondja legyen az istenteremtette életre, vagy pedig valamiképpen rossz útra vitték.

ROLLS: Jobbnak tartaná, ha az abortusz törvénytelen volna?

TERÉZ ANYA: Nem arról beszélek, hogy törvényes legyen-e vagy törvénytelen, hanem úgy gondolom, egyetlen emberi szívnek, egyetlen emberi kéznek sem lenne szabad az élet ellen emelkednie, mert az élet Isten élete bennünk. Még a meg nem született gyermekben is Isten élete van, és nekünk nincs jogunk ezt az életet elpusztítani. Akármilyen eszközt is használunk fel az élet elpusztítására — legyen az gyermek, férfi vagy asszony, semmi különbség . . . De úgy érzem, hogy ma a meg nem született gyermekek sírásától hangos a világ, akiket megölnek, mielőtt élni kezdenének, és Istennek meg kell hallania a sírásukat, és . . .

ROLLS: Hogyan boldogulna a társadalom annyi gyerekkel, ha mind megszületne?

TERÉZ ANYA: Jézus azt mondta, sokkal fontosabbak vagyunk Atyjának, mint a fű, a madarak és a föld virágai. Pedig ő annyira törődik mindezekkel is. Hát mennyivel inkább törődne az étellel . . . a saját életével bennünk. Ő nem csalhat meg minket, mert az élet számunkra, emberi lények számára Isten legnagyobb ajándéka. És minthogy az élet Isten képmására van alkotva, az ő tulajdona, és nekünk nincs jogunk elpusztítani.

ROLLS: A bangladeshi háború egyik tragikus eredménye volt, hogy az országba betörő nyugatpakisztáni csapatok megerőszakoltak fiatal lányokat. A szokásoknak megfelelően ezeket a lányokat senkinek sem lenne szabad elvenni, gyakorlatilag kiközösítették a saját falujukban. Egyes lányok kétségbeesésükben, félelmükben és szégyenükben öngyilkosságot követtek el, mások elvesztették az eszüket, sokan Indiába menekültek. Teréz anya és a nővérei rögtön helyen csináltak a befogadásukra, és gondjaikba vették őket. Amikor eljött az ideje, hogy visszatérjenek Bangladeshbe, a nővérek velük mentek, és segítségükre voltak, hogy ahol lehetett, visszatérjenek a falujukba, kiházásították őket, és gondoskodtak arról, hogy az ilyen lányoktól született gyerekeket örökbefogadják. A szeretetnek, kiengesztelődésnek és rehabilitálásnak ezt a művét a bangladeshi miniszterelnök egy megnyilatkozása is bátorította és megkönnyítette, aki kijelentette, hogy ezeket a lányokat nemzeti hősöknek kell tekinteni.

TERÉZ ANYA: Ez szokatlan dolog a mi muzulmánjainknak és a hinduknak is, mert az olyan lányt, akivel egyszer így visszaéltek, többé-kevésbé kítaszítják a társadalomból. De ebben az esetben, hála a miniszterelnök szavainak, másképpen történt. Lendületes új élet kezdődik, az emberek igen nagy áldozatokat hoznak, és az egész világ is igazán nagylelkű és segítségre kész volt Bangladesht iránt, segítettek nekik természetbeni adományokkal, pénzzel, nyersanyagokkal. Maguk az ottani lakók is megtették, ami tőlük telt, például az állami alkalmazottak beleegyeztek, hogy egy egész éven át félfizetésért dolgozzanak, míg országuk megint a saját lábára tud állni.

ROLLS: Önnek biztosan rengeteg pénzre és rengeteg propagandára van szüksége, hogy fenntartsa a művét. Igaz?

TERÉZ ANYA: Propagandára nincs szükségem.

ROLLS: Nincs?

TERÉZ ANYA: Nincs.

ROLLS: Dehát az embereknek tudomást kell szerezniök a művéről!

TERÉZ ANYA: De elfogadom, ha adódik.

ROLLS: Nem keres propagandát?

TERÉZ ANYA: Nem.

ROLLS: Miért nem?

TERÉZ ANYA: Mert Isten művét a maga módján kell csinálni, és neki megvan a maga útja-módja ahhoz, hogy ismertté tegye ezt a művet. Nézze csak mindazt, ami az egész világon történt, hogyan fogadták be a nővéreket olyan helyeken, ahol soha senki nem hallott róluk, mint mondjuk éppen itt Angliában; hogyan fogadták őket itt, vagy Belfastban, pedig ott igazán szörnyű helyzet volt, mégis a nővérek a családi élet szerves részeivé lettek. Befogadták őket New Yorkban is, Harlemben, ahol anynyian mások nagyon nehéznek találják, hogy ott lakjanak, vagy csak ott is tartózkodjanak. Azt gondolom, mindezzel maga Isten bizonyítja be, hogy ez az ő műve.

ROLLS: Ez a kérdés talán furcsán hangzik: milyen fontos az Önnek, hogy katolikus?

TERÉZ ANYA: Mindent jelent.

ROLLS: Ez az egyetlen mód?

TERÉZ ANYA: Számomra az egyetlen mód, az egyetlen.

ROLLS: Az egyetlen . . .

TERÉZ ANYA: Minden egyes ember számára aszerint a kegyelem szerint, amelyet Isten annak a léleknek adott.

ROLLS: Tehát nem fontos, melyik részéhez tartozunk a keresztény egyháznak?

TERÉZ ANYA: Dehogynem, ez fontos az egyes ember számára. Ha az illető úgy gondolja és azt hiszi, hogy ez az ő számára az egyedüli Istenhez vezető út, akkor ez az a mód, ahogyan Isten az ő életébe eljön. Ha nem ismer semmi más módot és nincs kételye, úgyhogy nem kell kutatnia, akkor ez az ő üdvözülésének a módja, így jön el az életébe Isten. De abban a pillanatban, amikor egy lélek megkapja azt a kegyelmet, hogy tudjon és még többet akarjon tudni az Istenről, többet a hitről, többet a vallásról, akkor keresnie kell. És ha nem keres, akkor tévútra kerül. De Isten minden léleknek, amelyet megteremtett, ad egy lehetőséget arra, hogy szemtől szembe kerüljön Vele, és elfogadja, vagy visszautasítsa. Az én számomra ez a felelet.

ROLLS: Jelentős önnek a keresztények egysége?

TERÉZ ANYA: Nagyon is jelentős, mert a keresztények a többi ember világossága . . . a világban élő embereké. Ha keresztények vagyunk, akkor olyanoknak kell lennünk, mint Krisztus. Azt hiszem Gandhi mondta egyszer, hogy ha a keresztények teljességében éltek volna a keresztény életet, akkor Indiában már nem volnának hinduk. Ezt várják hát tőlünk az emberek, hogy teljességében éljük keresztény életünket.

ROLLS: Mi van a többi vallás híveivel, mint például az iszlám, a muzulmánok vagy a hinduk? Ezeket is ugyanúgy megáldja az Isten, és gondolja, hogy ugyanúgy működik rajtuk keresztül?

TERÉZ ANYA: Istennek megvannak a saját utai és eszközei arra, hogy az emberek szívében működjenek, és mi nem tudjuk, mennyire vannak közel hozzá. De cselekedeteikből mindig megtudjuk, hogy rendelkezésére állnak-e Istennek, vagy nem. Lehet valaki hindu, muzulmán vagy keresztény, az, ahogyan az életét éli, bizonyíték rá, hogy egészen az övé-e, vagy nem. Mi nem ítéltünk el senkit, nem bíraskodhatunk, nem használhatunk emberséértő szavakat. Valaki talán még soha semmit sem hallott a kereszténységről — és nem tudjuk, hogyan jelenik meg Isten ennek a léleknek, hogyan vonzza ezt a lelket. Tehát kik vagyunk mi, hogy bárkit is elítéljünk?

ROLLS: Azt mondja ezzel, hogy nem fontos, mit hisz valaki?

TERÉZ ANYA: Nem, nem azt mondom. De az a lényeg, hogy az illető hiszi, hogy a lelket Isten teremtette, hogy ez a lélek az Istené, és minden egyes léleknek meg kell találnia Istent a saját életében, és be kell őt fogadnia, hogy teljesen élje az életét.

ROLLS: Mi a munkájának a legnagyobb akadályja?

TERÉZ ANYA: Hogy még nem vagyunk szentek.

ROLLS: Mi szomorítja legjobban az útjain?

TERÉZ ANYA: Hogy nem tudjuk egész teljességében szórni és kisugározni Krisztus szeretetét. Hiszen Isten azt kívánja, hogy az emberek, a gyermekei boldogok és szentek legyenek.

ROLLS: Tegyük föl, hogy olyan országban dolgozik, ahol azt mondják: csak akkor maradhat itt és dolgozhat a szegényekért, ha feladja a hitét és a vallását. Mit választana? Ott tudna maradni és segíteni a szegényeknek? Vagy oda menne, ahol gyakorolhatná a vallását?

TERÉZ ANYA: A vallásomat senki sem veheti el tőlem, ezt tehát nem tudnák megvonni és elvenni. Ez olyasmi, ami bennem van. Azért ha nincs semmi más lehetőség, ha ez az egyedüli mód, ahogyan Krisztus el akar jönni ezek közé az emberek közé, sugározva nekik az életét, a szeretetét az én jócselekedeteim által, hogy így magához vonzza őket, akkor ott maradok és szolgálok nekik. De a vallásomat nem adnám föl. Kész lennék odaadni az életemet, de a hitemet nem.

ROLLS: Hogyan hihetünk egy jó Istenben, ha annyi a szenvedés?

TERÉZ ANYA: A szenvedés önmagában nem ér semmit, úgy ahogy mondta. De a Krisztus passiójával megosztott szenvedés csodálatos ajándék az emberi élet számára. A leggyönyörűbb ajándék, hogy résztvehetünk Krisztus szenvedésében.

ROLLS: Szervenni — ajándék?

TERÉZ ANYA: Igen, és a szeretet jele, mert az Atya bizonyosságot adott erről: arról, hogy szereti a világot, hiszen a Fiát adta oda, hogy meghaljon értünk. És így Krisztus életében bebizonyosodott, hogy ez ajándék, a szeretet legnagyobb ajándéka, mert a szenvedés az ő engesztelése volt a bűnért.

ROLLS: A mi bűnünkért?

TERÉZ ANYA: Mindenekelőtt a mi saját bűneinkért. Ezzel megint csak ugyanoda érkezünk vissza. Ha tisztában vagyunk azzal, hogy bűnösök vagyunk és szükségünk van a megbocsátásra, akkor nagyon könnyű megbocsátani másoknak. De amíg nem vagyok tisztában ezzel, addig igen nehéz lesz azt mondanom a hozzám jövőeknek: Megbocsátok neked.

ROLLS: Mit tegyek, ha szenvedés ér?

TERÉZ ANYA: Fogadjam mosolyogva.

ROLLS: Fogadjam mosolyogva?

TERÉZ ANYA: Mosolyogva. Ez a legnagyobb ajándékunk az Istentől.

ROLLS: A mosolygás?

TERÉZ ANYA: Hogy mosolyogjunk rá, hogy legyen bátorságunk egy nagy mosollyal elfogadni mindazt, amit ad, és odaadni mindazt, amit elvesz.

4. TERÉZ ANYA SZAVAI A TEMPLETON-DÍJ ÁTVÉTELEKOR

1973.ápr.25.

Kedves Munkatársaim! Azért vagyunk ma itt, hogy köszönetet mondjunk Istennek, amiért azt a kegyelmet adta Templeton úrnak, hogy vagyona javát az Isten dicsőségére áldozza. Megköszönjük az Úrnak itt és most, hogy volt bátorsága odaadni az Istentől oly bőkezűen kapott anyagi javakat, hogy Isten dicsőségére használják föl. Ez a díj, amelyet most átveszek, ténylegesen mindazoknak az embereknek szól, akik szerte a világon résztvesznek a szeretet művében, és továbbadják az embereknek Isten szeretetét. Ma is úgy van, mint egykor: Jézus eljön övéihez, övéi nem ismerik meg. Eljön szegényeink és a leprások rothadó testében, de eljön a gazdagok alakjában is, akik megfulladnak gazdagságukban, szívük magányában, mert senki sincs, aki szeresse őket. Itt jön Jézus hozzád, hozzám. És gyakran, nagyon gyakran elmegyünk mellette. Itt Angliában és másutt is, éppúgy mint Kalkuttában, találunk magányos embereket, akiket csak a szobaszámukról ismernek. Hol vagyunk ilyenkor? Van-e róla egyáltalán tudomásunk, hogy talán a közvetlen szomszédságunkban emberek laknak? Talán egy vak, aki boldog lenne, ha felolvashád neki az új-

ságot. Talán egy gazdag, akit senki sem látogat meg. Más mindene bőven van, de csaknem beléjük fullad. Nincs aki kezét fogjon vele; szüksége van a kényszerítésodra. Egy ideje egy nagyon gazdag ember jött hozzánk, és azt mondta nekem: „Ezt önnek adom, hogy gondoskodjék valakiről, aki eljön hozzám. Már csaknem félvak vagyok, a feleségem pedig majdnem idegbajos, és a gyermekeink mind elmentek az országból. Elpusztulunk a magányosságtól.” Ezek az emberek egy emberi hang szerető csengésére óhajtoznak, a szeretet hangjára.

Melbourne egyik terén meglátogattam egy öregembert, akinek a létéről soha senki nem vett tudomást. Mikor láttam, milyen rettenetes állapotban van a szobája, ki akartam takarítani a házát, a szobáját. Ő ugyan egyre mondogatta: „Jó nekem így”, de én egy szót sem feleltem, és a végén beleegyezett. Volt ott a szobában egy gyönyörű lámpa, sokéves piszokkal borítva. Megkérdeztem: „Miért nem gyújtja meg a lámpát?” — „Kinek? — mondta. — Hozzám senki sem jön, nincs szükségem a lámpára.” Erre azt kérdeztem: „Ha a nővérek meglátogatják, akkor meggyújtja a lámpát?” Ezt felelte: „Igen, ha emberi hangot hallok, akkor megteszem.” És másnap ezt üzent: „Mondjátok meg a barátnőmnek, hogy az a fény, amelyet meggyújtott az életemben, még mindig ég.” Ismernünk kell ezeket az embereket. Ez Jézus, tegnap, ma és holnap, és teneked meg énnekem tudnunk kell, kik ezek. Ez a tudás aztán arra visz, hogy szeressük őket, és szeressük a szolgálatot. Ne elégedjünk meg azszal, hogy pénzt adunk. A pénz nem elég. Pénzt sokféleképpen lehet kapni, de nekik a kezekre van szükségük, hogy szolgáljon nekik; a szívetekre, hogy szeresse őket. És ez a vallásfejlesztésre kitűzött díj neked és nekem Krisztus szeretetének vallását, a szeretet terjesztését jelenti.

Nővéreink most nyolc országban dolgoznak. Látják a nyomort, amelytől úgy szenvednek az emberek; de valami csodálatos van ezekben a mi szegényeinkben. Olyan hálások. Olyan szeretetreméltók. Úgy vonzódnak hozzánk szeretetükben. Meg kell ismernetek őket. És csak akkor ismerjük meg őket, ha elmegyünk hozzájuk. Nagyon sokszor szólítom fel az embereket arra, hogy jöjjenek hozzánk a haldoklók otthonába. Kalkuttában van egy ilyen nagy otthonunk, és 21 év alatt több mint 27 000

embert szedtünk fel az utcáról. Nem azt kérem az emberektől, hogy adományokat adjanak — ha kérem, kaphatok mindenfélét —, hanem a jelenlétüket kívánom, éppen azt, hogy érintsék meg ezeket az embereket, mosolyogjanak rájuk, legyenek ott velük; ez nagyon sokat jelent a mieinknek. Ugyanez áll a leprásainkra, a nyomorékjainkra, a nemkívánt, ellátatlan gyermekeinkre. Mindig ugyanaz: szeretetre van szükségük, részvétre van szükségük, az érintésekre van szükségük. Ez végső soron a Szentostya. Ha a pap a mise alatt az oltáron megérinti az Úr testét, akkor nekünk ugyanilyen érintéssel, ugyanazzal a szeretettel, ugyanazzal a hittel kell a szegényekben megérintenünk Krisztus testét. Mert ő nem csálhat meg minket. Ugyanez a Krisztus ez, mint aki Saullal találkozott, amikor Damaszkusz felé tartott, hogy a keresztényeket meggyilkolja, megsemmisítse, és azt kérdezte tőle: „Saul, Saul, miért üldözöl engem?” Erre Saul: „Ki vagy te, Uram?” „Én Jézus vagyok, akit te üldözöl.” Ma is ugyanez a Krisztus van itt, ugyanez a Jézus, a szegényeinkben, akik nemkívánatosak, munkátlanak, ellátatlanok, éhesek, mezítelenek és hajléktalanok. Ezek az emberek haszontalanok az állam vagy a társadalom számára, és ezekre senkinek sincs ideje. Ha te meg én keresztények vagyunk, méltók Krisztus szeretetére, ha a szeretetünk igazi, akkor nekünk meg kell találunk őket, segítenünk kell nekik. Azért vannak itt, hogy rájuk találjunk. Itt Londonban, ebben a nagyvárosban annyi minden van, amit te meg én megtehetnénk. Amikor először voltam itt, egyik este elmentünk hazulról. Szörnyű hideg éjszaka volt. Az utcán embereket találtunk. Ott állt előttem egy öregember, reszketve a hidegtől. Előtte egy másik öreg, egy néger, nyitott kabáttal, és védte a fogytól. Az ember így szólt: „Vigyetek magatokkal, vigyetek el valahova. Úgy szeretnék ágyban aludni.” Beszédesebb ember volt, egykor bizonyára jobb napokat látott. És most itt volt. Körülnéztünk, és sok hasonlót láttunk; nem annyit, mint Kalkuttában, nem annyit, mint más helyeken, de azért sokat. Ha valahol csak egyetlen egy is van, az Jézus, ő éhezik szeretet és gond után. Ahogy az Írásban áll: „Körülnéztem valaki után, aki gondoskodik rólam; és nem találtam.” Milyen rettenetes lenne, ha Jézusnak ma ezt kellene mondania nekünk, miután meghalt értünk a kereszten.

5. P. MICHAEL DOHENY CSSp INTERJÚJA TERÉZ ANYÁVAL A TEMPLETON-DÍJ ÁTVÉTELE UTÁN

DOHENY: Hogy érezte magát, mikor innen a túlszűfolt Kalkutta nyomorgótól Londonba ment, és a díjkiosztás egész díszes ceremóniája közben?

TERÉZ ANYA: Tulajdonképpen nincs nagy különbség, mert mindenütt emberekkel van együtt az ember. Lehet, hogy különböző a külsejük, másképpen vannak öltözve, más nevelésben részesedtek és más helyzetet értek el az életben, de alapjában véve mind egyformák. Mindnyájan emberek, akik azt akarják, hogy szeressék őket. Mindnyájan szeretetre szomjaznak. Azok az emberek, akiket itt az utcákon látni, testileg éheznek, de a londoni emberekben is van egy éhség, amelyet csillapítani kell. Minden embernek szeretetre van szüksége.

DOHENY: Igen előkelő emberekkel találkozott, Anyám. Nem volt egy kicsit elfogult?

TERÉZ ANYA: Pontosan ugyanazt éreztem irántuk, mint a kalkuttai szegények iránt. Szeretetet kell tanúsítanunk irántuk. Istenhez kell vezetnünk őket, mert Isten a Szeretet.

DOHENY: Kivel találkozott a díjkiosztásnál?

TERÉZ ANYA: A londoni főpolgármester elnökölt; az edinburghi herceg nyújtotta át a díjat; nyolcszáz ember volt ott. Az egészben az volt a főlemelő, hogy olyan valóságos légkör uralkodott. Mindnyájan Istenről beszéltek. Nekem ez emlékezetes tapasztalat volt. Csodálatosnak tűnt előttem, hogy ezeket az embereket mind összehozhattam, hogy Istenről beszéljenek.

DOHENY: Milyen érzés volt egy ilyen gyülekezet közép-pontjában állni?

TERÉZ ANYA: Nem, nem én voltam a középpont. Hanem Krisztus, aki eszközéül használt engem, hogy mind ezeket az embereket összehozza. És ez mindig újból megtörténik: emberek egymásra találnak, mert szükségük van Istenre. Ez a világ reménye. Nézze csak azt, ami itt Indiában történik.

DOHENY: Igen, látom az indiai köztársasági elnök fényképét, amint kitüntetést nyújt át önnek.

TERÉZ ANYA: Ez nagyon boldog nap volt. Az elnök és Gandhi asszony is roppant barátságos volt. Természetes,

hiszen az apja, Jawaharlal Nehru, nagy barátomnak számított. Például a betegágyból kelt föl, hogy itt lent az utcában megnyissa a Shishabhavan-t, a kisdedothont. Indira Gandhi egészen az apja lánya, és személyes jóbarátom. Közvetlenül Londonba utazásom előtt még elmentem meglátogatni.

DOHENY: Azt mondják, sírt az ünnepségen.

TERÉZ ANYA: Nézze, amit mi itt Indiában csinálunk, az neki nagyon a szívéen fekszik. Igen meghatott volt, és mély érzéssel beszélt. Megint az emberek egymásra találása tett rám nagy benyomást. Istennek megvannak a maga útjai. Londonban nagyon ráeszméltem erre. Itt egy roppant szokatlan eszközzel élt, aki először is misszionárius (nem éppen divatos szó sokak előtt), másodszer szerzetesnő (ezen a London nagyvárosában, a Guildhallban lefolyt jeleneten!), harmadszer pedig indus (engem ugyanis azzá fogadtak), hogy összehozzon embereket, hogy Isten szeretetéről halljanak és beszéljenek. Akár Londonban, akár Ujdelhíben ugyanarról az üzenetről van szó, arról a jóhírről, amelyet Krisztus akart a világba hozni: Isten szeret minket.

DOHENY: Mit mond ilyen alkalmakkor?

TERÉZ ANYA: Azt, amit éppen most mondtam el önnek. És megértetem velük, hogy a szegények, a leprások, a kizsátozottak, még a részegesek is, akiket gondozunk, mind szép emberek. Sokan közülük csodálatosak — csodálatos egyéniségek. Ezt a tapasztalatot, amelyet ezeknek az embereknek a szolgálatával szerzünk, tovább kell adnunk olyanoknak, akik nem részesültek ebben a szép élményben. Ez a mi munkánk legszebb jutalma.

(„basis” 1974 március)

6. TERÉZ ANYA MONDÁSAIBÓL

A halál óráján, amikor szemtől-szembe kerülünk Istenel, a szeretetről ítélnék meg minket: arról, hogy mennyire szerettünk. Nem arról, mennyit tettünk, hanem hogy mennyi szeretetet fektettünk a tetteinkbe. Ahhoz pedig, hogy a szeretet igazi legyen, elsősorban felebarátomra kell vonatkoznia. Felebarátom szeretete fog elvezetni Isten igazi szeretetére.

(A Nehru-díj átvételekor)

Kezdtétek kicsiben. Ne adjatok a számokra. Minden kis szeretetaktus a nemkívánatosakért és a szegényekért jelentős Jézus előtt.

(A chicagói munkatársaknak)

Milyen boldog vagyok, hogy mind hozzánk tartoztok! Sokszor, mikor a munka nagyon kemény, rátok gondolkok, és azt mondom Istennek: nézz az én szenvedő gyermekeimre, és az ő szeretetükért áldd meg ezt a munkát. És ez rögtön hat. Tehát látjátok, ti vagytok a kincstárunk — a Szeretet Misszionáriusainak energiaraktára. Jómagam igen boldog vagyok, és új erő költözött a lelkembe attól a gondolattól, hogy ti és mások lelkileg csatlakoztatok a Társasághoz. Most, hogy együtt dolgozunk, mit meg nem tennénk, mit ne tudnánk megtenni Érte! Ami pedig titeket illet: a ti életetek olyan, mint az égő gyertya, amely a lelkekért emésztődik fel.

(A beteg és szenvedő munkatársaknak)

Legyünk valamennyien igazi és termékeny vesszők a Szőlőtőn, Jézuson, azáltal, hogy elfogadjuk őt az életünkben, úgy, amint tetszésére van jönnie:

mint Igazságot	— hogy elmondjuk,
mint Világosságot	— hogy meggyújtuk,
mint Utat	— hogy járjunk rajta,
mint Békét	— hogy továbbadjuk,
mint Életet	— hogy éljük,
mint Szeretetet	— hogy szórjuk,
mint Örömet	— hogy szeressük,
mint Áldozatot	— hogy felajánljuk családjunkban és a felebarátban.

(A munkatársaknak 1974-re)

Sohasem a tömeget gondozom, mindig csak egyeseget. Egy emberrel kezdem. Aztán, ha tudok, egy másikat veszek sorra. Ha a tömeget nézném, soha hozzá se kezdenék.

(Egy interjúból)

Jézus azt mondta: „Úgy szerettelek titeket, ahogyan az Atya szeretett engem. Szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket.” Az Atya adott, a Fiú adott, most rajtunk az adás sora.

Ha megtörtént, hogy szegényeinknek éhen kellett halniok, az nem azért volt, mert Isten nem törődött velük, hanem mert te meg én nem törődtünk, nem voltunk a szeretet eszköze Isten kezében.

Egyszer egy kisgyerek jött a házunkba éjfél körül. Lementem. A kicsi sírt, és ezt mondta: „Elmentem anyukámhoz, anyukámnak nem kellettem. Elmentem apukámhoz, neki se kellettem. Magának kellek.” Mindenütt vannak emberek, akik senkinek sem kellenek, akiket senki sem szeret. Ezek az emberek az Ővéi, ezek Ő. És a mieink. A mi fivéreink és nővéreink.

Mindmáig sohasem láttam és a nővérek sem láttak olyan esetet, hogy az utcáról fölszedett haldokló férfiak vagy nők közül valaki elutasította volna, hogy azt mondja Istennek: „bánom”, és: „szeretlek, Istenem.” Olyan szépen, olyan nagyon szépen halnak meg Istennel!

Egyik karácsonykor a leprásoknál voltam (minden évben rendezünk nekik karácsonyi összejövetelt, amelyen ezrek vesznek részt) és elmondtam nekik, hogy Isten egész különösen szereti őket, hogy nagyon kedvesek neki, és a bajuk nem bűn. Egy teljesen eltorzult öreg a közelembé férközött és azt mondta: „Mondd el ezt még egyszer. Jót tett nekem. Mindig csak azt hallottam, hogy minket senki sem szeret. Csodálatos tudni, hogy Isten szeret minket. Ismételd csak.”

A melbourne-i „részvét házában” valakit súlyosan megsebesített egyik társa. De sehogysem akarta megmondani, hogy ki volt. Megkérdeztem: „Miért nem mondtad meg?” Rám nézett és azt felelte: „Az ő szenvedése nem csökkenti az enyémet.” Hát ezt jelenti az, hogy „szeresétek egymást, amint én szerettelek titeket”.

(Részletek az 1973-as melbournei eucharisztikus kongresszuson mondott beszédből)

7. KARÁCSONY ANDREW ATYÁVAL

Dum-Dumba érkeve egy munkatárs fogadott és elvitt Teréz anya házába, ahol találkoztam Teréz anyával; úgy látszott, jó egészségben van. Miután beszéltem vele, átvittek Andrew atya házába, Kiddeporéba. A házban van egy kb. 12 négyzetlábnyi vendégszobája, két (igen kemény) ágygal. Mikor megérkeztem, már két másik ven-

dég volt benne: egy amerikai, Tom, és egy ausztráliai pap, Father Don. Minthogy én voltam a legfrissebb vendég, nekem adták az egyik ágyat, Tom pedig fölment az első emeletre. Ottartózkodásom alatt volt úgy, hogy hatan aludtunk a szobában — ugyancsak szorongtunk.

Andrew atya háza háromemeletes épület. A földszinten vagy 15 árva él, tíz évestől fölfelé. Az emeleteken a testvérek laknak. Noviciusok is élnek a házban. A testvérek 3/4 5-kor kelnek és zsolozsmát mondanak, utána szentmise 5.50-kor. 7 órakor reggeli. Ezután elmennek a dolgukra, és 12.30-ra jönnek vissza lunchre. 1 órától fél háromig pihenőidő. 1/2 3—3 között takarítanak, a nap többi részét pedig a Biblia és konstitúciójuk tanulmányozásával töltik. 3 órakor teaszünet, 7-kor vacsora. Vacsora után elmélkedés, lefekvés előtt a zsolozsma utolsó része, és 9-kor ágyban vannak.

Az első nap elmentem Sealdah vasútállomásra, ott 30 kisleányt szedtünk össze és elvittük őket a Loreto Ház iskolájába. Howrah állomásról is vitték oda gyerekeket. Ott játszottak, azután ebédet kaptak, amely a következőkből állt: egy nagy zsemle, két nyalóka, egy banán, és valami indiai étel. Utána mindenki ajándékot kapott, például egy inget vagy alsónadrágot. Utána visszavitték őket az állomásukra. Délután segítettem a karácsonyi díszítésben. Másnap karácsony napja volt, akkor nem dolgoztunk. A testvérek rendszeresen kijárnak a vasútállomásokra, hogy megmutassák a gyerekeknek, hogy valaki törődik velük, elbeszélgetnek és barátságot kötnek velük. Az egyik dolguk az, hogy visznek egy darab szappant, és mosdani küldik a fiúkat a mozdonyok feltöltésére használt vízsugarakhoz, ti. Indiában még mindig gőzmozdonyokat használnak. Ezek a kisleányok — 8-15 évesek — az állomásokon élnek, és azzal keresnek pénzt, hogy az utasok poggyászait viszik a vonathoz; ott laknak az állomáson, ott is esznek. Egyesek bangladeshi menekültek, másoknak nincs otthonuk. Csoportokban élnek, rendszeresen a legidősebb fiú a vezető, és gondot visel a fiatalokra. A testvérek mindig vidámak, mosolygósak. Egyik nap elmentem a haldoklók otthonába és megmostam az emberek arcát, azután enni kaptak. A testvérek lemosják a férfiakat, injekciókat adnak nekik, és kezelik a sebeiket a munkatársaktól küldött kötszerekkel és orvossággal. Egyszer elmentem a misére. Andrew atya a

hordozható oltárát a padlóra tette, keresztbetett lábakkal mögéje telepedett, és mindenki keresztbetett lábbal leült vele szemben. Az oltáron tömjénpálcikák égtek. Karácsony előtt a kápolnát földíszítettük színes vászoncsíkokkal, amelyek a terem szelvében kifeszített kötélrészletekről redőkben lógtak alá (a látogatók csúfnéven „zseb-kendőlerakatnak” nevezték). Az éjféli mise alatt, átváltozáskor, amikor a csengők megszólaltak és az oltárt megtömjéneztek, két testvér egy virágfüggönnyt függesztett fel az oltárral szemben, és a mise végén Andrew atya körüljárt és mindenkinek adott egy virágot, azt mondva: „béke legyen veled”. A legmeghatóbb mise volt, amelyen valaha is résztvettem.

(Fiatal angol munkatárs levele)

8. IDŐRENDI TÁBLA

1910.augusztus 27. Agnes Gouxha Bojaxhiu megszületik albán szülőktől a jugoszláviai Skopjében. Három gyermek volt a családban, egy fiú és két lány. Ágnes állami iskolába járt, és tagja lett a kongregációnak. Ebben az időben a jugoszláv jezsuiták működést vállaltak a kalkuttai főegyházmegyében. Az első csoport 1925.dec.30-án érkezett Kalkuttába. Egyiküket Kurseongba küldték. Onnan lelkes leveleket írt a bengáliai missziós lehetőségekről. A kongreganistáknak rendszeresen felolvasták ezeket a leveleket. A fiatal Ágnes egyike azoknak, akik önként jelentkeznek a bengáliai misszióba. Érintkezésbe hozzák az írországi Loreto nővérekkel, minthogy azok a kalkuttai főegyházmegyében működnek.

1928.november 29. A Loreto apátságba (Rathfarnham, Dublin) küldik, és onnan Indiába, hogy megkezdje noviciátusát Darjeelingben.

1929.január 6. — 1948. Földrajtot tanít a kalkuttai St. Mary's High School-ban. Néhány évig iskolaigazgató. Ő vezeti Szent Anna Leányait is (a Loreto nővérekhez csatolt indiai szerzet).

1946.szeptember 10. „A sugallat napja” (Inspiration Day). Teréz anya engedélyt kér előljáróitól, hogy egyedül éljen a zárdán kívül, és a kalkuttai nyomornegyedekben dolgozzék. Kérését Róma elé terjesztik, és ott jóváhagyják.

1948.augusztus 8. Teréz anya leveti a Loreto nővérek ruháját és fehér száriba öltözik, kék szegéllyel, a vállán keresztel. Három hónapra Patnába megy az amerikai missziós orvosnővérekhez, hogy beható kiképzést kapjon mint ápolónő. Karácsonyra visszatér Kalkuttába, és a szegények Kis Nővéreivel lakik.

1948.december 21. Engedélyt kap első nyomornegyedi iskolájának megnyitására.

1949.február. Egy a Gomes-család tulajdonában lévő magánház egyik lakásába költözik.

1949.március 19. Megérkezik az első újonc, egy fiatal bengáli lány.

1950.október 7. Jóváhagyják az új szerzetestársulatot, a Szeretet Misszionáriusait (Missionaries of Charity, M. C.); megalakul Kalkuttában, és innen elterjed egész Indiában.

1962.szeptember. Megkapja a Padma Shri („pompás lótusz”) díjat India elnökétől, és a nemzetközi megértés díját a Fülöp-szigetek kormányától.

1963.március 25. A kalkuttai érsek megáldja egy új ág, a Szeretet Misszionárius Testvérei keletkezését.

1965.február 1. A Szeretet Misszionáriusai pápai jogú társasággá lesznek.

1965.július 26. Teréz anya Venezuelába megy, hogy központot nyisson Caracas közelében.

1967.december 8. Ceylonba utazik, hogy Colombóban dolgozni kezdjenek.

1968.augusztus 22. Rómába megy, hogy az ottani nyomornegyedekben munkához lássanak.

1968.szeptember 8. Tanzániába, hogy Taborában új házat nyisson; innen újból Rómába.

1969.március 26. Teréz Anya Munkatársainak Nemzetközi Társulata csatlakozik a Szeretet Misszionáriusaihoz; a társulat szabályzatát bemutatják VI. Pál pápának, és ő áldását adja rá.

1969.szeptember 13. Teréz anya az ausztráliai Bourke-ba látogat, hogy megnyisson egy a bennszülöttekért dolgozó központot.

1970.április 26. Melbourne-be (Ausztrália) megy, itt az alkoholistákkal kezdenek foglalkozni.

1970.július 16. A jordániai Ammanba utazik.

1970.december 8. Londonban noviciátust nyitnak európai és amerikai noviciák kiképzésére.

1971.január 6. VI. Pál pápa a XXIII. János pápa-békedíjjal tünteti ki.

1971.június 28. A ceyloni kormány rendeletére be kell zárni az ottani központot.

1971.július 28. Házát nyitnak London egyik negyedében (Paddington).

1971.szeptember. Bostonban megkapja az „Irgalmas Szamaritánus” díjat.

1971.október 16. A Kennedy nemzetközi díj átadása.

1971.október 29. A washingtoni egyetem a humán tudományok díszdoktorává avatja.

1971.október. Házakat nyit Belfastban, Ulsterben (Írország) és New York négernegyedében, Harlemben.

1972.január, ill. február 1. Házát nyitnak Daccában és Khulnában (Bangladesh).

1972.március 25. Noviciátus nyílik Melbourne-ben.

1972.július 12. Meghal Teréz anya édesanyja, Róza.

1972.október. Házát nyitnak Mauritius szigetén.

1972.november 15. Az indiai kormánytól megkapja a nemzetközi egyetértés előmozdítását jutalmazó Pandit Nehru díjat.

1972.november. A testvérek központot nyitnak Szaigonban (Délvietnam).

1972 karácsonyán négy nővér telepszik meg Gazában (Izraeltől elfoglalt egyiptomi területen).

1973.március 25. Ház nyílik Katherine-ben (Ausztrália).

1973.április 25. Teréz anya Londonban első ízben kapja meg a „vallásos haladásra” kitűzött Templeton-díjat. (35 000 font, a Nobel-díjjal egyenlő.) (Az 1974-es jutalmazott: Roger Schutz.)

1973.június 10.pünkösdvasárnap. Az általános rendi gyűlésen harmadszor is főnöknővé választják. Róma jóváhagyja. Az összes házat öt tartományra osztják be, élükön tartományfőnökökkel.

1973.június 25. Megnyílik a gazai központ.

1973.augusztus. Teréz anya a Szentatyánál jár kihallgatáson azokkal a nővérekkel, akikkel 15-én Hodeidah-ban (Yemen, Szaudarábia) új házat nyitnak. Onnan Londonba utazik. A noviciátust áthelyezik Rómába, de az aspiránsok és posztulánsok továbbra is Londonban maradnak.

1973.szeptember 18. A belfasti központot ír nővéreknek adják át, ennek nővérei a yemeni Taizzban új települést nyitnak főleg leprások részére.

1973.október. Limában (Peru) új ház nyílik a három venezuelai ház tagjaiból.

1973.november 23. Új alapítás nyílik Addis Ababában (Etiópia).

Néhány statisztikai adat:

1973 végén a Szeretet Misszionáriusai házainak száma 68.
Ebből

47 Indiában

21 külföldön: Venezuela 3, Anglia (London, Middlesex) 2, Ausztrália (Melbourne, Katherine) 2, Bangladesh (Dacca, Khulna) 2, Yemen (Hodeidah, Taizz) 2, Addis Ababa, Amman, Gaza, Lima, Mauritius, New York (Harlem), Róma, Szaigon, Tabora, Yaracuy

A nővérek száma a noviciákkal együtt: 850. Csak kb. 5 %-uk nem indiai. Magában Indiában 1973 elején 168 noviciájuk volt.

A testvérek száma 1973 végén 135, köztük 3 pap.

Tevékenységük az 1972-es évkönyv szerint:

- 70 iskola (6219 gyermek)
- 145 vasárnapi iskola (25 575 gyermek)
- 65 varrótanfolyam (3475 lány)
- 11 gyors- és gépirástanfolyam (230 lány)
- 20 elhagyott gyermekek otthona (1172 gyermek)
- 258 betegellátó (1 508 946 beteg)
- 58 leprakórház (46 702 beteg)
- 25 haldoklók otthona (5104 eset)
- 7 családtervező központ (3110 tanácsadás)
- 147 segélyközpont (23 068 segélyezett)
- 142 hitoktató központ (2873 elsőáldozás, 2756 bér-málás, 293 házasságrendezés, 1559 haldokló ellátása)

TARTALOM

Valami nagyon szépet Istenért	6
Teréz anya szeretet-útja	35
Teréz anya beszél	44
Nyíljék ajtó a szónak	62
Függelék	74
1. Teréz anya Munkatársai Nemzetközi Társulatának szabályzata	74
2. Bangladeshi interjú Teréz anyával	78
3. Interjú Teréz anyával a BBC „Hit és élet” c. sorozatában	81
4. Teréz anya szavai a Templeton-díj átvételekor	88
5. P. Michael Doheny CSSp interjúja Teréz anyával	91
6. Teréz anya mondásaiból	92
7. Karácsony Andrew atyával	94
8. Időrendi tábla	96

A kiadó hálás köszönetet mond Mr. Malcolm Muggeridge-nek és a William Collins Sons & Co. Ltd.-nek a kiadás jogának átengedéséért; Mrs. Ann Blaikie-nek, Teréz anya Munkatársai Nemzetközi Társulata elnökének és Johanna Tschebullnak, a Társulat ausztriai megbízottjának az értékes kiegészítő anyagért és segítségért; a British Broadcasting Corporation-nek a Rolls-interjú közlési jogáért; a „Stadt Gottes”, St. Gabriel és a „Welt der Frau”, Linz szerkesztőségének, valamint a Camera-Press (London) Hermlind Herzog irányította bécsi fiókjának és az Arepi — P. Fury (Párizs) fotoügynökségnek a fényképek rendelkezésre bocsátásáért.

